

10 DES 2020

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
202013392-30

Dato:
26.11.2020

HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV. – STRAFFERETTSLIGE REAKSJONER OG TVANGSMIDLER FOR UNGDOM

Det vises til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 1. september 2020 med forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven, domstolloven, rettshjelploven, politiloven, folketrygdloven og stykkprisforskriften.

Departementet ønsker å videreutvikle de eksisterende ungdomsreaksjonene og innføre mer effektive virkemidler for å forebygge ny kriminalitet. Endringsforslagene knytter seg i hovedsak til de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. I tillegg foreslås det utvidet adgang til bruk av enkelte tvangsmidler overfor ungdom, herunder adgang til bruk av elektroniske og digitale kontrolltiltak. Flere av forslagene treffer kriminalomsorgens virksomhet.

Innledende bemerkninger

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) vil innledningsvis bemerke at vi anser det som positivt at Justis- og beredskapsdepartementet ser behovet for en videreutvikling av de eksisterende straffereaksjonene for unge. Kriminalomsorgen har en fremtredende rolle med flere viktige ansvarsområder når det kommer til straffegjennomføringsreaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Regionene er påtaleansvarlige i bruddsaker ved gjennomføringen av ungdomsstraff, friomsorgskontorene har omfattende oppgaver knyttet til disse reaksjonene som deltaker i koordineringsgruppene (KOG), samt i oppfølgingsteam. I tillegg gjennomfører friomsorgskontorene et stort antall personundersøkelser, herunder for mindreårige (PUM). For å nevne noe.

KDI oppfatter at departementets forslag har en retning og ambisjon som vil bidra til raskere iverksettelse av straffegjennomføringen, bedre rettssikkerhet, styrket forebygging av barne- og ungdomskriminalitet og redusert bruk av fengsling, for å nevne noen viktige målområder.

Postadresse:
Postboks 694

4302 Sandnes

Besøksadresse:
Solheimsgata 21, 2000
Lillestrøm

Telefon: 404 38 800
Telefaks: 404 38 801

Org.nr: 911 830 868

Saksbehandler:
Eirik Braathen

E-post: Postmottak-
8005@kriminalomsorg.no

KDI har forelagt høringen internt i direktoratet og for de fem kriminalomsorgsregionene, samt anmodet om at disse innhenter innspill fra underliggende enheter. KDI har spesielt bedt om at det innhentes uttalelser fra friomsorgskontorene.

Innen fristen har KDI mottatt svar fra *Kriminalomsorgen region øst, Kriminalomsorgen region vest, Kriminalomsorgen region sørvest, Kriminalomsorgen region nord og Kriminalomsorgen region sør*. Fra lokalt nivå har det kommet innspill fra *Oslo friomsorgskontor, Kriminalomsorgen Innlandet avdeling samfunn Hamar, Ila fengsel og forvaringsanstalt, Akershus friomsorgskontor, Romerike fengsel, Bjørgvin fengsel, Sogn og Fjordane friomsorgskontor, Hordaland friomsorgskontor, Senter for narkotikaprogram med domstolskontroll i Bergen (ND-senter), Agder friomsorgskontor, Rogaland friomsorgskontor, Buskerud overgangsbolig og friomsorgskontor avdeling Buskerud friomsorgskontor, Vestfold friomsorgskontor, Troms og Finnmark friomsorgskontor, og Trøndelag friomsorgskontor*. I alt 20 respondenter.

Høringsnotatet møter i stor grad positivitet i hele kriminalomsorgen. Endringsforslagene er med på å møte den generelle utfordringen med barn- og ungdomskriminalitet, samtidig som de bøter på forhold som har vært kritisert eller savnet ved nåværende regulering. Kodifisering av koordineringsgruppen er et eksempel på dette.

Bekymringen i ytre etat, og hos KDI, er at virksomheten vår blir tillagt flere oppgaver uten at dette kompenseres gjennom tildelingsbrev, se under punkt 18. Videre har flere fra underliggende etat stilt spørsmålstegn ved ansvarsfordelingen mellom kriminalomsorgen og konfliktrådet. Spesielt gjelder dette i saker der konfliktrådet skal ha vedtakskompetanse, og kriminalomsorgen møterett i tingrett, se blant annet pkt. 5 om *utsettelse av straffegjennomføringen*.

Innspill og merknader fra regionene og de enkelte enhetene er delvis innarbeidet fortløpende i vår uttalelse. De fullstendige uttalelsene fra underliggende etat følger vedlagt.

Høringssvaret er bygget opp kronologisk etter kapitlene i høringsnotatet. Det sentrale innholdet i forslagene er kort referert. KDI slutter seg i det vesentligste til de endringsforslagene i høringsnotatet som ikke kommentert.

Kapittel 4 –Reaksjonsfastsettelse

Kapittelet tar for seg flere forhold og endringer knyttet til reaksjonsfastsettelsen. Blant annet lovfesting av koordineringsgruppen, tydeliggjøring av kravet til egnethet, endringer rundt utarbeidelse av PUM mm.

Våre innspill under må leses i sammenheng.

Koordineringsgruppe (KOG)

Forslaget går ut på å lovfeste koordineringsgruppens ansvar, oppgaver og sammensetning.

Kriminalomsorgen region nord mener den nevnte løsning med at KOG skal foreta egnethetsvurderingen og at personundersøkelsen for mindreårige i mindre grad foretas, vil gjøre det vanskeligere for ungdom å dele informasjon om sin egen livssituasjon ovenfor de som skal tilpasse ungdomsstraffen. Når ungdommen ikke vil dele informasjon, vil en egnethetsvurdering kunne bli utfordrende.

Troms og Finnmark friomsorgskontor uttrykker blant annet bekymring med hvorvidt en sak blir tilstrekkelig opplyst for KOG, og hvordan gruppen kan undersøke motivasjonen for

straffegjennomføring og ønsket endring. Spesielt utfordrende kan det være med ungdommer som bor midlertidig i politidistriktet.

Kriminalomsorgen region øst etterlyser en klargjøring av forholdet mellom egnethetsvurderingen som KOG skal foreta og personundersøkelser som kriminalomsorgen skal utarbeide.

For øvrig synes forslaget å bli positivt mottatt av øvrige enheter og regioner.

Kriminalomsorgsdirektoratets vurdering

KDI støtter departementets forslaget om etablering av ny bestemmelse der koordineringsgruppens ansvar, oppgaver og sammensetning reguleres. Nærmere regulering av KOG har vært savnet. Det fremstår også som positivt og helt nødvendig at adgangen til å utveksle taushetsbelagt informasjon reguleres nærmere.

Koordineringsgruppene er et tverrfaglig nav i arbeidet med ungdomssakene, bestående av faste medlemmer fra konfliktrådet, politiet, påtalemyndigheten, kriminalomsorgen og barneverntjenesten. Gjennom lovfesting og tydeliggjøring av gruppenes ansvar, oppgaver og sammensetning, vil deltakelsen/oppslutningen styrkes og gruppen antas å kunne jobbe mer effektivt med å sikre at egnede saker overføres. Det er også en styrke ved forslaget at organiseringen av KOG blir mer ensartet på landsbasis. Dette bidrar til å sikre likebehandling.

Målgruppe – egnethet og samtykke

Det foreslås å tydeliggjøre kravet til egnethet for ungdomsreaksjonene. Kravet til samtykke skal erstattes med en egnethetsvurdering, der ungdommens medvirkning og motivasjon er viktig.

Kriminalomsorgen region øst bemerker at mange ungdommer sin motivasjon endres med tiden. Det er derfor naturlig at ungdommen i forkant av forestående rettssak har et bevisst forhold til sin motivasjon. Dette fordrer igjen nøye vurderinger av KOG der man må forsøke å anslå ungdommens motivasjon også etter en domfellelse. Kravet til samtykke har bydd på utfordringer i bruddsakene.

Kriminalomsorgen region sørvest mener fjerning av samtykkekravet ikke er løsningen. Regionen påpeker viktigheten av begge deler, nemlig en god vurdering av den enkeltes motivasjon og samtykke, ved egnethetsvurderingen.

Buskerud overgangsbolig og friomsorgskontor avdeling Buskerud friomsorgskontor mener forslaget gir bedre mulighet for å diskutere ungdom som tidligere har motsatt seg vurdering for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Dette er positivt. På den annen side er kontoret usikker til at det innledende samtykke fjernes.

Kriminalomsorgsdirektoratets vurdering

I likhet med flertallet i underliggende etat støtter KDI en egnethetsvurdering som erstatning for dagens samtykkekrav. Erfaringen viser at det ikke kan settes likhetstegn mellom samtykket og den enkeltes egnethet/uegnethet til å gjennomføre ungdomsreaksjonene. KDI deler således departementets vurdering og antar at sakene som overføres i større grad vil kunne egne seg. Kriminalomsorgens erfaring er at mange ungdommer samtykker til ungdomsstraff for å unngå ubetinget fengsel, for deretter å trekke samtykket under straffegjennomføringen. KDI mener forslaget kan legge til rette for bedre presisjon i hvilke saker som overføres, og ikke overføres.

Personundersøkelse (PUM)

Det foreslås en presisering av når PUM kan unnlates. Det skal ikke innhentes PUM dersom det fremstår som «åpenbart unødvendig».

Kriminalomsorgen region øst påpeker at en viktig forutsetning for at forslaget skal fungere, er at ungdomskoordinator besørger å gi ungdommen tilstrekkelig informasjon som ellers ville blitt gitt i forbindelse med utarbeidelse av PUM. Eksempelvis vil de ulike straffereaksjonene være viktig informasjon til ungdommen. Kriminalomsorgen har erfaring med at enkelte ungdommer ikke kjenner rekkevidden av ungdomsreaksjonene, og i ettertid gir uttrykk for at samfunnsstraff eller ubetinget straff med mulighet for EK hadde vært å foretrekke.

Trøndelag friomsorgskontor og *ND-senter Bergen* er skeptiske til å redusere antall PUM. Dersom kritikken mot PUM har vært at den er for omfattende, kan den snarere justeres for å samsvare mer med oppdragsgivers behov. Friomsorgskontoret fremhever videre at det oftest er utfordringer utenfor kriminalomsorgens kontroll som medfører lang tidsbruk. Kildeinnhenting og utfordringer med å få ungdommen eller verger i tale vil ikke endres med foreliggende forslag. Trøndelag friomsorgskontor mener også kriminalomsorgens metoder, prosedyrer og kompetanse, herunder kjennskap til de ulike straffegjennomføringsmulighetene som finnes, gjør at kriminalomsorgen er best kvalifisert til å vurdere egnethet. PUM, eventuelt i justert form, anses således som det mest hensiktsmessige verktøyet. *ND-senter Bergen* frykter at krav om hurtighet skal gå på bekostning av en faglig god personundersøkelse.

Troms og Finnmark friomsorgskontor erfarer at det er etablert en god praksis og terskel for anmodning om PUM i deres region.

Kriminalomsorgsdirektoratets vurdering

KDI støtter departementets forslag til nærmere presisering om når rekvisisjon av PUM er å anse som åpenbart unødvendig. Kriminalomsorgen har i de senere år bruk relativt lang tid på å utarbeide PUM'ene.

I 2017 ble det gjennomført 199 PUM'er, i 2019 var antallet økt til 572. Den gjennomsnittlige tidsbruken for ferdigstilling har økt med 25 dager fra 2017 til 74 dager 2019, hovedsakelig som konsekvens av økt antall PUM. Gjennomføring av PUM kan være en arbeidskrevende oppgave og kriminalomsorgen er ikke tilført ekstra ressurser til tross for den vesentlige økningen i ungdomsstraff- og ungdomsoppfølgingssaker. Kriminalomsorgen ser at det er utfordrende å møte tidsfristene i alle disse sakene, til tross for prioritering.

KDI mener at en forskriftsfesting av frist for ferdigstilling av PUM kan bidra til at oppgaven blir ytterligere prioritert og derved få saksbehandlingstiden ned, jf. høring om ny forskrift om personundersøkelser i straffesaker av 2018. Kriminalomsorgen har fått tilbakemelding fra representanter fra domstol og påtalemyndighet at innholdet i PUM i mange tilfeller er for omfattende og inneholder unødig informasjon. De ønsker at PUMene skal være korte, konsise og kun inneholde relevante opplysninger med en faglig vurdering fra personundersøker. KDI anbefaler at det utarbeides nærmere føringer/mal fra Riksadvokaten på dette punktet. Det kan hindre unødvendig ressursbruk hos alle involverte parter dersom PUM'ene er mer spisset.

Ungdomsstraff i kombinasjon med ubetinget fengsel

Forslaget gir domstolen anledning til å kombinere ungdomsstraff med inntil 6 måneders ubetinget fengsel.

Kriminalomsorgen region øst bemerker at ubetinget fengsel skal være siste utvei og benyttes i kortest mulig tidsrom. Enkelte ungdommer responderer positivt på den tette oppfølgingen og de klare rammene som finnes ved dagens ungdomsenheter. Målet må etter regionens mening være å få etablert tilsvarende tette rammer rundt ungdommen ute i samfunnet, enten i hjemmet eller under tiltak av barnevernstjenesten. Dette, slik at fengselsopphold kan unngås.

Kriminalomsorgsdirektoratets vurdering

Som det påpekes i høringsnotatet vil ubetinget fengsel i utgangspunktet stå i et motsetningsforhold til grunnprinsippene ved ungdomsstraffen, som bygger på gjenopprettende prosesser og motivasjon til endring. En ubetinget fengselsstraff vil kunne virke ødeleggende på motivasjonen og arbeidet med å endre atferdsmønster under ungdomsstraffen, og således virke forstyrrende på gjennomføringen av reaksjonen.

KDI støtter likevel departementet forslag om å innføre en hjemmel for å idømme deldom med ubetinget fengsel og ungdomsstraff. Forutsetningen må likevel være at ordningen er strengt begrenset til saker der det er begått alvorlige og/eller gjentatte kriminelle handlinger.

Forslaget gir etter vår vurdering domstolen nødvendig fleksibilitet til å kunne foreta riktige og individuelle hensyn ved fastsettelse av straff. Det forutsettes at allmennpreventive hensyn og hensynet til den alminnelige rettsfølelse med tyngde tilsier at det skal idømmes deldom, og med en ramme på inntil 6 måneders ubetinget fengsel. KDI mener videre at den ubetingede delen skal kunne gjennomføres helt eller delvis ved elektronisk kontroll (EK). Så vidt vi kan se tar ikke høringen opp denne problemstillingen særskilt. KDI mener at det i lovproposisjonen må presiseres at EK skal kunne benyttes i disse sakene. Gjennomføring med EK besluttes som kjent av kriminalomsorgen, og muligheten for dette vil gi kriminalomsorgen, og ikke minst ungdommen, et større register å spille på når straffegjennomføringen påstarer.

Kapittel 5 - Fullbyrdelse

Utsettelse av straffegjennomføringen

Forslaget innebærer at straffeprosessloven § 459 første ledd får anvendelse på ungdomsreaksjonene, samt at det gis adgang til rettslig prøving av om vilkårene for utsettelse etter bestemmelsens fjerde ledd er til stede. Vedtakskompetansen legges til ungdomskoordinatorerne i konfliktrådet, og Sekretariatet for konfliktrådene er klageinstans. Kriminalomsorgen vil ha møterett i tingretten og lagmannsretten ved rettslig prøving.

Kriminalomsorgen region øst støtter ikke ordningen, og mener det er unaturlig at kriminalomsorgen, som ikke har vedtakskompetanse eller klagesaksbehandlingen, skal føre slike saker for retten. Den skisserte ordningen vil stå i stor kontrast til de øvrige soningsutsettelsessakene regionen allerede går med. Region øst mener en bedre løsning vil være at Konfliktrådet/Sekretariatet for konfliktrådet selv fører disse sakene for retten. For å sikre enhetlig og lik praktisering av regelverket om utsettelse kan et alternativ være å legge hele prosessen til kriminalomsorgen.

Kriminalomsorgen region sør og *Kriminalomsorgen region vest* gir uttrykk for det samme, og mener det er uheldig at kriminalomsorgen først kommer inn i saken når det allerede foreligger en bruddsak fra en annen etat. Prosesskompetansen til å føre slike saker for retten bør legges til den myndighet som fatter vedtakene.

Kriminalomsorgsdirektoratets vurdering

KDI støtter forslaget om at straffegjennomføringsloven § 459 første ledd får anvendelse også på ungdomsreaksjonene, og mener ordningen bidrar til økt rettssikkerhet for ungdommer som skal

gjennomføre ungdomsreaksjon. Det er ingen god grunn til at disse reaksjonene skal behandles annerledes enn øvrige. Forslaget gir således bedre sammenheng i regelverket.

KDI tiltrer videre departementets forslag om å legge vedtakskompetansen til konfliktrådet, samt at kriminalomsorgen har møterett for tingrett og lagmannsrett. KDI deler således ikke synet til de nevnte regionene på dette punktet.

Fullbyrdelse av idømt straff

Forslaget går ut på å innføre en frist på én uke fra dom er rettskraftig til påtalemyndigheten skal oversende dommen til konfliktrådet. Fristen gjelder for dom på ungdomsstraff, betinget fengsel (fullbyrdingsutsettelse) med særvilkår om ungdomsoppfølging, jf. straffeloven § 37 første ledd bokstav j og dom på betinget bot med særvilkår om ungdomsoppfølging, jf. straffeloven § 53 fjerde ledd jf. straffeloven § 37 første ledd bokstav j.

Videre foreslås samme frist for oversendelse til konfliktrådet når påtalemyndigheten ilegger ungdomsoppfølging som vilkår for påtaleunntatelse.

Forslaget støttes av flere regioner og enheter.

Kriminalomsorgsdirektoratets vurdering

KDI tiltrer departementets vurdering om at det er viktig at straffereaksjoner for barn og ungdom iverksettes raskt. En bestemmelse om frist for oversendelse av rettskraftige avgjørelser kan bidra til å nå dette målet. I likhet med Kriminalomsorgen region øst mener KDI at en slik frist også bør gjelde alle rettskraftige dommer der innsatte var mindreårig på gjerningstidspunktet, uavhengig av straffereaksjon. Hensynet til rask igangsetting gjør seg i like stor grad gjeldende ved gjennomføring av samfunnsstraff eller fengselsstraff for unge domfelte.

Kapittel 7 - Ungdomsplan

Forslag om enkelte endringer i kfl. § 25 første ledd, som omhandler tiltak som kan inngå i en ungdomsplan.

Kriminalomsorgen region øst mener det på generelt grunnlag bør være rom for en viss fleksibilitet rundt ungdomsplanen. Mye endrer seg på kort tid i ungdomstiden, og en adgang til å gjøre endringer underveis vil forhindre at uhensiktsmessige tiltak blir stående. Det er imidlertid viktig at det til enhver tid er helt klart hva som gjelder og at tiltakene er målbare med hensyn til å kunne konstatere brudd og beregne fradrag for utholdt straff.

Bjergvin fengsel savner mer fokus på skole og eventuell opplæring. Bjergvin fremhever videre at det med fordel kunne vært med en representant fra skole/fagopplæringskontoret i koordineringsgruppen for å etablere et tilbud til barnet som det kan bygge videre på etter endt straffegjennomføring.

Kriminalomsorgen region sørvest mener det bør legges opp til at ungdommen i større grad aktivitet bidrar til å utarbeide tiltak i ungdomsplanen sammen med ungdomsteamet. Bakgrunnen for dette er at det i flere dommer kommer klart frem at tiltakene som er iverksatt i ungdomsplanen ikke har vært realistiske eller mulig å gjennomføre for ungdommen. Regionen har erfaring med at domstolen har rettet sterk kritikk mot konfliktrådet på grunn av urealistiske tiltak i ungdomsplanen. Rus- og atferdsproblemer gjør ofte oppfølgingen utfordrende.

Kriminalomsorgsdirektoratets vurdering

KDI tiltrer forslagene. KDI mener, i motsetning til region sørvest, at de foreslåtte endringene vil kunne legge godt til rette for at ungdommen, og verger, blir hørt før tiltak fastsettes i ungdomsplanen. Innføring av klageadgang (se under) vil kunne tilføre prosessen en dynamikk som unngår fastsettelse av urealistiske tiltak.

Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging skal bygge på et forpliktende tverrfaglig og tverretatlig samarbeid mellom konfliktrådet, kriminalomsorgen, politi, spesialisthelsetjenesten, undervisningsetaten, kommuner og andre som kan bidra til oppfølgingen av den enkelte ungdom.

Dersom konfliktrådet skal kunne gjennomføre sitt samfunnsoppdrag, blant annet å forebygge ny kriminalitet, må andre sektorer ivareta sitt ansvar for blant annet barnevern, skole og opplæring, helse- og omsorgstjenester, bolig, arbeidsrettede- og sosiale tjenester.

Foruten å forplikte konfliktrådet til et aktivt samarbeid med andre offentlige instanser, slik at ungdommen kan nyttiggjøre de ytelsene vedkommende har krav på etter lovgivningen, mener KDI at departementet må synliggjøre og sikre at instanser som generelt skal yte tjenester til barn og unge også har et ansvar for å tilby sine tjenester ungdom idømt ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Ansvarer kan ikke ligge på konfliktrådet alene, noe som også bør synliggjøres i styringsdokumenter.

Kapittel 8 - Klageadgang

Det foreslås å gi ungdommen klageadgang på innholdet i ungdomsplanen ved oppstart. Sekretariatet for konfliktrådet blir klageinstans.

ND-senter Bergen mener en ordning for ungdomsstraff som tilsvarer Narkotikaprogram med domstolskontroll ville avhjulpet utfordringene med klagerett.

Kriminalomsorgen region øst er generelt positive til at det innføres en klageadgang, men stiller spørsmålsteget ved ordningen der kriminalomsorgen fører saken for retten der konfliktrådet har fattet vedtakene. Det er vist til høringsnotatets punkt 18.2.4.1 der departementet gir uttrykk for at adgangen til rettslig prøving vil bli benyttet i begrenset omfang da terskelen for utsettelse etter bestemmelsen er høy. Regionen bemerker at terskelen for utsettelse ikke hindrer domfelte fra å prøve saken for retten, ofte i flere instanser i flere omganger. Det er videre knyttet bekymring til om det vil utvikle seg ulik praksis mellom etatene i håndteringen av samme regelverk.

Kriminalomsorgen region vest deler langt på veg region øst sine vurderinger.

Kriminalomsorgsdirektoratets vurdering

Ungdomsplanen er bestemmende for ungdommens forpliktelser under straffegjennomføringen. Manglende oppfølging av vilkår og tiltak i planen kan gi grunnlag for å konstatere brudd. Ungdomsplanen må derfor regnes som et enkeltvedtak etter definisjonen i forvaltningsloven.

KDI støtter departementet forslaget om å innføre en bestemmelse hvor dette presiseres, og hvor det også fremgår at ungdomsplanen kan gjøres til gjenstand for klage etter forvaltningsloven. Underliggende etat er generelt positive til at ungdomsplanen er gjenstand for klage, selv om flere tar til orde for en annen organisering av klagesaksbehandlingen, jf. over.

Kapittel 17 - Særskilte forslag knyttet til elektronisk og digital kontroll.

Kriminalomsorgsdirektoratets vurdering

KDI er i hovedsak positive til forslagene som knytter seg til elektronisk og digital kontroll. Det vises i denne sammenheng til tidligere dialog med departementet om disse forslagene. Forslagene møter stort sett positive tilbakemeldinger i etaten, men det er en viss bekymring knyttet til om hvorvidt terskelen for varetektsfengsling vil senkes som følge av forslagene.

Personer under 18 år skal ikke fengsles hvis det ikke er tvingende nødvendig. Pågrepelse, frihetsberøvelse eller fengsling av barn skal kun benyttes som siste utvei og for et kortest mulig tidsrom. Et viktig utgangspunkt for innføringen av ungdomsstraff var at ungdom under 18 år, så langt det lar seg gjøre, ikke skal sitte i fengsel.

Selv om tallene på varetektsfengsling for personer under 24 år har blitt redusert de siste årene, støtter KDI departementets forslag om at det bør legges til rette for at varetektsfengsling kan reduseres ytterligere. Elektronisk kontroll er mindre inngripende enn varetektsfengsling og kan, i enkelte tilfeller, være tilstrekkelig for å ivareta formålet med fengslingen. En ordning med oppholdspåbud med elektronisk kontroll som varetektssurrogat, innebærer også at ungdom/unge lovbrutere unngår de negative konsekvensene ved et varetektsopphold i fengsel, herunder risiko for isolasjon. På denne bakgrunn støtter KDI forslaget om å innføre elektronisk kontroll som varetektssurrogat for personer mellom 15 og 18 år

KDI deler samme synspunkt når det gjelder forholdet til barnekonvensjonen ved at myndigheters kontroll av ungdommer under straffegjennomføringen for å motvirke at de begår nye lovbrudd som ville medføre ytterligere straff og eventuell fengselssoning, er til deres beste. Deres mulighet til å fortsette/gjenoppta skole og møte venner på dagtid kan gi en positiv effekt. Forskning viser at fengsler er utviklingsmessig uegnet for unge som skal forme sin identitet, tilegne seg sosiale ferdigheter og få til en vellykket overgang til voksenlivet. (Loeber & Farrington, 2012; Mulvey & Schubert, 2012).

Til tross for at Ungdomsenhetene i kriminalomsorgen har en forsterket, individuell oppfølging av de unge under 18 år som sikrer de nødvendige helse og skoletjenester, er de frihetsberøvet. Denne situasjonen kan hemme deres utvikling til en normalisert hverdag uten kriminalitet.

KDI har for øvrig to punkter som ønskes særlig presisert:

Høringsnotatets punkt 17.1.4.1 under *Generelt*, sjette avsnitt, andre setning, her er det ønskelig at det presiseres i hva som ligger i «(...) annet sted som retten finner egnet». Er dette avgrenset til annen bopel som ungdommen har som oppholdssted eller menes det her for eksempel soner o.l.?

Høringsnotatets punkt 17.1.4.7. Det er ønskelig at politiet/påtaleansvarlig så raskt som mulig oppretter dialog med kriminalomsorgen, slik at man sikrer tilstrekkelig tid til å gjennomføre kartlegging av siktede ift. bopel og øvrige forhold.

Kapittel 18 - Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene innebærer et vidt spenn av endringer for reaksjonstypene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, herunder økt mulighet for tvangsmiddelbruk mot barn og ungdom. Mange endringer er av språklig karakter og presiserer gjeldende rett. Slike endringer vil etter vår vurdering ikke ha store økonomiske og administrative konsekvenser.

Det er imidlertid endringsforslag som isolert har liten betydning mtp. ressurser og økonomi, men som i sum vil få innvirkning på kriminalomsorgens virksomhet. Enkelte forslag vil etter KDI sin vurdering kreve økte ressurser, andre kan medføre mindre. Målet om å redusere antall

«unødvendige» PUM er et eksempel på det siste. Antall PUM har skutt i været de siste 4 årene, uten at kriminalomsorgen er kompensert for dette. Det er knyttet stor usikkerhet til en ev. nedgang i antall PUM som følge av herværende endringsforslag. Utarbeidelse av PUM kan være svært omfattende og tidkrevende. Enkelte steder har dette bidratt til at det tar lang tid fra lovbruddet begås til det fattes en beslutning om straffereaksjon. Omfanget av bestilling fra påtale/domstol for PUMer i U18 saker (ungdomsstraff/ungdomsoppfølging) har økt fra 199 i 2017 til 572 i 2019.

Som nevnt over mener KDI at en forskriftsfesting av frist for ferdigstillelse av PUM kan bidra til at oppgaven blir ytterligere prioritert og derved få saksbehandlingstiden ned, jf. høring om ny forskrift om personundersøkelser i straffesaker av 2018. Videre anbefaler KDI at det utarbeides nærmere føringer/mal fra Riksadvokaten på dette punktet. Det kan hindre unødvendig ressursbruk hos alle involverte parter dersom PUM'ene er mer spisset. Selv om foreslåtte presisering av når PUM kan unnlates og utarbeidelse av disse prioriteres høyt, vil det likevel være risiko for at friomsorgskontorene vil kunne være en flaskehals. Etter KDIs vurdering bør kompensasjon for den merutgift kriminalomsorgen har hatt vurderes i den ordinære budsjettprosessen ved en ev. forskriftsfesting av frist for ferdigstillelse av PUM.

Av forslag i høringsnotatet som vil kreve økte ressurser nevnes spesielt:

- Forslagene om bruk av elektronisk og digital kontroll, hvor KDI vil bemerke at estimert omfang av foreslåtte endringer er usikre med påfølgende risiko for at omfanget av bruk av ordningene og dermed også kostnadene vil bli høyere enn anslått i høringsnotatet.
- Forslagene i høringsnotatet vil etter KDIs vurdering samlet sett medføre merarbeid for friomsorgskontorene, et merarbeid som kommer på toppen av den tidligere sterke veksten i den ressurskrevende oppgave med å utarbeide personundersøkelser for mindreårige.
- Forslaget om å gi domstolen anledning til å kombinere ungdomsstraff med inntil 6 måneders ubetinget fengsel i kapittel 4 vil kunne medføre behov for flere antall plasser ved våre ungdomsenheter.

Departementet forslår i høringsnotatet å innføre oppholdspåbud med elektronisk kontroll som varetektssurrogat for personer mellom 15 og 18 år. I høringsnotatet er kostnaden anslått å utgjøre mindre enn en helårsplass. KDI vil her bemerke at denne merkostnaden vil avhenge av påtalemyndigheten og domstolens praksis om bruk av varetektssurrogat vil være vesentlig for i hvilket omfang ordningen vil bli benyttet. At EK som varetektssurrogat vil være en mindre inngripende ordning enn dagens alternativ som er varetektsfengsling i fengsel (ungdomsenhet), kan tilsi at ordningen vil bli mer brukt enn forutsatt i høringsnotatet. Dette siden EK som varetektssurrogat også vil kunne bli benyttet overfor ungdommer som i dag ikke varetektsfengsles. Det vises her spesielt til Riksadvokatembetets uttalelse, gjengitt i høringsnotatet:

«Riksadvokatembetet mener at elektronisk kontroll som varetektssurrogat vil kunne være et forholdsmessig og hensiktsmessig inngrep for enkelte mindreårige lovbrøyttere, som per i dag ikke varetektsfengsles til tross for at de kan være aktive kriminelle som stadig begår nye straffbare forhold, også av alvorlig art. Elektronisk kontroll som varetektssurrogat vil ikke erstatte, men supplere, varetektsfengsling som et tiltak for å hindre gjentakelse».

KDI legger til grunn at forslag om EK-som varetektssurrogat og bruk av EK for å kontrollere ungdommens overholdelse av vilkårene om oppholdssted og kontaktforbud under gjennomføring av ungdomsstraff forutsetter bruk av GPS. Nye ordninger vil kreve en annen teknologi og

oppfølging fra kriminalomsorgen enn dagens ordning med straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Det må derfor gjøres nødvendige tilpasninger i EK-løsning samt teknisk infrastruktur, det må anskaffes nytt utstyr med en anslått kostnad på om lag 2 mill. kroner. Varig økt driftskostnad anslås til om lag 2,5 mill. kroner årlig.

Med hilsen

Jan-Erik Sandlie
assisterende direktør

Eirik Braathen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Vedlegg: Innspill fra regioner og enheter

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
202013392-21

Dato:
02.10.2020

REGION ØST - SVAR PÅ HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Regionkontoret viser til brev fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) av 8. september 2020, samt vedlagte høringsnotat og høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 1. september 2020.

Regionkontoret oversendte forslaget til våre enheter i brev av 2. september 2020. Vi har mottatt uttalelser fra Ila fengsel og forvaringsanstalt, Akershus friomsorgskontor, Oslo friomsorgskontor og Kriminalomsorgen Innlandet. Enhetenes uttalelser følger vedlagt og regionkontorets høringssvar må leses i sammenheng med uttalelsene fra enhetene.

Regionkontoret venter i tillegg til nevnte enheter kommentarer fra Romerike fengsel, avdeling Ungdomsenhet Øst. Enheten har grunnet manglende kapasitet ikke hatt anledning til å ferdigstille sin uttalelse i tide. Regionkontoret forventer et svar innen 6. november 2020 og vil oversende svaret til direktoratet med kommentarer snarlig.

1. Innledende kommentarer

Regionkontoret vil innledningsvis bemerke at vi ser det som svært positivt at Justis- og beredskapsdepartementet ser behovet for en videreutvikling av de eksisterende straffereaksjonene for unge. Regionkontoret har som påtaleansvarlig i bruddsaker hatt en sentral rolle ved gjennomføringen av ungdomsstraff. Videre har regionkontorets underliggende friomsorgskontorer hatt omfattende oppgaver knyttet til straffegjennomføringsreaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging som deltaker i koordineringsgruppene (KOG) og oppfølgingsteam. I tillegg gjennomfører friomsorgskontorene et stort antall personundersøkelser. Oslo friomsorgskontor gjennomfører alene årlig om lag 80 personundersøkelser for unge (PUM).

Regionen har med dette tilegnet seg bred erfaring på feltet over flere år. Vi vurderer at det er et tydelig behov for en videreutvikling av det eksisterende rammeverket og vi ser frem til dette.

Regionkontoret vil også innledningsvis benytte anledningen til å komme med en mer generell bemerkning. Over årene regionen har fulgt straffegjennomføringsformene ungdomsstraff og

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Postboks 694

4302 Sandnes

Besøksadresse:
Solheimsgata 21, 2000
Lillestrøm

Telefon: 21 53 73 00
Telefaks:

Org.nr: 982 349 419

Saksbehandler:
Mathias Melseth Bergaust

E-post: postmottak-
8100@kriminalomsorg.no

ungdomsoppfølging, ser vi at mange av de utfordringene som har oppstått kunne ha vært omgått ved en strukturell endring av straffegjennomføringsformene.

Det faktum at straffegjennomføringsformene administreres av Konfliktrådet, er etter vårt syn mye av bakgrunnen for de oppståtte utfordringene som går på sømløshet og uklarheter om innholdet i strafferaksjonene. Som Oslo og Akershus friomsorgskontor har ytret, ville en omstrukturering der straffereaksjonene administreres av kriminalomsorgen hatt mye for seg. Regionkontoret støtter dette synspunktet og er kjent med at flere av landets øvrige friomsorgskontorer støtter dette synspunktet.

Det ville ha forhindret ressursbruken med å etablere en ny straffegjennomførende etat sidestilt med kriminalomsorgen. Det ville videre ha lettet på utfordringer knyttet til informasjonsflyt og utfordringer med dokumentasjon i bruddsaker som går for retten. Friomsorgskontorene har et etablert journalsystem for straffegjennomføring og erfaring fra andre bruddsaker – herunder vitnemål for retten og utforming av bruddmeldinger.

I en tid med mye fokus på, og krav til effektivisering og avbyråkratisering av offentlig forvaltning, stiller vi spørsmål ved om det er en hensiktsmessig ressursbruk å bygge opp to straffegjennomføringsetater i Norge. Vi ser at mange av de foreslåtte endringene vil kreve en betydelig styrking av konfliktrådet, på et område hvor kriminalomsorgen allerede besitter erfaring, kompetanse og har etablerte systemer.

Når man leser de foreslåtte endringene i departementets forslag, er det ikke til å unngå å reflektere over at flere av disse ikke ville vært en problemstilling dersom kriminalomsorgen hadde det administrative ansvaret for straffegjennomføringen. Forslaget om å innlemme elektronisk kontroll som del av ungdomsstraffen og egnethetsvurdering er eksempler på andre momenter som taler for at reaksjonen burde håndteres administrativt av kriminalomsorgen. Et annet eksempel gir seg til syne når departementet drøfter hvem som skal være klagesaksbehandler ved klagesaker hos Konfliktrådet. Hadde ansvaret ligget hos kriminalomsorgen ville heller ikke dette vært en problemstilling da det her allerede er etablert et system for håndtering av forvaltningsklager.

Videre mener vi at det å samle saksbehandlingen, iretteføringen, praktiseringen og tolkning av regelverket hos en etat vil bidra til en større grad av likebehandling og rettslikhet, og en lik håndtering av problemstillinger som oppstår under en straffegjennomføring.

Det er avslutningsvis her viktig å påpeke at regionkontoret ikke har til hensikt å underspille Konfliktrådets viktige rolle i disse sakene. Konfliktrådet bidrar med sentral kunnskap og erfaring, og ikke minst med viktig kunnskap om gjenopprettende prosess og annen relasjonsbygging. Vi ser imidlertid at den rent administrative delen med fordel kunne vært plassert under kriminalomsorgen, men med konfliktrådet inne som en obligatorisk deltaker under gjennomføringen. Det vil også i større grad bidra til å rendyrke Konfliktrådet som en nøytral meklingsinstans.

Alternativt mener vi det bør vurderes om ikke Konfliktrådet bør overtar ansvaret for forberedelse og gjennomføring av ungdomsreaksjonens i sin helhet, slik at konfliktrådet også får ansvaret for å utarbeide personundersøkelser for mindreårige og iretteføre saker om soningsutsettelse og brudd på vilkår, se mer om dette nedenfor. Dette ville ha gitt klarer ansvarsforhold.

Til slutt vil vi bemerke at vi er av den oppfatning at samfunnsstraff fortsatt er en godt egnet straffereaksjon for unge lovbrøyttere. Vi savner at dette perspektivet synliggjøres i høringsnotatet,

og mener at flere av de foreslåtte lovendringene som er utformet for bedre å ivareta unge lovbrytere også bør gjøres gjelde ovenfor unge som blir idømt samfunnsstraff eller ubetinget fengselsstraff. Det er de samme hensynene som gjøre seg gjeldene der lovbryteren er mindreårig, uavhengig av hvilke straff de blir idømt og hvilken etat som følger de opp.

Regionkontorets kommentarer til forslagene

Kriminalomsorgen region øst vil i det følgende først gjøre rede for vårt syn på enkelte av forslagene. De bestemmelsene som ikke er nærmere kommentert, mener vi i det vesentlige bør forbli slik de er foreslått.

Pkt. 4.1 - Koordineringsgruppe

Regionkontoret støtter etableringen av ny bestemmelse i konfliktrådsloven der koordineringsgruppens ansvar, oppgaver og sammensetning reguleres. Vi ser det også som positiv og helt nødvendig at adgangen til å utveksle taushetsbelagt informasjon reguleres nærmere, jf. tidligere høringsuttalelser om dette.

Graden av kjennskap de ulike aktørene besitter om ungdommen varierer fra sak til sak. Det kan med fordel avklares i lov eller forskrift hvem som har ansvar for informasjonsinnhenting fra andre aktører som ikke er en del av koordineringsgruppen, eks. skole. Dette behovet vil med sannsynlighet øke dersom koordineringsgruppens mandat utvides til å omfatte konkret vurdering av hvorvidt ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging er egnede reaksjoner for den enkelte ungdom.

Vi stiller oss noe tvilende til det foreslåtte hjemmelsgrunnlaget for informasjonsdeling i forslag til ny § 22 c, men legger til grunn at det er andre høringsinstanser som er nærmere til å uttale seg om dette.

Vi mener videre det er behov for en nærmere klargjøring av forholdet mellom egnethetsvurderingene som koordineringsgruppene skal foretas og personundersøkelser som kriminalomsorgen skal utarbeide. Vi anbefaler at dette omtales eller reguleres nærmere.

Pkt. 4.2 – Målgruppe

Regionkontoret støtter departementets syn om at det må foreligge et oppfølgingsbehov for at den enkelte ungdom skal kunne vurderes som egnet, både når det gjelder ungdomsoppfølging og ungdomsstraff. Vi ser det også som nødvendig at kravet til egnethet tydeliggjøres ordlyden og støtter ny ordlyd i straffeloven § 52 a første ledd bokstav d.

Det er samtidig grunn til å bemerke at mange ungdommer sin motivasjon endres med tiden. Det er naturlig at ungdommen i forkant av forestående rettsak tenker mye på denne, og ikke nødvendigvis tiltak som allerede er iverksatt av barneverntjenesten. Dette fordrer nøye vurderinger av KOG der man må forsøke å anslå ungdommens motivasjon også etter en domfellelse.

Regionkontoret støtter ellers en egnethetsvurdering som erstatning av det gjeldende samtykkekravet. Samtykkekravet har som kjent ført til mange utfordringer i bruddsakene.

Pkt. 4.3 - PUM

Regionkontoret støtter departementets forslag om å begrense bruken av personundersøkelse for mindreårige ved å presisere når dette er «åpenbart unødvendig».

For at tiltaket ikke skal gå på bekostning av ungdommens rettssikkerhet er det imidlertid viktig at ungdomskoordinator besørger å gi ungdommen tilstrekkelig informasjon som vedkommende ellers ville ha fått i forbindelse med PUM. Det er nemlig friomsorgkontorets erfaring under utarbeidelse av PUM at ungdommen ofte har lite kunnskap om straffegjennomføringen og at mange ikke forstår hva det f.eks. innebærer å samtykke til at saken drøftes i KOG. I forlengelsen av dette opplever friomsorgen at det er svært varierende hvilken kunnskap forsvarere har om ulike straffegjennomføringsformer for ungdom, og således hvor mye informasjon ungdommen får fra sin forsvarer. Man ser også at en del ungdommer møter representanter fra kriminalomsorgen på en annen måte enn politiet, idet sistnevnte representerer anklagemyndigheten. Samtaler med kriminalomsorgen kan derfor være svært nyttig både for ungdommen selv og sakens opplysning.

Det er svært viktig at det i forkant av rettsak informeres godt om hva forskjellen mellom en samfunnsstraff og en ungdomsstraff er. Det er Kriminalomsorgens erfaring at flere ungdommer etter domfellelse sier de skulle ønske de ble idømt samfunnsstraff eller til og med ubetinget straff med mulighet for elektronisk kontroll (EK). Dette fordi ungdommen savner klare rammer og forutsigbarhet i ungdomsstraffen.

Vi mener videre det er behov for en nærmere klargjøring av forholdet mellom egnethetsvurderingene som koordineringsgruppene skal foretas og personundersøkelser som kriminalomsorgen skal utarbeide. Vi anbefaler at dette omtales eller reguleres nærmere.

4.4. Ungdomsstraff i kombinasjon med ubetinget fengsel

Det vises i høringsnotatet at enkelte instanser har tatt til orden for å benytte strengere alternativ enn ungdomsstraff ovenfor ungdommer, blant annet for å få en rask og følbare reaksjon. Til dette vil vi bemerke at det er de samme regelen som gjelder for innkalling til fengselsstraff, som for innkalling til straffegjennomføring i frihet. En ubetinget fengselsstraff vil derfor ikke bli iverksatt noe hurtigere enn øvrig straffegjennomføring.

Fengsling av mindreårige skal være siste utvei og benyttes for kortest mulig tidsrom. Vi stiller spørsmål ved hvordan idømmelse av kortere ubetingede fengselsstraffer som her beskrevet står seg opp imot Barnekonvensjonens krav om at fengslingen må være tvingende nødvendig. Vi mener det bør utvises varsomhet med å legge til grunn at et fengselsopphold *i seg selv* vil bidra til noe positivt for barnet. Noen mindreårige innsatte responderer positivt på de klare rammen og den tette oppfølgingen som finnes ved ungdomsenhetene, og det kan være lettere å komme i posisjon til ungdommen når de er tilgjengelig for kontakt. Målet må være å få etablert tilsvarende tette rammer rundt ungdommen ute i samfunnet, enten i hjemmet eller under tiltak av barneverntjenesten, slik at fengselsopphold kan unngås for denne gruppen.

Dersom det blir vedtatt å benytte fengsel ovenfor barn i et større omfang enn det som gjøres i dag, vil Region øst fremheve viktigheten og nødvendigheten av at det bli etablert flere tilrettelagte plasser for mindreårige ved egne ungdomsenheter. Det er allerede i dag press på plassene for mindreårige innsatte. Det har som et avhjelpende tiltak blitt etablert inntil tre plasser for mindreårige innsatte ved Indre Østfold fengsel, Eidsberg avdelingen. Dette er ingen gunstig løsning, da det selv med individuell tilrettelegging er vanskelig å unngå at de mindreårige innsatte blir skjermet fra voksne innsatte. Vi mener videre at det bør vurderes å etablere særlig tilrettelagte plasser også for unge innsatte mellom 18 og 23 år, da vi ser at dette er en gruppe som vil kunne profitere godt på en særlig oppfølging under fengselsoppholdet. Dette vil spare samfunnet for store kostander på sikt.

Pkt. 5.1 Utsettelse av straffegjennomføringen

Det foreslås at straffeprosessloven § 459 første ledd skal få anvendelse for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Det foreslås at vedtakskompetansen skal ligge til ungdomskoordinatorene i konfliktrådene og at vedtakene kan påklages til Sekretariatet for konfliktrådene.

Videre foreslår departementet at møterett i tingretten og lagmannsretten ved uenighet tilknyttet fullbyrdelse av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, skal ligge til kriminalomsorgen.

Regionkontoret støtter ikke en slik ordning. Det er ikke naturlig at kriminalomsorgen, som ikke har vedtakskompetanse eller klagesaksbehandlingen av disse sakene, skal føre dem for retten. En slik løsning vil stå i stor kontrast til de øvrige soningsutsettelsessakene vi går i retten med. Kriminomsorgen har heller ikke noen instruksjonsmyndighet ovenfor Konfliktrådet. En bedre løsning må være at Konfliktrådet/Sekretariatet for konfliktrådet skal føre disse sakene. Det er tross alt de som har det administrative ansvaret for straffegjennomføringsformene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Et alternativ kan være at alt tilknyttet utsettelse legges til kriminalomsorgen. Dette vil sikre enhetlig og lik praktisering av regelverket om utsettelse.

Vi antar for øvrig at hele straffeprosesslovens niende del, kapittel 32 Fullbyrding, er gjeldene for konfliktrådets gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging og anbefaler at dette presiseres.

Pkt. 5.2. Fullbyrdelse av idømt straff

Vi deler departementets vurdering av at det er viktig at straffereaksjoner for barn og ungdom iverksettes raskt og støtter at det lovfestes en frist for oversendelse av rettskraftige avgjørelser. Vi mener imidlertid at en slik frist bør gjelde for oversendelse av *alle* rettskraftige dommer der innsatte var mindreårig på gjerningstidspunktet/er mindreårig, uavhengig av hvilken straffereaksjon som er idømt. Hensynet til raskt komme i gang med straffegjennomføringen gjør seg i like stor grad gjeldene ved gjennomføring av samfunnsstraff eller fengselsstraff for unge domfelte.

Pkt. 7.3. Forholdsmessighet

Vi stiller oss svært positiv til at det etableres en ordning for å kunne påklage ungdomsplanene og mener at dette er et viktig bidrag for å styrke ungdommens rettsikkerhet. For å unngå store forskjeller, utilsiktede ulikheter og uforholdsmessighet i utformingen av ungdomsplanen bør det gis føringer i forskrift, retningslinjer eller rundskriv for hvordan tiltakene i ungdomsplanene skal og kan utformes og hvordan vektingen mellom ungdommens oppfølgingsbehov og det straffbare forholdet bør skje. Hvis det ikke allerede finnes i dag, foreslår vi også at det etableres et sentralt system med oversikt over utformingen av planene. Det vil jo i realitet være her straffen utformes og fastsettes, og vi mener det er viktig at myndigheten har oversikt og kontroll over hvordan dette skjer og at utviklingen følges og evalueres over tid.

Pkt. 7.5 Ungdomsplan

Når det gjelder ungdomsplanen er det regionkontorets syn at det på generelt grunnlag bør være rom for en viss fleksibilitet. Mye kan endre seg rundt en ungdom i ungdomstiden og en adgang til å gjøre endringer underveis vil forhindre at u hensiktsmessige tiltak blir stående. Det er imidlertid viktig at det til enhver tid er helt klart hva som gjelder og at tiltakene er målbare med hensyn til å kunne konstatere brudd og beregne fradrag for utholdt straff.

Pkt. 8 Klageadgang

Kriminalomsorgen region øst er generelt positive til at det innføres en klageadgang, jf. tidligere høringsuttalelser om dette. Vi stiller imidlertid igjen spørsmål ved at det legges opp til at

kriminalomsorgen fører saker om soningsutsettelse for retten der Konfliktrådet har fattet vedtakene. Hva er konsekvensen dersom kriminalomsorgen er uenig i den beslutning Konfliktrådet har tatt?

Under pkt. 18.2.4.1 skriver departementet at dette vil medføre en viss økning i antall rettssaker, noe som har administrative og økonomiske konsekvenser for domstolen og kriminalomsorgen. Departementet antar imidlertid at adgangen til rettslig prøving vil bli benyttet i et begrenset omfang da terskelen for utsettelse etter bestemmelsen er høy.

Til dette vil regionkontoret bemerke at det faktum at terskelen er høy, hindrer ikke domfelte fra å prøve saken for retten, ofte i flere instanser og i flere omganger. Dette er regionkontorets erfaring fra soningsutsettelsessakene vi går med i retten.

Vi har også en bekymring for at det vil utvikle seg ulike praksis mellom etatene i håndteringen av samme regelverk.

8.2 Organisering

Vi viser til vår kommentar innledningsvis hvor vi foreslår at administreringen av ungdomsreaksjonens overføres fra Konfliktrådet til kriminalomsorgen, med konfliktrådet som en obligatorisk og viktig deltaker under gjennomføringen. En slik løsning ville også medført at kriminalomsorgens regionale nivå (KDI i en eventuell tonivåmodell) ville bli klageinstans for vedtak fattet under straffegjennomføringen, istedenfor at det må etableres en ny ordning for dette i Konfliktrådet. Vi mener dette ville være både effektivt og ressursbesvarende. En slik løsning ville også bidra til større grad av likebehandling, uavhengig av hvilken straffereaksjon domfelte gjennomfører.

Pkt 10.4 Rettens kompetanse ved brudd på vilkår under gjennomføring av ungdomsstraff

Departementet foreslår i høringen at retten ved behandlingen av sak om brudd på vilkår for ungdomsstraff, kan bestemme at hele eller deler av den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes eller omgjøres til samfunnsstraff eller delvis betinget fengsel.

Region øst viser til at ungdomsstraff retter seg mot ungdom som har begått «gjentatt eller alvorlig kriminalitet» og er et alternativ til fengselsstraff og de strengeste samfunnsstraffene. I lys av dette fremstår det som lite rimelig at retten ved brudd på ungdomsstraffen står fritt til å gjøre den subsidiære fengselsstraffen om til delvis betinget fengsel, mens retten ikke har anledning til dette der domfelte har begått en mindre alvorlig straffbart forhold og som følge av det blitt idømt samfunnsstraff. Vi foreslår derfor at det åpnes opp for en slik løsning også ved brudd på vilkår for samfunnsstraff, der domfelte er/var mindreårig på tidspunktet for bruddene.

Vi har imidlertid en viss bekymring for at en løsning som foreslått over tid vil svekke tilliten til straffen. Dersom det oppleves som at brudd på straffegjennomføringen får få eller ingen konsekvenser, for eksempel der straffen omgjøres til betinget fengsel. Det er også lite forutsigbarhet i en slikt system. Vi mener det er viktig at ungdommen opplever at handlinger får konsekvenser, og det er viktig å kunne være tydelig på konsekvenser av valg under gjennomføringen.

Pkt. 10.6 Ankekompetanse

Departementet foreslår at straffeprosessloven § 68 femte ledd endres slik at det følger uttrykkelig av bestemmelsen at kriminalomsorgens regionale nivå har kompetanse til å anke tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a.

I lys av pågående prosess med mulig omorganisering kan det være fornuftig å benytte ordlyden «kriminalomsorgen» fremfor kriminalomsorgens regionale nivå.

Pkt. Avbrudd under straffegjennomføringen

Departementet foreslår å endre konfliktrådsloven slik at ungdomsstraffen først avbrytes når det foreligger en endelig påtaleavgjørelse om at straffegjennomføringen avbrytes. Region øst bemerker at dette vil kreve et godt system hos konfliktrådet for å dokumentere ovenfor retten hvor mye av straffen som er gjennomført, og at det blir helt nødvendig med muntlig bevisførsel i tillegg. Dette vil være viktig når retten skal ta stilling til fradrag for gjennomført straff. I dag uttaler kriminalomsorgen regionalt nivå seg om dette når vi fremsetter en begjæring for retten. Det vil ikke bli praktisk gjennomførbart der domfelte er under fortsatt straffegjennomføring frem til det foreligger rettskraftig dom. Vi viser for øvrig til kommentarene til de foreslåtte lovendringene nedenfor.

Pkt. 17.1 Elektronisk kontroll som varetektssurrogat

Departementet foreslår å innføre elektronisk kontroll som varetektssurrogat for personer mellom 15 og 18 år. Målgruppen for elektronisk kontroll som varetektssurrogat vil hovedsakelig være siktede personer mellom 15 og 18 år som ellers ville ha blitt varetektsfengslet på grunn av fare for ny kriminalitet med en strafferamme på over seks måneders fengsel.

En slik ordning kan utvilsomt ha gode grunner for seg. Regionkontoret ser imidlertid også at en slik ordning reiser flere problemstillinger som ikke direkte er berørt i høringsnotatet.

Det er tale om en liten, men svært krevende målgruppe med omfattende oppfølgingsbehov. Familierelasjonene til disse ungdommene er ofte dårlig og dette synes ikke være tilstrekkelig hensyntatt i notatet. Det kan tenkes tilfeller der foresatte føler seg presset til å samtykke da nekt ytterligere kan forverre forholdet. Dette kan også by på utfordringer for eventuelle andre mindreårige barn i familien. Det kan skapes svært belastende situasjoner, både for ungdommen og familien. Det er viktig at det legges til rette for at familiemedlemmer, herunder mindreårige barn blir hørt og får uttale seg, og at det ikke oppleves som at det er deres skyld at den siktede må i fengsel der forholdene ikke ligger til rette for varetektssurrogat i hjemmet.

Pkt. 17.2.2 Elektronisk kontrolltiltak under ungdomsstraffen

Departementet foreslår at ungdomskoordinatoren, med samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, kan beslutte bruk av elektroniske og digitale kontrolltiltak for ungdom som er idømt ungdomsstraff, dersom det er nødvendig for å kontrollere at vedkommende overholder eventuelle fastsatte vilkår om oppholdssted eller kontaktforbud. Vedtak om slik bruk anses som et enkeltvedtak og kan påklages og det legges opp til at kriminalomsorgen har ansvar for iverksettelse/effektivering av slikt kontrolltiltak.

Etter det regionkontoret forstår legges det her opp til en treveis samtykkebasert løsning der alle må være enige før Konfliktrådet kan fatte vedtaket om elektronisk kontroll. Det er viktig at aktørenes roller her tydelig defineres i forskrift slik at det ikke oppstår usikkerhet.

Kommentarer til lovforslagene

Til konfliktrådsloven § 27 første ledd bokstav b) – vi foreslår at det tilføyes «ved fremmøte» da vi antar at det er det som menes, sml. § 28 første ledd. Vi anbefaler videre at annet ledd bokstav b) endres til «oppholde seg i landet i gjennomføringstiden med mindre ungdomskordinator gir tillatelse til noen annet».

Til konfliktrådsloven § 30 – vi foreslår at det tilføyes «om utsettelse» etter § 459. Vi viser også til kommentaren om kapittel 32 ovenfor.

Til konfliktrådsloven § 31 annet ledd bokstav e) – vi foreslår at setningen endres til å omfatte vilkårene etter bokstav a til d.

Til konfliktrådsloven § 31 fjerde og femte ledd og § 32 – vi opplever at innholdet i de foreslåtte bestemmelsene ikke samsvarer med departementets forslag i pkt. 11.2.2 og anbefaler at dette skrives om. Dette må også ses i sammenheng med fristene for bringe saken inn for retten, jf.

Avsluttende generelle kommentarer

Generelt kan det nevnes at mange oppgaver synes å falle på kriminalomsorgen utover de som i dag allerede eksisterer. Det vises herunder til økt bruk av elektronisk kontrolltiltak. Det er derfor viktig at det settes av ressurser også til kriminalomsorgen. Noen av de utfordringene vi i dag ser blant annet når det gjelder saksbehandlingstid på personundersøkelse for mindreårige, skyldes at kriminalomsorgen ikke fikk tilført noen ressurser ved innføringen av de nye straffereaksjonene for ungdom hvor kriminalomsorgen fikk økte arbeidsoppgaver både før og under gjennomføringen.

Regionkontoret stiller seg også noe undrende til den utvidede rollen som ungdomskoordinatorene nå synes å få og mener det kan og bør problematiseres at enkeltpersoner alene får så omfattende myndighet til å fatte inngripende vedtak og beslutninger under en straffegjennomføring, uten kvalitetssikring eller godkjenning av andre. Rollen fremstår mer kompleks enn tidligere der man nå skal ta på seg rent juridiske oppgaver som å treffe vedtak om soningsutsettelse og anmode politiet om bruk av tvangsmidler. Det må etter vårt syn stilles et strengt kompetansekrav for å håndtere det komplekse regelverket og det må etableres et effektivt og velfungerende system for håndtering av klager.

Med hilsen

Brit Kari Kirkeeide
assisterende regiondirektør

Mathias Bergaust
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Oslo friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
202013392-13

Dato:
20.10.2020

INNSPILL TIL HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Kriminalomsorgen Oslo friomsorgskontor oversender herved følgende innspill til høring om endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv.

Oslo friomsorgskontor har mye erfaring med straffereaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Vi har de siste 15 årene hatt en egen avdeling som kun jobber med unge mellom 15-25 år. Hvert år utføres det ved kontoret om lag 80 personundersøkelser for mindreårige (PUM), og vi deltar fast i de fire koordineringsgruppene (KOG) i Oslo. Videre har vi siden høsten 2014 vært involvert i rundt 70 dommer på ungdomsstraff, og vi har deltatt i tilsvarende antall oppfølgingsteam. Selv om friomsorgen ikke har ansvaret for å administrere gjennomføringen av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, er dette noe vi jobber med hver dag, og som vi gjennom mange år har opparbeidet oss mye kunnskap om.

Innspill til endringsforslagene - generelt

Oslo friomsorgskontor er enig i at det er behov for en revidering av regelverket knyttet til straffegjennomføringsformene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Det registreres imidlertid at samfunnsstraff som straffereaksjon for ungdom mellom 15 og 18 år i liten grad er nevnt i høringsnotatet. Dette på tross av at flere av forslagene går ut på å endre regelverket slik at det er mer i tråd med straffegjennomføringslovens regler om samfunnsstraff. Det gjelder blant annet departementets forslag om at gjenopprettende møte ikke lenger skal være en obligatorisk del av ungdomsstraffen, men heller noe som skal tilstrebes og som det skal legges til rette for. For samfunnsstraffen har nettopp *muligheten* for gjenopprettende prosess vært en lovbestemt del av straffegjennomføringen i mange år.

Dessuten er ikke konfliktrådene en aktør med egne tiltak, kun en koordinator for straffegjennomføringen. Kriminalomsorgen er således en helt sentral aktør for gjennomføringen

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenteret,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Mariboestgt 13
sideinngang 5 etg
Oslo

Telefon: 22 86 77 00
Telefaks:
Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Elise Wedel-Jarlsberg

av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Kriminalomsorgen er en obligatorisk part i alle straffegjennomføringer som angår ungdomsstraff, og har ansvar for tiltak i et stort antall saker.

Oslo friomsorgskontor mener det nok en gang er grunn til å spørre om ikke straffegjennomføringsformene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging bør administreres av kriminalomsorgen. På denne måten ville man unngå å bruke store ressurser på å bygge opp en ny straffegjennomførende etat, og straffegjennomføringen ville utvilsomt bli mer sømløs. Dagens løsning med to straffegjennomførende etater, oppleves som lite hensiktsmessig, og departementets endringsforslag gjør ikke oppdelingen mindre kunstig. Forslaget om å innlemme elektronisk kontroll som en del av ungdomsstraffen er også et moment som taler for at straffereaksjonen burde administreres av kriminalomsorgen.

Koordineringsgrupper (KOG)

Oslo friomsorgskontor er enig i at det kan være en fordel at KOG lovfestes, for å sikre en enhetlig praksis. Vi opplever at det er uklarhet knyttet til KOGs rolle og mandat.

Departementet foreslår at KOG skal ha ansvar for å vurdere hvorvidt ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging skal være egnede reaksjoner for den enkelte ungdom, herunder kartlegge og vurdere hvilke tiltak som kan være aktuelle og hensiktsmessige i ungdomsplanen. Oslo friomsorgskontor har gjennom sin deltagelse i KOG erfart at politiet og/eller barnevernet i mange tilfeller besitter mye informasjon om ungdommen. I andre tilfeller har deltagerne i KOG lite eller ingen kjennskap til ungdommen. Spørsmålet er i hvilken grad KOG skal innhente informasjon fra andre aktører slik som f.eks. skole, og hvem som har ansvaret for denne informasjonsinnhenting. Oslo friomsorgskontor mener det er behov for en klargjøring på dette punkt, dersom gruppens mandat utvides.

Videre foreslår departementet at KOG skal drøfte tiltak som frivillig kan tilbys ungdommen i perioden fra lovbrudd til reaksjon, og at det ved fastsettelsen av gjennomføringstiden skal legges vekt på tiltak som er gjennomført i perioden mellom lovbrudd og reaksjonsfastsettelse. Forslaget reiser flere spørsmål; hvem skal påse at ungdommen følger opp de frivillige tiltakene, hvor omfattende må tiltakene være før det tillegges vekt ved reaksjonsfastsettelsen og hvordan og av hvem skal en slik forkorting beregnes. Oslo friomsorgskontor er bekymret for at ordningen vil føre til ulik praksis, og at den kan oppleves som usikkert og lite håndfast for ungdommen.

Oslo friomsorgskontor ser videre at en ordning med frivillige tiltak kan føre til forskjellsbehandling av ungdom, da det ikke finnes noe lignende tilbud til ungdom som idømmes samfunnsstraff. Man kan se for seg en straffesak med to ungdommer som begge har takket ja til frivillige tiltak, og hvor ungdommen som idømmes ungdomsstraff får uttelling for dette mens ungdommen som idømmes samfunnsstraff ikke har den samme muligheten. Oslo friomsorgskontor er positive til at et frivillig tiltak kan gi fratrekk ved en idømmelse av straff for ungdom, men dette må da gjelde uavhengig straffegjennomføringsform.

Oslo friomsorgskontor er for øvrig enig i at KOG bør bestå av faste medlemmer, og at gruppen bør organiseres med regelmessige møter. Det anses imidlertid ikke praktisk gjennomførbart at gruppen skal avtale ad hoc-møter på kort varsel, i en gruppe med minimum fire medlemmer, der samtlige har en stram timeplan med bla. rettsmøter og oppfølgingssamtaler med ungdom.

Målgruppe – egnethet og samtykke

Oslo friomsorgskontor støtter departementets forslag om at kravet til samtykke erstattes med en egnethetsvurdering, hvor ungdommens motivasjon for å gjennomføre ungdomsstraff eller

ungdomsoppfølging inngår som et moment i vurderingen. Vi har gjennom arbeidet med PUM erfart at mange ungdommer ikke forstår hva de samtykker til.

Departementet legger opp til at ungdommens motivasjon skal inngå som et sentralt moment i egnethetsvurderingen. I den forbindelse må det nødvendigvis foretas samtaler med ungdommen, og det legges til grunn at det er ungdomskoordinatoren som vil foreta disse samtalene. Til dette bemerkes at vi gjennom vårt arbeid med PUM erfarer at det er vanskelig å vurdere ungdommens motivasjon før reaksjonsfastsettelsen. Ungdommen er på dette stadiet mest opptatt av den forestående rettssaken. I mange saker er det allerede iverksatt tiltak i regi av barnevernet som ungdommen ikke har nyttiggjort seg av, og det kan oppleves som vanskelig å finne motivasjon til ytterligere tiltak. Vi erfarer dessuten at ungdommens motivasjon endrer seg over tid. Det er derfor viktig at KOG ikke forhaster seg i en vurdering av egnethet, særlig når det gjelder spørsmålet om motivasjon.

Personundersøkelser for ungdom (PUM)

Departementet foreslår å begrense bruken av personundersøkelser (PUM). Oslo friomsorgskontor er enig i at det er behov for en presisering av når personundersøkelse for ungdom er å anse som «åpenbart unødvendig», jf. straffeprosessloven § 161 a første ledd, samt at det bør åpnes for å gjøre unntak fra ettårs-regelen i bestemmelsens annet ledd. Det er imidlertid viktig at ikke målet om raskere iverksettelse av straffegjennomføring i disse sakene går på bekostning av ungdommens rettssikkerhet.

Oslo friomsorgskontor bruker forholdsvis store ressurser på å gjennomføre PUM. Delvis fordi vi bruker tid på å informere og motivere ungdom og verger til å møte oss, men også fordi konfliktrådet som ledd i prosessen skal gi ungdommen informasjon om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, samt at det skal innhentes informasjon fra kilder som ungdommen og vergene samtykker til. Samtidig forsøkes møtene tilrettelagt ut fra den enkelte ungdoms behov. Dette er i mange saker et viktig arbeid, idet PUM potensielt kan danne grunnlag for en relativt langvarig straffereaksjon der det nærmere innholdet i straffen skal bidra til å forhindre ny kriminalitet. Kravet til hurtighet må ikke gå på bekostning av dette.

Erfaringen Oslo friomsorgskontor har med gjennomføringen av PUM tilsier at ungdommen ofte har lite kunnskap om straffegjennomføringen og at mange ikke forstår hva det f.eks. innebærer å samtykke til at saken drøftes i KOG. I forlengelsen av dette opplever vi at det er svært varierende hvilken kunnskap forsvarere har om ulike straffegjennomføringsformer for ungdom, og således hvor mye informasjon ungdommen får fra sin forsvarer. Vi ser også at en del ungdommer møter oss på en annen måte enn politiet, idet sistnevnte representerer anklagemyndigheten. Samtaler med kriminalomsorgen kan derfor være svært nyttig både for ungdommen selv og sakens opplysning. Dersom bruken av PUM reduseres, mener vi at ungdomskoordinatoren må sørge for at ungdommen får tilstrekkelig informasjon om straffegjennomføringen, og kjennskap til også andre straffegjennomføringsformer – primært samfunnsstraff. Dette blir desto viktigere når det i mange saker legges opp til en mer effektiv prosess og kravet til samtykke fjernes.

Når representantene i KOG kjenner ungdommen og dennes verger godt, vil KOG kunne ha tilstrekkelig informasjon for å vurdere ungdommens egnethet. Det er imidlertid svært viktig at KOG gjør en grundig karlegging av ungdommens egnethet når denne i utgangspunktet er ukjent for representantene i KOG, da spesielt knyttet til tverretattlig oppfølging. Det er i disse sakene vi ser at ungdommene ikke har et oppfølgingsbehov over tid, slik at ungdomsplanen etter hvert blir mangelfull. Man kan stille spørsmål ved rettferdigheten av at en ungdomsstraff med en varighet i det øvre sjikt i noen saker utvikler seg til en straff uten særlige tiltak, og således fremstår mindre

krevenne enn en samfunnsstraff, og om man i det hele tatt kan forsvare en ungdomsstraff uten hensiktsmessig innhold. I slike tilfeller forsvinner nærmest elementet av straff, og hensynet til rehabilitering og gjenopprettende prosess blir ikke ivaretatt i tilstrekkelig grad. Samfunnsstraffen ivaretar dette gjennom muligheten til å gjøre samfunnsnyttig tjeneste, som også utgjør en mestringsarena hvor ungdommen kan bygge positive erfaringer og nettverk.

Oslo friomsorgskontor mener for øvrig man ville spart både tid og ressurser dersom mange PUMer ble gjort mindre omfattende, og vi fikk mer spissede problemstillinger fra påtaleansvarlig jurist.

Gjenopprettende møte

Oslo friomsorgskontor støtter forslaget om at politi og kriminalomsorg ikke skal være obligatoriske deltagere i gjenopprettende møte. Vi støtter også forslaget om at gjenopprettende møte ikke lenger skal være obligatorisk. Vi har siden oppstart av de nye straffereaksjonene for ungdom i 2014 nettopp påpekt at det gjenopprettende møtet burde være frivillig, idet frivillighet er et grunnprinsipp i gjenopprettende prosesser.

Oslo friomsorgskontor har erfart at mange av de unge vi jobber med ikke er klare for å bidra i et gjenopprettende møte, og at det derfor heller ikke er hensiktsmessig å tvinge dem inn i dette. Dette er en prosess som de, gjerne i samarbeid med friomsorgen trenger å jobbe med over tid.

Ungdomsplan

Departementet foreslår at det skal være anledning til å bytte tiltak underveis, forutsatt at det nye tiltaket skal dekke samme formål, og er av tilsvarende eller lavere omfang og intensitet. Forslaget åpner således ikke for større fleksibilitet enn i dag på dette punkt. Departementet mener her at ungdommens rettssikkerhet må veie tyngst.

Oslo friomsorgskontor opplever at nettopp den manglende fleksibiliteten i en ungdomsplan er en svakhet i arbeid med ungdom hvor behovet for oppfølging endres over tid. Vi stiller oss undrende til at det i høringsnotatet ikke i større grad åpnes opp for større fleksibilitet nå som ungdomsstraffen har vært en operativ straffereaksjon over tid.

Oslo friomsorgskontor har videre erfart at ungdomsplanene i flere saker ender opp nesten tomme eller at tiltakene som er bestemt etter hvert anses lite hensiktsmessig for ungdommens utvikling og motivasjon. Vi mener derfor det er behov for en viss mulighet for å gjøre endringer, eventuelt at man i ungdomsplanene setter inn subsidiære tiltak slik som samfunnsnyttig tjeneste. Dette kan være hensiktsmessig for eksempel der en ungdom, etter at flere tiltak har utgått fra ungdomsplanen, kun står igjen med ungdomskoordinator, politikontakt og kontaktperson fra friomsorgen i teamet rundt seg. De opprinnelige tiltakene vil da kunne erstattes med f.eks. samfunnsnyttig tjeneste. Ungdommen må i så fall være innforstått med hva slike subsidiære tiltak innebærer, slik at hensynet til ungdommens rettssikkerhet ivaretas. Videre må det i ungdomsplanen skisseres et antall timer per uke for de subsidiære tiltakene, samt hva som skal til for at disse kommer til anvendelse.

I forlengelsen av dette anses det som positivt at man ved å fjerne kravet til samtykke, enklere kan foreta endringer i ungdomsplanene under straffegjennomføringen. På denne måten kan man i større grad tilpasse ungdomsplanen etter ungdommens behov. Forslaget om å fjerne kravet til samtykke må sees i sammenheng med innføringen av en adgang til å klage på ungdomsplanen.

En slik klageadgang anses helt nødvendig for ungdommens rettssikkerhet dersom departementets forslag får gjennomslag.

Klageadgang

Oslo friomsorgskontor støtter departementets forslag om å innføre en adgang til å påklage ungdomsplanen til overordnet organ. Det bemerkes imidlertid at estimert antall klager som fremgår i høringsnotatet på side 142 fremstår svært høyt, og at det kanskje er mer naturlig å sammenligne med antall klager som gjelder samfunnsstraff.

Midlertidig verge og advokatbistand

Når det gjelder departementets forslag om rett til gratis advokatbistand ved klager, bemerkes det at ungdom som ilegges samfunnsstraff ikke har den samme rettigheten. Dette vil kunne slå ulikt ut. Samtidig ser vi at samfunnsstraffen som straffereaksjon i større grad er fastsatt på forhånd i form av et bestemt timeantall, slik at behovet for advokatbistand blir mindre tydelig. Vi stiller oss bak at ungdom som idømmes ungdomsstraff og ungdomsoppfølging gis mulighet til advokatbistand. Det bør vurderes om dette også skal gjelde samfunnsstraff.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Friomsorgskontorene har fått mange nye arbeidsoppgaver med de nye ungdomsreaksjonene uten at det er tilført midler, og at det er viktig at en eventuell økning i konfliktrådets budsjetter ikke går på bekostning av kriminalomsorgen og friomsorgskontorene.

Med hilsen

Johnny Bjørkli
friomsorgsleder

Elin Aurstad
avdelingsleder

Saksbehandler: rådgiver Elise Wedel-Jarlsberg

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen Innlandet
avdeling samfunn, Hamar

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor

U.off § 13 offl.jfr fvl §
13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
202013392-23

Dato:
28.10.2020

HØRINGSUTTALELSE - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Vi viser til brev av 14.09.2020 fra regionkontoret med oversendelse av høring – forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv.

Vi har følgende kommentarer:

Punkt 4.1, Koordineringsgruppe (KOG):

Vi støtter forslaget om at KOG-gruppene lovfestes, og viser i den forbindelse til Buskerud overgangsbolig og friomsorgskontor avd friomsorgskontors uttalelse. Vi mener det vil bidra til større forpliktelse til oppmøte for deltakerne og sikre tverrfaglig kompetanse. Vi anser det som særlig viktig dersom vurdering av egnethet skal skje i KOG som foreslått.

Punkt 4.3, personundersøkelse (PUM):

Vi støtter ND-senteret sin uttalelse vedrørende personundersøkelse. I forbindelse med utarbeidelse av personundersøkelser for mindreårige erfarer vi at ungdommen det gjelder må gi fra seg svært personlige opplysninger på kort tid. Dette kan oppleves som inngripende og vanskelig, da det ideelt sett fordrer tillit og en trygg relasjon å kunne åpne seg om forhold som oppleves som problematisk i egen livssituasjon. Arbeidet med relasjonsbygging starter ved første kontakt med ungdommen og vergene. Rent faglig mener vi det vil være en klar fordel at personundersøkelsen utarbeides av instansen som har ansvaret for gjennomføringen av straffereaksjonen, slik det er tilfelle i andre straffegjennomføringer som kriminalomsorgen har ansvaret for. Vi mener det er uheldig for ungdommene og deres omsorgspersoner at de må forholde seg til flere instanser enn nødvendig på dette stadiet i prosessen, og at det kan føre til forvirring og utydelig informasjon. Det er fra kriminalomsorgens side vanskelig å gi god og presis informasjon om en straffereaksjon vi ikke har ansvaret for selv. Videre er det vanskelig å foreslå en tiltaksplan som andre skal følge opp.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Falsensgt.12
2317 Hamar

Telefon: 62 02 25 00
Telefaks: 62 52 67 43
Org.nr: 973874942

Saksbehandler:
Mona Fjærgård

På bakgrunn av ovennevnte foreslår Kriminalomsorgen Innlandet at personundersøkelser for mindreårige utarbeides av samme instans som har ansvaret for gjennomføringen av straffereaksjonen. Vi mener det vil være faglig hensiktsmessig i tillegg til at det vil bidra til å sikre raskere iverksettelse av straffegjennomføringen.

Punkt 6.2.2, Stormøte/gjenopprettende prosess:

Vi støtter forslaget om at det gjenopprettende møtet mellom ungdommen og fornærmede ikke lenger skal være obligatorisk. Vi er enig i at det skal tilstrebes og legges til rette for underveis, og hovedregelen bør være at det skal gjennomføres. Samtidig ser vi fordelene av at det ikke uten videre skal gjennomføres i alle saker. Vi mener det vil ha noe å si for tilfeller der det under utarbeidelse av personundersøkelsen vurderes at ungdommen har behov for oppfølging, men at møte med fornærmede av ulike årsaker vurderes som uheldig for fornærmede. Vi anser det som en fordel at ungdommer kan vurderes som egnet uavhengig av at et gjenopprettende møte er obligatorisk, og at det heller kan jobbes med å motivere til dette underveis i straffegjennomføringen. Tiden i seg selv kan bidra til en modningsprosess.

Med hilsen

Elisabeth Hopteigen
avdelingsleder

Elisabeth Anseth
saksbehandler

Mona Fjærgård
saksbehandler

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Ila fengsel og forvaringsanstalt

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor Brit Kari Kirkeeide

Deres ref:

Vår ref:
2020/13392-19/008

Dato:
20.10.2020

ILA FENGSEL OG FORVARINGSANSTALT - TILBAKEMELDING PÅ HØRING OM FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN - STRAFFELOVEN - STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Det vises til brev fra kriminalomsorgen region øst av henholdsvis 02.09.20 og 16.09.20 hvor det spesielt bes om at friomsorgskontorene/avdeling samfunn og enheter med mindreårige/unge innsatte/domfelte igjennomgår høringsforslaget.

Ila fengsel og forvaringsanstalt har ingen kommentarer til forslagene til endringer i konfliktrådsloven – straffeloven – straffeprosessloven mv. da dette faller utenfor anstaltens primære målgruppe.

Unge innsatte/domfelte (under 23 år) i som tar opphold i anstalten følges opp med interne retningslinjer for unge innsatte/domfelte, og dersom det på et tidspunkt blir aktuelt å benytte seg av f.eks konfliktrådet i noen av disse sakene, vil det blir tilrettelagt for dette i henhold til utarbeidet samarbeidsavtale mellom konfliktrådet i Oslo og Akershus og Ila fengsel.

Med hilsen

Thomas Osheim
fengselsinspektør

Mona Skutle
rådgiver/ tilbakeføringskoordinator

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Jøssingveien 33

Telefon: 67 16 10 00
Telefaks: 67 14 98 40
Org.nr: 982 349 214

Saksbehandler:
Mona Skutle
E-post: postmottak-
8210@kriminalomsorg.no

Kriminalomsorgen
Akershus friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor Brit Kari Kirkeeide

U.off § 13 offl.jfr fvl §
13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
2020/13392-18/008

Dato:
19.10.2020

HØRINGSUTTALELSE - HØRING OM FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN - STRAFFELOVEN - STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

I høringen foreslås gjenopprettende prosess tatt bort som obligatorisk krav. Arbeidet med gjenopprettende prosess var utgangspunktet for at konfliktrådet i sin tid ble tildelt ansvar for de nye straffereaksjonene. Praksis i dag viser at det gjenopprettende møte ofte kommer sent i straffegjennomføringen, og blir fort borte i tiltaksmengden. Enten fordi fornærmede sier nei, eller den straffedømte ungdommen ikke er klar for møte ennå. Vi mener at det bør være tydelige skiller mellom de ulike straffereaksjonene. Dersom de blir for like vil det være vanskelig å foreta gode egnethetsvurderinger i forkant. Det er viktig at straffereaksjonens egenart dyrkes for at den skal ha legitimitet. Det vurderes som viktig at kriminalomsorg og konfliktrådet har avklarte roller, slik at det ikke oppstår usikkerhet om hvilken instans som har ansvar for hva.

Raskere iverksettelse:

Akershus friomsorgskontor opplever at det i dag går for lang tid fra ungdommen begår lovbrudd til de blir idømt en straffereaksjon. Vi er enige i at straffereaksjonene må raskere i gang. Dette betyr i praksis at alle ledd må arbeide raskere og tidsfrister må i større grad overholdes

KOG:

Vi er enige i forslaget om at KOG må lovfestes. Det bør lages tydelige retningslinjer knyttet til hensikten med KOG, og dens rolle og funksjon. Deltakerne som er obligatoriske i KOG må i større grad forpliktes til å møte. Spesielt gjelder dette påtale, som ofte har travle dager og ikke alltid klarer å prioritere KOG. Barneverntjenesten bør være en obligatorisk part inn i KOG, noe den ikke er per idag. Diskusjonen i KOG må ende i en konkret egnethetsvurdering, som formidles til saksbehandler i friomsorgen som utarbeider personundersøkelsen for mindreårige. Vi forstår høringen slik at KOG sin tverrfaglige egnethetsvurdering i større grad skal vektlegges i retten. Dette fordrer at alle aktuelle saker må diskuteres i KOG, og ikke påtaleavgjøres i forkant utenfor KOG. Man kan fort ende opp med at bare de sakene man tror er aktuelle for ungdomsoppfølging og ungdomsstraff blir meldt inn og diskutert i KOG.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Brøtergata 1
2000 Lillestrøm

Telefon: 40 43 49 40
Telefaks:
Org.nr: 974886537

Saksbehandler:
Nirushanthy Anfinnsen
E-post: postmottak-
9210@kriminalomsorg.no

KOG møtene bør ha faste møtetidspunkt, og en klar agenda. Det er viktig at representantene i KOG møter forberedt og at møtene blir effektive. Nye deltagere i KOG må få opplæring i forkant, slik at ikke møtene i seg selv blir en opplæringsarena. Gode diskusjoner i KOG er også knyttet til de domfeltes rettssikkerhet, for eksempel der man diskuterer brudd/ikke brudd i pågående saker. Det vurderes som svært viktig at påtale er med i disse diskusjonene, da påtale ikke er representert i oppfølgingsteamene. Ungdomskoordinatorene jobber generelt mye alene, og er tilknyttet et lite fagmiljø og har behov for en tverrfaglig diskusjonsarena

Personundersøkelse for mindreårige: Vi er enige i forslaget om at det er noen unntakstilfeller der personundersøkelse anses som nødvendig så lenge ungdommens behov under straffegjennomføring belyses i forkant av en straffegjennomføring (gjennom instanser som kjenner dem, andre type kartlegginger etc.). Vi støtter forslaget om at det åpnes for unntak fra ettårs-regelen i enkelte tilfeller. Vi vil likevel påpeke at en god personundersøkelse er et godt arbeidsverktøy for ungdomskooordinator, og vil bidra til å sile ut de riktige kandidatene.

Det foreslås å utarbeide en skisse av mulige tiltak i forkant av rettssaken. Vi er enige i at dette skaper forutsigbarhet for ungdom/verger og ikke minst domstolen. Dette er igjen viktig for å kunne ivareta den enkeltes rettssikkerhet. Vi er imidlertid usikker på hvordan dette er tenkt gjennomført. Skal skissen utarbeides av ungdomskooordinator, og hva er da tenkt i forhold til friomsorgens rolle i utarbeidelsen av personundersøkelse for mindreårige? Vi ønsker å fremheve friomsorgens langvarige erfaring med å utarbeide personundersøkelser. Personundersøkelsene brukes aktivt i retten og gir verdifull informasjon til de ulike aktørene der. Erfaringsmessig så har ungdomskooordinatorene veldig forskjellig yrkesmessig bakgrunn og ståsted. Vi er skeptiske til at ungdomskooordinator alene skal sammenfatte ulik informasjon om ungdommen i forkant, da vi mener at en god og gjennomarbeidet personundersøkelse er viktig i forhold til utstillingen av hvilke ungdommer som er egnet til de ulike straffereaksjoner. I en personundersøkelse vil de ulike kildeopplysningene bli vurdert opp mot hverandre, noe som sikrer at den endelige egnethetsvurderingen er godt faglig begrunnet.

Det blir viktig at det i forkant av en rettssak informeres godt om hva en samfunnsstraff vil kunne innebære, slik at ikke denne straffereaksjonen blir utelatt som et alternativ. For mange ungdommer er samfunnsstraffen på mange måter enklere oppbygd og lettere å forstå, og et vel så godt alternativ som de to andre straffereaksjonene. Vi er opptatt av at samfunnsstraffen har noen kvaliteter som de andre ungdomsreaksjonene ikke har, og som gjør at den bør fremstå som et like godt alternativ i mange tilfeller.

Egnethet og erkjennelse av faktiske forhold:

Høringen foreslår å bytte ut siktedes og verges samtykke og gå over til en mer generell egnethetsvurdering, for å kunne fange opp de man mener er egnet, men som ikke nødvendigvis samtykker der og da. Det å spille på lag med ungdommen slik at de får et eieforhold til straffen, bør fortsatt være et viktig element i ungdomsreaksjonene. Ungdomsoppfølging og ungdomsstraff er i stor grad bygd opp rundt samarbeid/medvirkning, noe som ikke må «bli borte» med den nye egnethetsvurderingen. Vi støtter forslaget om at ungdomskooordinator godkjenner ungdomsplanen, men at domfelte og verge blir hørt. Tidligere praksis kan bære preg av et «samtykkevelde» i for mange ledd, der de som ikke samtykker ofte vil få en mildere straffereaksjon. I tillegg unngår man at unge «shopper» straffereaksjoner. De færreste ønsker å bli ilagt en straff. Det kan derfor være mer hensiktsmessig å gå bort fra begrepet samtykke og mer over på egnethet.

I henhold til gammel praksis er det problematisk at ungdommen ikke erkjenner det faktiske forholdet i siktelsen i forkant av rettssaken. Vi mener det her er viktig å anerkjenne at ungdom står i en presset situasjon og at de på sikt (ofte etter rettssaken) vil kunne klare å erkjenne sin rolle i lovbruddet i større grad. En gruppe det er vanskelig å nå med dagens praksis er de som har tydelige oppfølgingsbehov, men som ikke vil ha hjelp og motsetter seg dette. Dette er ofte de mest sårbare ungdommene, som det er viktig å prøve å nå frem til. De er ikke særlig motiverte og har kanskje ikke tro på at livsbetingelsene deres kan bli bedre i løpet av straffegjennomføringen. Hvordan man i større grad får tak i denne gruppen er noe som bør vies oppmerksomhet. Et moment som kan bidra til dette kan være mindre fokus på samtykke og erkennelse i forkant. Det er viktig å huske på at motivasjon for mange ungdom vil være en svært variabel faktor, som avhenger av livsbetingelser og dagsform.

Kombinasjon av ungdomsstraff og ubetinget fengsel (deldom):

Høringen foreslår å kombinere ungdomsstraff med ubetinget fengsel. Det er et paradoks, da ungdomsstraffen er ment som et alternativ til fengsel. Her må domstolenes «straffemeny» vurderes opp mot viktigheten av å sørge for at ungdom mellom 15 og 18 år så langt det lar seg gjøre, ikke idømmes ubetinget fengsel. Et moment i favør av deldom på ungdomsstraff og ubetinget fengsel vil være at noen ungdommer vil kunne profittere på en kortere ubetinget straff for å «våkne opp». Dette vil særlig gjelde ungdom som har drevet mye med kriminalitet uten at det har resultert i strafferettslige reaksjoner, og som opplever at de bare kan fortsette med kriminalitet uten av det får konsekvenser. Friomsorgen har erfaring med unge lovbrøyttere som i etterkant har sagt at de våknet opp da de ble fysisk stoppet og satt i varetekt. Dersom denne kombinasjonen blir lovfestet, så blir det viktig å ha gode tilrettelagte ungdomsavdelinger eller egne ungdomsanstalter med høy ressurstetthet.

Våre erfaringer er at deldom på samfunnsstraff og ubetinget fengsel i svært liten grad benyttes av domstolene i dag, til tross for at det er hjemmel for det. Årsakene til dette er imidlertid noe uklare. Er det fordi det ikke oppleves som hensiktsmessig? Vi stilles oss undrende til at man mener at det er behov for å utvide dette til å gjelde ungdomsstraff og ubetinget hvis det i så liten grad idømmes deldom på samfunnsstraff og ubetinget fengselsstraff i dag.

Adgang til å fastsette andre vilkår i dom på ungdomsstraff:

Adgangen til å sette særvilkår ved domstidspunkt bør ikke være forskjellig for de ulike ungdomsreaksjonene, noe høringen fremhever. Vi tenker det kan være hensiktsmessig for domstolen å kunne fastsette særvilkår i dom på ungdomsstraff ut ifra en konkret vurdering knyttet til den enkelte ungdom. Det blir da viktig å ha kartlagt på forhånd at vilkåret er tilgjengelig og kan effektueres. Dersom det fastsettes vilkår i dom som i ettertid ikke blir fulgt opp/ikke er mulig å få til, så er dette uheldig. Erfaringsmessig så fastsettes det sjelden særvilkår i dom på samfunnsstraff. Årsaken til dette kan være at domstolene ikke er klar over at de har adgang til dette, eller ikke har kunnskap nok om den enkelte domfelte til å vite hvilket særvilkår som bør fastsettes. Vi er av den oppfatning at all vilkårsfastsettelse krever god kjennskap til domfelte og domfeltes behov, og vilkår må aldri settes for «vilkårets skyld». Aktuelle vilkår må være godt faglig begrunnet, samt mulig å kontrollere.

Vi er enige i at domstolen bør fastsette vilkår om institusjonsopphold i stedet for at det inntas i ungdomsplanen på et senere tidspunkt, slik at straffens forholdsmessighet blir underlagt en rettslig vurdering. Det må selvfølgelig foreligge en konkret institusjonsplass i forkant av domsbeslutningen. Vi vil her legge til at dette fordrer at domstolen har inngående kjennskap til domfelte og at vilkåret er nøye vurdert på forhånd. Det er og et premiss at behandlingsapparatet (institusjonen) er villig til å være en del av straffegjennomføringen, og mener det er

hensiktsmessig. Det vil være tilfeller der det ikke er forenlig eller hensiktsmessig å kombinere behandling og straff.

I forhold til forslaget om å kunne fastsette vilkår mellom domstidspunkt og fastsettelse av ungdomsplanen, så støtter vi tanken bak forslaget, men er usikre på hvorvidt dette er gjennomførbart i praksis. Hvem skal følge opp vilkårene domstolen legger før straffen iverksettes, og hvilke reaksjoner vil et eventuelt brudd før oppstart få? Teori og praksis må samsvare, og det må ikke bli utydelig for ungdommen hvor han/hun befinner seg i straffegjennomføringen. Igjen vil vi presisere at for mange vilkår i ulike ledd vil kunne skape uoversiktlig og forvirring. Mange av ungdommene dette gjelder er kognitivt svake og straffen må ikke bli for komplisert å forstå. Det kan bli vanskelig for ungdommen å vite hva som er hva, når behandling og straff går for mye over i hverandre.

Organisering av ungdomsstormøte:

Vi er enige i en todeling av ungdomsstormøte og ungdomsplanmøte. Vi mener derimot at ordlyden blir for lik. Vi foreslår å bytte ut «ungdomsstormøte» med «gjenopprettende møte», slik at innholdet i møte blir mer tydelig. Vi støtter forslaget om at kriminalomsorg og politi ikke deltar i dette møte, noe de likevel i liten grad gjør i dag. Vi ønsker et større fokus hos ungdomskoordinator på viktigheten av å få til gjenopprettende møte tidlig i straffegjennomføringen. Erfaringsmessig blir dette et punkt i ungdomsplanen som fort utsettes til senere, da det er så mange andre tiltak som blir vurdert som viktigere.

Nåværende praksis viser at dersom fornærmede ikke møter, så blir det heller ikke et gjenopprettende møte, noe som er uheldig. Vi mener at dersom fokuset på gjenoppretting blir mer og mer borte i disse straffereaksjonene, så forsvinner også argumentet for å gi konfliktrådet ansvaret for gjennomføringen. Kriminalomsorgen bør derfor overta ansvaret, og så kan man innlemme konfliktrådet i den gjenopprettende delen, slik ordningen er på samfunnsstraff i dag.

Ungdomsplanen:

Vi er enige i at det ofte er vanskelig å få inn gode tiltak knyttet til sinne- og aggresjonsproblematikk i ungdomsplanen. Kommunene har ofte få tiltak på dette området, og tilbudene varierer veldig. Friomsorgen bidrar ofte med tiltak knyttet til sinnemestring inn i ungdomsstraffen. Vi ser ingen grunn til at vi kun skal delta i oppfølgingsteamene til ungdomsstraff, og ikke tilsvarende på ungdomsoppfølging. *Vi foreslår derfor å innlemme friomsorgen som obligatorisk part også i ungdomsoppfølgingen, slik at man får et større spekter av mulige tiltak også her.* Ungdomskoordinator har ofte behov for spesifikke tiltak som det er vanskelig å finne andre steder, uavhengig av om det er en ungdomsoppfølging eller ungdomsstraff. Vi har fått flere henvendelser fra ungdomskoordinator om å bidra med tiltak inn i ungdomsoppfølgingen.

Det er viktig å ikke glemme samfunnsnyttig tjeneste som et mulig tiltak i ungdomsplanen, spesielt der ungdom faller ut av skole og mangler sysselsetting på dagtid. Vi tenker at bruken av samfunnsnyttig tjeneste bør få større fokus, da mange ungdommer vil kunne profittere på å føle mestring i en arbeidssituasjon.

Vi mener det er underlig at lengden på ungdomsreaksjonene skal avhenge av graden av oppfølgingsbehov, i tillegg til det straffbare forholdet. Det må være en forholdsmessighet i dette, slik at det ikke oppleves som urettferdig for ungdommen. To ungdommer som begår et lignende lovbrudd, men som har ulike oppfølgingsbehov, vil kunne få helt forskjellig lengde på straffen. Vi antar at man her har tenkt at straffen skal ha en rehabiliterende virkning, og at noen vil trenge mer tid enn andre. Man kommer likevel ikke utenom det faktum at vår hovedoppgave er å drive

straffegjennomføring, og at straffens lengde skal være proporsjonal med kriminalitetens alvorlighetsgrad.

Klageadgang på tiltak:

Vi støtter forslaget om at ungdomskordinator formelt godkjenner ungdomsplanen etter å ha utarbeidet tiltakene, og at ungdommen og verge har klageadgang. Det bør være mulig å klage på enkelttiltak som man opplever som urimelige etc, uten at man risikerer brudd på hele straffereaksjonen, slik det er i dag. Vi mener det er lite hensiktsmessig at ungdommen kan klage på innskjerpingssvilkår, da disse settes som en reaksjon på brudd og er noe man pålegges.

Brudd på vilkår:

Vi mener det kan bli uforutsigbart dersom domstolen ved brudd på ungdomsstraff, kan omgjøre til samfunnsstraff eller delvis betinget fengsel. Vi mener man må beholde noen «trapper» i straffehierarkiet, slik at det ikke oppstår forvirring og for mange alternative. Erfaringsmessig så henger påtale og domstolene noe etter i forhold til det å tilegne seg kunnskap om nye straffereaksjoner. Dersom kombinasjonsmulighetene blir for mange, så kan det bli vanskelig for domstolen å velge riktig straffenivå. Dersom ungdomsstraff i realiteten skal være et alternativ til ubetinget fengsel for den aller mest alvorlige ungdomskriminaliteten, så blir det uheldig å omgjøre til samfunnsstraff ved brudd. En ungdom som bryter en ungdomsstraff etter å ha fått gjentatte innskjerpinger, vil trolig være lite motivert til å gjennomføre en omgjøringsdom på samfunnsstraff.

Det er ennå ikke laget gode retningslinjer for bruddsaker, noe som vurderes som uheldig. Vi stiller oss undrende til forslaget om at kriminalomsorgen skal føre konfliktrådets bruddsaker for retten. Kriminalomsorgen har ikke tilgang til konfliktrådets systemer og journaler, og vet heller ikke hvor godt dokumentert disse er. Det er konfliktrådet som eier saken og som kjenner den best. Konfliktrådet bør selv kunne føre bruddsakene for retten, dersom de skal være en straffegjennomføringsinstans på linje med kriminalomsorgen.

Avbrudd under straffegjennomføringen:

Vi støtter forslaget om at ungdomskordinator følger saken etter brudd og fram til det foreligger en rettskraftig avgjørelse (ungdomsstraff) eller en endelig påtaleavgjørelse (ungdomsoppfølging). Det må stilles tydelige krav om at disse bruddsakene prioriteres av påtale og domstol slik at belastningen for ungdommen det gjelder og ungdomskordinator/oppfølgingsteam blir minst mulig. Det er tøft for en ungdom å stå for lenge i usikkerhet.

Elektronisk kontroll som varetektssurrugat:

Høringen foreslår å bruke elektronisk kontroll som varetektssurrugat/deldom. Det blir her viktig å ha et familieperspektiv i bunn. Mange av ungdommene dette vil gjelde lever i dysfunksjonelle familier, hvor varetekt med elektronisk kontroll i hjemmet ikke vil være forsvarlig eller særlig hensiktsmessig. Dersom ungdommen er plassert av barneverntjenesten /står i fare for å bli plassert, så vil situasjonen være en annen. Det må vurderes svært nøye hva som er best for ungdommen i det enkelte tilfelle, og de individuelle hensynene må komme i første rekke.

Elektronisk kontrolltiltak under gjennomføring av samfunnsstraff:

Det fremgår av forslaget at ungdomskordinator skal ta beslutningen om varetektssurrugat, men det blir da viktig at rollene til de aktuelle aktørene som er med (ungdomskordinator, kriminalomsorg og politi) må være tydelige og klart definerte.

Med hilsen

Nirushanthi Anfinnsen
friomsorgsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Romerike fengsel
Ungdomsenhet øst

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor
v/ Brit Kari Kirkeeide

Deres ref:

Vår ref:
2020/13392-31/008

Dato:
05.11.2020

HØRINGSUTTALELSE OM FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN - STRAFFELOVEN - STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Vi viser til brev av 02.09.2020 fra regionskontoret med oversendelse av høring – forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv.

Romerike fengsel, avd. Ungdomsenhet øst har følgende innspill.

Raskere iverksettelse

Ungdomsenhet øst støtter at straffereaksjonene må komme raskere i gang. Det blir også viktig at fristene overholdes. Forslagene til kortere tidsfrister støttes.

Ungdomsenhet øst er kjent med at det ofte tar for lang tid fra ungdommen begår lovbrudd til ungdomsstaffen iverksettes. Det er sikkert ulike årsaker til dette, men konsekvensene kan være uheldige for ungdommene. Vi har erfart at det har gått opptil 9 måneder før straffen iverksettes. Vi har dessverre også eksempler på at det ble begått nye straffbare handlinger i ventetiden.

Koordineringsgruppe (KOG)

Vi er positive til forslaget om faste medlemmer i KOG og til at det vurderes å lovfeste KOG. Det bør foreligge et klart mandat samt etableres tydelige retningslinjer for KOG. Medlemmene i KOG må ha avklarte roller i det tverretatlige samarbeidet. Lokal barneverntjeneste bør være fast representert i KOG og møtene må være obligatoriske for de faste medlemmene.

Personundersøker for mindreårige(PUM)

Romerike fengsel er kritiske til forslaget om at det ikke skal foreligge en personundersøkelse i forkant av en straffegjennomføring. Personundersøkelsen brukes aktivt i retten og gir verdifull informasjon. Friomsorgen har lang erfaring med å utarbeide PUM, og vi foreslår at denne praksisen opprettholdes. Vi ser at det kanskje ikke er nødvendig med utarbeidelse av en personundersøkelse i alle tilfeller og at PUM som verktøy kan gjøres noe enklere.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Dønnumvegen 5-8

Telefon:
Telefaks:

Saksbehandler:
Ann-Sissel Husum

Org.nr:

Gjenopprettende prosess, Ungdomsstormøte

Det virker som det i høringsnotatet åpner for å fjerne kravet om å delta i en gjenopprettende prosess via stormøte mellom fornærmede og domfelte. Stormøtene er forankret og organisert via konfliktrådene, og dette møtet var vel noe av årsaken til at konfliktrådet skulle forvalte ungdomsstraffen og ungdomsoppfølgingen i sin tid. Vi er bekymret for at de domfelte ikke ønsker å delta i stormøte dersom ordningen blir frivillig. Romerike fengsel, avdeling Ungdomsenhet øst er av den oppfatning at deltakelse i gjenopprettende prosess er et fornuftig kriminalitetsforebyggende tiltak for å hindre en videre kriminell løpebane. Stormøte vil forhåpentligvis også gi domfelte økt forståelse for offerets situasjon samt muligheter til å se konsekvenser av egne handlinger.

Vi er positive til at politiet og kriminalomsorgen ikke skal være obligatoriske parter i gjenopprettende møte, men at de innkalles ved behov.

Godkjenning av ungdomsplan

Romerike fengsel har erfart at en del ungdom ikke følger opp tiltakene i ungdomsplanen tilstrekkelig, samt unndrar seg hjelp og oppfølging.

Forslaget om at ungdomskoordinator godkjenner ungdomsplanen og fastsetter vilkårene kan være positivt for den unge. Det er også bra at det gis klageadgang i disse sakene.

Bruk av elektronisk kontroll som varetekts surrogat.

Høringen foreslår bruk av elektronisk kontroll (EK) som varetekssurrogat. Romerike fengsel er i utgangspunktet positive til forslaget, men hjemmeforholdene hos den enkelte unge må kartlegges grundig før EK -ordningen tas i bruk. Vi har kjennskap til at unge varetektsinnsatte har vært utsatt for vold i nære relasjoner, vært vitne til vold, blitt utsatt for overgrep og omsorgssvikt i sitt hjemmemiljø.

Kombinasjon av ungdomsstraff og ubetinget fengsel (deldom)

Det åpnes opp for at man sammen med ungdomsstraff kan idømmes ubetinget fengsel på inntil 6 mnd. når særlige grunner tilsier det. Romerike fengsel ser at dette kan være en fordel for noen ungdommer at denne type deldom vurderes. Ungdomsenhet øst har erfart at enkelte ungdom trenger rammer rundt seg for å få til nødvendig endring og positiv utvikling. Vi mener at det kan være til barnets beste å redusere muligheten til å unndra seg hjelp. Ved Ungdomsenheten kan de unge raskt komme igang med skole, positive fritidsaktiviteter, miljøarbeid, kontakt med foresatte med mer. Det er ikke adgang til å beytte rusmidler og de unge får ikke rømt. Ungdomsenheten får en posisjon til å påbegynne et tverrfaglig samarbeid, iverksette utredningsarbeid av den enkelte samt foreslå nødvendige hjelpetiltak i hjemkommunen.

De ulike forslagene til deldom, håndtering av bruddsaker mv vil sannsynligvis øke behovet for en utvidelse av kapasiteten ved Ungdomsenhetene. Romerike fengsel er kritiske til at ungdom under 18 år skal sone i voksenfengsel selv om det kun er for kortere tidsrom. Vi støtter forslaget om å utvide kapasiteten ved Ungdomsenhet Øst (Eidsvoll) for å ivareta og tilrettelegge for nytt lovforslag.

Ole Johnny Rydland
fengselsleder

Astrid Elisabeth Henriksen
fengselsinspektør

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
202013392-25

Dato:
02.11.2020

REGION VEST - SVAR PÅ HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Vi viser til KDIs brev av 8. september 2020 om forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv. Endringsforslagene knytter seg i hovedsak til de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Høringen er sendt til alle enheter i region vest. Vi har mottatt svar fra Bjørgvin fengsel v/Ungdomsenhet vest, Senter for narkotikaprogram med domstolskontroll, Sogn og Fjordane friomsorgskontor og Hordaland friomsorgskontor. Regionkontoret viser i sin helhet til de vedlagte høringssvarene.

Regionkontoret har begrenset erfaring med saker på ungdomsstraff, da vi kun behandler bruddsaker som blir oversendt regionalt nivå. Vi har derfor kun korte bemerkninger til høringsforslaget.

Selv om det ikke er del av høringen, vil region vest innledningsvis bemerke at vi mener at kriminalomsorgen må være ansvarlig for gjennomføring av ungdomsstraff, på lik linje med all annen straffegjennomføring. Dersom Konfliktrådene fortsatt skal være ansvarlig for straffegjennomføringen, mener regionkontoret at de også bør ha kompetanse til å føre bruddsakene for retten. Det er uheldig at kriminalomsorgen først kommer inn i saken når det allerede foreligger en bruddsak fra en annen etat.

Vi ser av høringsforslaget at ungdomskoordinator er gitt svært stor myndighet. Mange av vurderingene som skal gjøres, er juridiske vurderinger. Slik vi har forstått det, har ungdomskoordinator svært ulike bakgrunner. Vi stiller spørsmål ved den store myndigheten gitt til ungdomskoordinator kan føre til store ulikheter mellom de ulike konfliktrådene, og ulik praksis for domfelte.

Det er foreslått at ungdomskoordinator skal gis myndighet til å treffe vedtak om soningsutsettelse, mens kriminalomsorgen skal ha prosesskompetanse til å føre disse sakene i

Kriminalomsorgen region vest

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Solheimsgaten 13B,
Motorhallen 4 etg.
Solheimsviken, Bergen

Telefon: 55 38 72 00
Telefaks: 55 38 72 50
Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Monica Espeland

E-post: postmottak.region-
vest@kriminalomsorg.no

retten etter straffeprosessloven. Region vest støtter ikke dette forslaget. Vi er av den oppfatning at siden dette gjelder vedtak truffet av Konfliktrådet og Sekretariatet for konfliktrådene, bør de også ha myndighet til å føre disse sakene i retten.

Vi støtter forslaget om bruk av elektronisk kontroll som varetektssurrogat, men vil fremheve viktigheten av at dette ikke medfører lavere terskel for å varetektsfengsle mindreårige.

Vedr. forslag til endring i Folketrygdloven § 13-12

I likhet med ND-senteret vil vi bemerke at også de som soner betinget dom med vilkår om narkotikaprogram med domstolskontroll må tas med når det gjelder hvem som er dekket av yrkesskedeforsikringen etter folketrygdloven. Vi ber om at ND-domfelte også tas inn ved lovendringen.

Med hilsen

Ketil Evjen
konst. regiondirektør

Monica Espeland
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Fra: Solheim Birte Reed (Kif Florø)
Sendt: 23. oktober 2020 10:11
Til: Hoff Karina Therese (Region Vest)
Emne: Svar på høring vedr. forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv

Svar/tilbakemelding basert på det vi har diskutert på kontoret samt møte i KOG.
Håper det er greit at det blir gjort i stikkordsform siden høringen er omfattende med kort svarfrist

Raskere iverksettelse:

Vi støtter forslaget om å begrense bruken av PUM for å gi kortere saksbehandlingstid i saker hvor det ikke er åpenbart nødvendig. Det for å unngå ekstra arbeid samt for å ikke utsette siktede og verge for ekstra belastning ved å forholde seg til flere personer med ulikt ansvarsområde.
Videre er det viktig at alle opplysninger og relevante dokumenter som utredninger/rapporter om siktede ligger ved anmodningen. Ofte opplever vi at det mangler kontaktinformasjon.
1 års regelen har vært viktig fordi mye rundt ungdommen endrer seg i løpet av ett år. I noen saker har situasjonen til og rundt ungdommen endret seg fra kartleggingssamtalen til gjennomlesing og signering, det vil si løpet av noen uker.

Egnethet:

Utover ungdommens motivasjon for oppfølging i konfliktrådet så må det presiseres hva som ligger i begrepet. Blir kartleggingen/EV lik egnethetsvurderingen som brukes i forbindelse med elektronisk kontroll.

Fastsette vilkår i forbindelse med ungdomsstraff:

Vi mener det er naturlig at konfliktrådet som fortsatt har ansvar for ruskontroll siden det er de som eier saken. Det lokale politiet har god erfaring med ruskontroll i forbindelse med gjennomføring av ruskontrakt. I forbindelse med ruskontroll har det lokale politiet en samtale med ungdommen som de opplever som nyttig og kriminalitetsforebyggende.

Samfunnsnyttige oppgaver som meningsfull aktivitet i ungdomsplanen:

Om det betyr samfunnsnyttig arbeid som i samfunnsstraff og bøteteneste så vil det kunne være utfordrende i forhold til oppdragsgivere i vårt distrikt. Vi har ikke så mange å velge mellom ute i kommunene så det er viktig å avklare.

Bruk av elektronisk og digital kontroll:

1. Som varetektssurrogat etter en individuell vurdering som støtter seg blant annet på EV anmodet av påtalemyndighet: Vi er positiv til det for å unngå fengsel samtidig som vi er usikker på hvordan det vil oppleves for familien. Det vil også medføre ekstra arbeid for friomsorgen siden det skal gjennomføres boligsjekk for å se om boligen er egnet samt innhente samtykke fra samboende
2. under gjennomføring ungdomsstraff ungdomskoordinator med samtykke fra politi og friomsorgen kan beslutte bruk av elektroniske og digitale kontrolltiltak – vurderes fortløpende og opphøre når det ikke lenger anses som nødvendig. Spørsmålet blir hvem som skal kontrollere

Ta kontakt om det er noe som er uklart.

Med hilsen
Birte Reed Solheim

Sogn og Fjordane friomsorgskontor

Kriminalomsorgen
Senter for narkotikaprogram med domstolskontroll

Kriminalomsorgen region vest - regionkontor Karina Therese Hoff

Deres ref:

Vår ref:
2020/13392-12/008

Dato:
13.10.2020

HØRINGSUTTALELSE FRA ND-SENTERET - FORSLAG TIL ENDRING I KONFLIKTRÅDSLOVEN MV

Innledning:

Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging har mange likhetstrekk med Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND), men er likevel ikke bygd på samme lest. Ved dom på ND er selve straffereaksjonen lovfestet og det videre innholdet regulert i forskrift. Vår erfaring med domstolskontrollen gjør at vi tenker at mange av de utfordringene som særlig ungdomsstraffen har møtt, ville kunne vært avhjulpet med en lignende struktur som ND-ordningen. Det ville i så fall bety at gjennomføringen av ungdomsstraff/ungdomsoppfølging ble overført til kriminalomsorgen, som straffegjennomføringsetat. Når det også foreslås å fjerne kravet om gjenopprettende prosess som obligatorisk del av ungdomsstraffen, styrkes dette argumentet. Når dette er sagt, vil konfliktrådet være en viktig del av gjennomføringen med en intensjon om å gjennomføre megling.

Det fremstår som uhensiktsmessig at kriminalomsorgen skal gjennomføre personundersøkelse for at konfliktrådet skal gjennomføre straffen, og at kriminalomsorgen ikke får befatning med saken igjen før ved håndtering av brudd. Vi tror at hele prosessen hadde blitt bedre om samme instans hadde hele eierskapet til saken. Ved bruddsaker i kriminalomsorgen er dokumentasjon av straffegjennomføringen gjort i henhold til vårt regelverk og rutiner, og alt som har skjedd i saken skal være journalført fortløpende.

Når lovgiver har valgt et annet spor for ungdomsstraffen enn for Narkotikaprogram med domstolskontroll, er det svært viktig at alt som gjøres i forbindelse med brudd blir dokumentert grundig og sikret notoritet, slik at det er grunnlag for kriminalomsorgen sin videre oppfølging dersom det skjer fortsatte brudd.

Domstolskontroll:

En viktig del av ND-programmet er domstolskontrollen, som innebærer at den domfelte blir fulgt opp av en dommer gjennom hele straffegjennomføringen. I praksis er det ulike møter med dommeren i retten hver 3.måned. Dette er i form av startmøte, faseoverganger, statusmøter, slutt møte ved fullført program eller eventuelt bruddsak og omgjøring til fengsel. Det er i utgangspunktet samme dommer som har ansvar for domstolskontrollen gjennom hele gjennomføringen, og det er jurist fra kriminalomsorgen som møter i retten på vegne av

Kriminalomsorgen region vest

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Rosenkrantzgt 3
5003 Bergen

Telefon: 55 33 27 10
Telefaks: 55 33 27 11
Org.nr: 989683748

Saksbehandler:
Ingunn Seim

kriminalomsorgen. Ved domstolskontrollen vil vilkår endres i de ulike fasene ut fra individuelle tilpasninger (sml ungdomsstormøtet), og endrer seg ettersom det skjer progresjon eller annet som gjør at de må tilpasses. I retten vil rettssikkerhet og hensynet til kontradiksjon bli ivaretatt. Den nærmere presiseringen av vilkårene gjøres i en gjennomføringsplan med klageadgang til overordnet nivå i kriminalomsorgen.

Kommentarer til det nærmere innholdet i høringsnotatet

Hovedutfordringen med ungdomsstraff og ungdomsoppfølging og bakgrunnen for forslagene til endring i konfliktrådsloven mv er at det går for lang tid fra det straffbare forholdet blir begått til straffen blir sonet.

Kompetanse i konfliktrådet og særlig om ungdomskoordinator:

Det stilles spørsmål ved hva som er kompetansekrav til stillingen som ungdomskoordinator. Jobben fremstår som en kompleks og krevende stilling med mye makt, som også innbefatter juristoppgaver som å anmode om at politiet utøver tvangsmidler og å treffe vedtak om soningsutsettelse etter konfliktrådsloven § 30 jf strprl. § 459.

Som jurister som jobber med ND i kriminalomsorgen ser vi at dette er en svært krevende jobb, som krever at en håndterer et omfattende og svært krevende regelverk, samt å balansere de ulike hattene man må ha på seg i utførelsen av varierte ansvarsoppgaver. Vi får også nasjonale føringer fra Kriminalomsorgsdirektoratet om hvordan regelverket skal forstås.

Samtykke:

Erfaringen fra ND-programmet er at det er utfordrende å få et informert samtykke. Dette kan handle om at siktede sitter i varetekt og ønsker å komme ut og sone i samfunnet så fort som mulig, det kan skyldes kognitive utfordringer eller andre ting. Samtykket er likevel viktig og et stykke på vei en garanti for at siktede har forstått hva han/hun sier ja til. Imidlertid er den helhetlige vurderingen av egnethet basert på hva siktede selv sier og ønsker, samt på innhentede kildeopplysninger det viktigste. For å idømme ungdomsstraff og ungdomsoppfølging bør det være satt som en forutsetning at ungdommen vet rammene for den første tiden i straffegjennomføringen.

Informasjonsdeling:

Det er svært sentralt at det kan utveksles informasjon mellom involverte etater og tjenesteytere. Også barn og unge har stort behov for å vite hva slags informasjon som deles og riktigheten av denne. Det er svært viktig å sikre at barn og unges rett til medvirkning og kontradiksjon blir ivaretatt. Dette er, som for voksne, en forutsetning for å lykkes.

Mange av de voksne domfelte vi har hatt under straffegjennomføring i ND-programmet har vært frustrerte fordi de ikke har hatt kontroll på informasjon som er lagret om dem fra tidligere og som de mener ikke medfører riktighet. Samtidig blir denne informasjonen delt mellom ulike forvaltningsorgan (etter samtykke fra domfelte) mange år etter at opplysningene er nedfelt i for eksempel journal eller epikrise, og ofte brukt imot dem. Evig eies kun et dårlig rykte, og de domfelte har liten og ingen mulighet til å korrigere.

Forslaget til endring i konfliktrådsloven § 22c fremstår som svært vanskelig håndterbart i praksis. Vurderingene av «*nødvendig for å ivareta oppgaver*», «*ikke er forenlig med det formålet de opprinnelig var innhentet for*» og «*fremstår som et uforholdsmessig inngrep*» er krevende vurderinger som må gjøres hele tiden og faren for at dette vil tolkes svært ulikt er stor.

Personundersøkelse:

Det bør være et krav om innhenting av personundersøkelse i alle saker, jf dom på ND. PUM'en kan heller avpasses i omfang til hva som er det konkrete behovet. Dette antas å spare tid ved vurderingen om det er «åpenbart unødvendig» og ved en ev uenighet med forsvarer. Dersom KOG bestemmer at det er aktuelt med ungdomsstraff/ungdomsoppfølging, vil påtale umiddelbart kunne sende anmodning om PUM uten å måtte gå via forsinkende ledd. Erfaring fra ND tilsier at det er viktig å ikke la krav om hurtighet gå på bekostning av en faglig god personundersøkelse, som igjen legger grunnlaget for en relativt langvarig straffegjennomføring med forhåpentligvis et godt resultat.

ND-senteret avgav høringssvar i forbindelse med endring i forskrift om personundersøkelser.

Det siteres derfra:

«2.3 § 5 Prioritering av personundersøkelse for mindreårige

Med en frist for å gjennomføre personundersøkelse innen 4 uker fra mottak av anmodning, vil man i de fleste tilfeller risikere at personundersøkelsen ikke har et faglig forsvarlig innhold. Erfaringene fra utarbeidelse av ND-personundersøkelser burde være overførbare til arbeidet med PUM'er. Ved ND-personundersøkelser er det lagt til grunn at det kreves minimum 6 uker for å utarbeide en personundersøkelse kriminalomsorgen kan stå faglig inne for. At det brukes minimum 6 uker er for å sikre at siktede har fått god nok informasjon, har muligheten til å gi et informert samtykke, sjekke ut motivasjon, prøve å stable på beina et forutsigbart opplegg i straffegjennomføringen, og sist men ikke minst - ansvarliggjøre den siktede slik at en krevende straff ikke kommer som en overraskelse. Med en frist på 4 uker rekkes kriminalomsorgen knapt å snakke med siktede/tiltalte mer enn en gang. I tillegg skal foresatte være involvert og det må innhentes mye informasjon fra andre kilder. Det må også bemerkes at det er kriminalomsorgen sin prioriterte oppgave å skrive personundersøkelser. Andre samarbeidende etater som helse, nav, skole osv har ikke dette som en prioritert oppgave og kan ikke pålegges tidsfrister for å komme med uttalelser, bare henstilles. En faglig god personundersøkelse legger grunnlaget for en god straffegjennomføring, der forutsetningene er kjent og muligheten for å forebygge ny kriminalitet er større.»

Fastsettelse av vilkår om ruskontroll:

Det er viktig for oss som har jobbet med rusavhengige i ND-programmet i mange år å gjøre oppmerksom på at det ikke er grunn til å ha overdreven tro på at rusforbud og ruskontroll i seg selv vil motvirke rusproblemer. Dette bør alltid være i kombinasjon med andre hjelpetiltak. Disse vilkårene isolert vil mest sannsynlig føre til unnaluring og forsøk på å jukse. Det er avgjørende å ha kunnskap om de ulike rustestene, hyppighet av rustesting og hva de faktisk kan påvise for at dette vilkåret skal ha en effekt.

Klageadgang:

Med en ordning for ungdomsstraffen som tilsvarer Narkotikaprogram med domstolskontroll ville utfordringene med klagerett vært avhjulpet. I høringen pkt 8.2.1 henvises det til Prop. 135 L (2010-2011) pkt 10.11.3, side 129 flg., der det er brukt akkurat samme argumentasjon MOT domstolskontroll ved ungdomsstraff som det er argumentert FOR domstolskontroll ved ND. Dette fremstår som uforståelig. Det vises også til Høyesteretts dom HR-2020-1333-A som gjelder domstolskontroll og inhabilitet. Det er vanskelig å se at ikke det samme skulle gjelde for ungdomsstraff.

Bruddsaker:

Når det gjelder skjønnsmessig fradrag ved fullbyrdelse av straffen pga brudd, antas det at de samme hensyn som Høyesterett har lagt vekt på i HR-2019-677-A kommer til anvendelse.

Ny straffbar handling:

Det er positivt at konfliktrådsloven § 32 første ledd endres slik at det er ved ny rettskraftig dom at straffen avbrytes. Dette kan gi utfordringer i perioden mellom ny straffbar handling og rettskraftig omgjøringsdom, men er likevel å foretrekke for om mulig å gi god oppfølging til ungdommen i mellomtiden. Vår erfaring er imidlertid at mange mister motivasjonen når ny siktelse blir tatt ut, og at man ikke må ha overdreven tro på den oppfølgingen man får gjort i denne perioden i praksis.

Vår erfaring fra ND er også at ofte tar politiet ut siktelse for så å bruke svært lang tid på etterforskning. Mange saker blir også henlagt før det kommer til tiltale og iretteføring. Erfaring viser også at det kan være en pedagogisk utfordring for domfelte og andre aktører å skille mellom brudd på vilkår og brudd i form av ny kriminalitet. Det er positivt at dette reguleres i ulike bestemmelser.

Basert på erfaring fra ND, antas det at det vil være en fordel om det er faste forsvarere som oppnevnes i disse sakene – både for kontinuitet og kunnskap om straffereaksjonen.

Forslaget til endring i konfliktrådsloven § 27, siste ledd «*Ungdommen skal ikke begå nye straffbare handlinger før utløpet av gjennomføringstiden*» er i beste fall uheldig formulert og kan leses som en oppfordring til å vente med ny kriminalitet til etter straffegjennomføringen. At ny kriminalitet er brudd antas å være tilstrekkelig hjemlet i straffeloven §52, 1.ledd, b).

Vedr. forslag til endring i Folketrygdloven § 13-12

De som soner betinget dom med vilkår om ND er heller ikke tatt med i opplistingen av hvem som er dekket av yrkesskedeforsikringen. Dette må tas inn ved lovendringen.

Med hilsen

Ingunn Seim
ND-leder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Hordaland friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region vest - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
2020/13392-17/008

Dato:
18.10.2020

SVAR PÅ HØRING VEDRØRENDE FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV. – STRAFFERETTSLIGE REAKSJONER OG TVANGSMIDLER FOR UNGDOM

På bakgrunn av tidsaspektet i forhold til svarfrist og det forhold at høringen er relativt omfattende, har vi valgt å prioritere de forslag til endringer som direkte vil berøre friomsorgens oppgaver.

Det bes om at det endelige høringssvaret fra Kriminalomsorgen region vest oversendes i kopi til Hordaland friomsorgskontor.

Personundersøkelse

4.3.2 Departementets vurdering og forslag

Hordaland friomsorgskontor er enig i departementets forslag om at det åpnes for å gjøre unntak fra ettårs-regelen i straffeprosessloven § 161 annet ledd for mindre alvorlige saker, og hvor det ikke er vesentlige endringer i ungdommens livssituasjon, og at saken kan opplyses ved økt bruk av vitneforklaringer.

Departementet har i pkt. 4.3.2 foretatt en opplisting av de tilfeller hvor personundersøkelse vil være å anse som «åpenbart unødvendig». I praksis ser vi at det anmodes om personundersøkelse (PUM) i mange saker som nettopp faller inn under den opplistingen hvor det anses som «åpenbart unødvendig». Vi ser der derfor som hensiktsmessig at dette presiseres i det underliggende regelverket.

Tiltak for å forkorte saksbehandlingstid i forbindelse med PUM

I de tilfeller hvor det anmodes om en personundersøkelse bør det fremgå hvilke vurderinger som er lagt til grunn for anmodningen, og at det eventuelt også påpekes hvilke områder personundersøker skal ha spesielt fokus på. For å unngå ekstra og unødvendig tidsbruk, er det viktig at alle relevante dokumenter/opplysninger følger med anmodningen. Hvem som er verge/r

Kriminalomsorgen region vest

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Allehelgensgt. 2, 5 etasje
5016 Bergen

Telefon: 55 36 49 30
Telefaks: 55 36 49 50
Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Agnes Jansen

og kontaktinformasjon til de/den bør også komme klart frem i saksopplysningene. Det er en gjentakende problemstilling for personundersøker å få avklart hvem som er verger, og det kan være både tidkrevende og lite effektivt tidsbruk dersom denne informasjonen ikke følger saker.

4.2.1. Egnethet

Ordlyden i straffeloven § 52 a noe spesifikt vilkår om at saken skal være egnet. Sammenhengen i regelverket og hensynet til å sikre at konfliktrådet mottar egnede saker, tilsier at kravet til egnethet tydeliggjøres også ved ungdomsstraff. Departementet foreslår derfor at det inntas et uttrykkelig krav om egnethet i straffeloven § 52 a første ledd bokstav d. Dagens § 52 a første ledd bokstav d flyttes ned til ny bokstav e.

Hordaland friomsorgskontor er enig i departementets forslag om at det inntas et uttrykkelig krav om egnethet i straffeloven § 52 a første ledd bokstav d. Ungdommens motivasjon for å gjennomføre ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging bør inngå som en vesentlig moment i egnethetsvurderingen, samt å få avdekket om det faktisk foreligger et oppfølgingsbehov.

Vi har erfart flere ganger å ha mottatt saker hvor ungdommen ikke har noe reelt oppfølgingsbehov, og hvor det er svært utfordrende å skulle finne tiltak i ungdomsplanen som skal gjelde for flere år. Vi støtter derfor forslaget slik som foreslått.

4.4.4 adgang til å fastsette andre vilkår i dom på ungdomsstraff

Departementet foreslår at domstolen gis adgang til å fastsette vilkår som nevnt i straffeloven § 37 og ved dom på ungdomsstraff. Hordaland friomsorgskontor er i utgangspunktet enig at det er naturlig at domstolen har denne adgangen. Det fremstår som lite logisk at retten har adgang til å sette særvilkår ved betinget fengsel, men ikke når det gjelder den strengere straffarten ungdomsstraff. Videre vil det være hensiktsmessig at slike vilkår kan settes allerede fra tidspunktet for reaksjonsfastsettelsen av ungdomsstraff, og ikke først når ungdomsplanen fastsettes, jfr. konfliktrådsloven § 25 første ledd bokstav f. Vi ser det videre som hensiktsmessig at særvilkåret gis virkning allerede fra rettskraftig avgjørelse, eller fra et senere tidspunkt som domstolen beslutter.

Vi er imidlertid kritisk til at dette vil kunne medføre at ansvaret for oppfølging av ruskontroll ved ungdomsstraff skal overføres fra konfliktrådene til kriminalomsorgen. Dersom det settes vilkår om avhold fra rusmidler og rusprøvetaking i medhold av straffeloven § 37 bokstav d, jfr. § 38 tredje punktum, vil kontroll av dette vilkåret overføres fra konfliktrådet til kriminalomsorgen, herunder friomsorgskontorene. Det fremgår av straffeloven § 38 tredje punktum, at *«Kriminalomsorgen har ansvaret for å følge opp domfelte som gjennomfører narkotikaprogram med domstolskontroll, som gjennomfører program mot ruspåvirket kjøring eller som er under 18 år og pålagt vilkår om avholdenhet etter § 37 bokstav d»*. Det fremgår av høringsens pkt. 4.4.4.2. at departementet mener at dette skal gjelde tilsvarende dersom vilkåret er idømt i kombinasjon med ungdomsstraff.

Det fremstår som lite hensiktsmessig at kriminalomsorgen skal ha ansvar for å følge opp vilkår om rusforbud i saker som er underlagt konfliktrådet. Pr. i dag er det konfliktrådet som er ansvarlig for å besørge og kontrollere vilkår om rusforbud ved dom på ungdomsstraff, jfr. konfliktrådsloven § 29 første ledd bokstav e, jfr. § 25 bokstav f, jfr. § 28 første ledd.

Dette bør fortsatt gjelde også for de tilfeller hvor domstolen har ilagt særvilkår i medhold av straffeloven § 37 bokstav d. Ansvaret for hvem som skal ha oppfølging av rusforbudet bør ikke

være avhengig av om det er ilagt i medhold av straffeloven eller konfliktrådsloven. Ved ungdomsoppfølging hvor retten i dag har mulighet til å sette vilkår som nevnt i straffeloven § 37, er det naturlig at også dette vilkåret følges opp av konfliktrådet som «eier» saken.

Vi ser det videre som en fordel at domstolen også har myndighet til å fastsette «andre særvilkår som retten finner hensiktsmessig» jfr. straffeloven § 37 bokstav k. Det gis da mulighet til å sette vilkår som er særlig tilpasset den enkelte sak. Det vil også være en fordel at et slikt vilkår vil få virkning allerede fra tidspunktet for reaksjonsfastsettelse, da det kan være av stor betydning å få i gang en oppfølging av ungdommen så raskt som mulig.

Vi er for øvrig enig i at det må inntas en henvisning til konfliktrådsloven § 31 annet ledd bokstav c og § 33 annet ledd bokstav c i § 29 første ledd første punktum, slik at ruskontrollen kan gjennomføres på samme måte som om vilkårene var fastsatt i ungdomsplanen.

10.6.2. Ankekompetanse ved brudd på vilkår for ungdomsstraff

Som foreslått av departementet bør straffeprosessloven § 68 femte ledd endres slik at det følger uttrykkelig av bestemmelsen at kriminalomsorgens regionale nivå har kompetanse til også anke tingrettens avgjørelser i saker etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a.

7.2 elektroniske og digitale kontrolltiltak under gjennomføring av ungdomsstraff

Departementet foreslår at ungdomskoordinatoren, med samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, kan beslutte bruk av elektroniske og digitale kontrolltiltak for ungdom som er idømt ungdomsstraff, dersom det er nødvendig for å kontrollere at vedkommende overholder eventuelle fastsatte vilkår om oppholdssted eller kontaktforbud. Elektroniske og digitale kontrolltiltak skal iverksettes av kriminalomsorgen, slik som ved ordningen med omvendt voldsalarm. I forhold til hva dette vil medføre av nye arbeidsoppgaver for kriminalomsorgen/friomsorgen kan vi trekke paralleller til hvilke ressurser som medgår i forbindelse med OVA. I utgangspunktet er kriminalomsorgens oppgaver i den forbindelse å pålenke og avlenke. I praksis ser vi at OVA sakene innebærer mye arbeid knyttet til logistikk ved av/pålenking, herunder korte tidsfrister og mye koordinering i samråd med politiet. I tillegg vil elektroniske kontrolltiltak ovenfor ungdom være en gruppe som er krevende og utfordrende og som igjen kan medføre flere brudd som genererer ytterligere arbeid. Tilføring av ressurser ved friomsorgen vil derfor være helt nødvendig for at dette skal være mulig å administrere.

Teknologiske løsninger for elektronisk kontroll som varetektssurrogat

Departementet foreslår elektronisk kontroll som varetektssurrogat for personer mellom 15 og 18 år. Hordaland friomsorgskontor er enig i at dette kan være en god løsning, forutsatt at hjemmelsgrunnlaget for fengsling er det samme som for varetekt, slik at det blir et reelt alternativ til fengsling og at elektronisk kontroll ikke medfører en økt bruk av varetekt. Elektronisk kontroll som varetektssurrogat vil kunne hindre de negative konsekvensene ved et varetektsopphold i fengsel, herunder risiko for faktisk isolasjon, samt unngå eller redusere skadevirkninger.

Forutsetningene for varetektssurrogat med EK og oppholdsforbudet må være at tiltaket er tilstrekkelig for å ivareta formålet med fengslingen, herunder å forhindre bevisforspillelse, unndragelse og nye straffbare forhold.

Departement forutsetter at den siktede har et oppholdssted som er egnet til elektronisk kontroll. For eksempel ungdommens egen bopel eller annet sted retten finner egnet. Det skal foreligge samtykke fra sikede og samboende over 18 år, og eventuelt samtykke fra den som har foreldreansvaret. Det foreslås videre vilkår om at det straffbare forholdet ikke er begått mot personer siktede bor sammen med, implisitt at egnet bolig ikke kan være der fornærmede bor. Kriminalomsorgen skal ha ansvar både av iverksettelse og oppfølging.

Dette forslaget vil for friomsorgen medføre økte oppgaver i forbindelse med at det må foretas en egnethetsvurdering av mistenkte/innsatte før eventuell beslutning om EK som varetektssurrogat kan treffes. Det må gjennomføres boligsjekk for å vurdere om boligen kan anses egnet, og det må innhentes samtykkeerklæringer fra samboende. Videre fremgår det at hørings pkt. 17.1.4.7 at departementet åpner opp for at retten også etter en konkret vurdering kan beslutte sysselsetting utenfor hjemmet på dagtid, herunder skolegang. Dette vil i så tilfelle innebære enda en utvidelse av de oppgavene som pålegges friomsorgen. Det er også nærliggende å tenke seg at disse sakene vil ha høy prioritet, og det vil være korte tidsfrister for friomsorgen å forhold seg til.

Av erfaring med ungdomsstraffen ser man også at over 20 % av sakene i 2019 ble avsluttet grunnet grudd. Dette er et høyt tall og viser at dette er en gruppe som kan være ekstra arbeidskrevende, noe som også må tas med i vurderingen knyttet til omfanget i de ovennevnte oppgavene.

Dersom forslaget om EK som varetektssurrogat blir innført, er det svært viktig å få avklart hvilke følger det vil få dersom samtykke fra ungdommen eller samboende trekkes tilbake etter at varetektssurrogatet er iverksatt. Det må også avklares hvem som skal ha ansvaret for oppfølging av eventuelle brudd, og hvordan de enkelte brudd skal håndteres.

Oppsummering

Samlet sett vil alle de ovennevnte forslagene medføre en ikke ubetydelig økning av arbeidsoppgaver for friomsorgen. Det vil derfor være helt nødvendig at det også følger med økonomiske midler. Det vises til at friomsorgen har i forbindelse med innføringen av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging blitt pålagt mange nye arbeidsoppgaver som det ikke er kompensert for økonomisk, og vi er pr. i dag i en situasjon hvor vi er underbemannet.

Departementet har vurdert at de ovennevnte endringer vil kunne gjennomføres innenfor gjeldende budsjettammer jfr. hørings pkt. 18.3, dog med unntak for EK som varetektssurrogat og elektroniske og digital kontroll under gjennomføringen av ungdomsstraff, hvor det er estimert en kostnad.

Hordaland friomsorgskontor er enig i at de ovennevnte forslagene vil kunne gi en samfunnsøkonomisk besparelse på sikt. Dette forutsetter imidlertid at straffegjennomføringen må være kvalitativ og effektiv, og med det formål å forebygge ny kriminalitet. For at man skal klare å nå dette målet, er det derfor avgjørende at kriminalomsorgen herunder friomsorgskontorene tilføres midler, slik at det faktisk er mulig å gjennomføre oppgavene på en slik måte at forslagene får den tilsiktede effekt.

Med hilsen

Morten C. Jacobsen
leder

Agnes M. Jansen
juridisk seniorrådgiver

Med hilsen

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Bjørgvin fengsel

Kriminalomsorgen region vest

Deres ref:

Vår ref:
202013392-11

Dato:
13.10.2020

VEDRØRENDE HØRING – FORSLAG TIL ENDRING I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Bjørgvin fengsel, Ungdomsenheten vest oversender herved følgende innspill til høring om endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv.

I henhold til § 13, ledd fremkommer det at påtalemyndigheten skal avgjøre hvilke konfliktråd som skal behandle saken. På bakgrunn av at ungdommer med alvorlige adferdsvansker ofte akuttplasseres i barnevernsinstitusjoner geografisk langt fra hjemstedet vil det i mange tilfeller være mer formålstjenlig at det er konfliktrådet i barnets hjemkommune eller region som behandler ungdomsstraffen med tanke på integrering i familie, miljø og tiltak som påbegynnes under straffegjennomføring som det er hensiktsmessig og videreføre etter avsluttet straff. (for eksempel behandling og skole)

I § 22 a foreslås det å etablere en eller flere kordineringsgrupper for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Bjørgvin fengsel er positiv til forslaget om at det skal være faste medlemmer i kordineringsgruppen, og at det skal lovfestes at slike grupper skal opprettes i alle saker om ungdomsstraff. Imidlertid er man kritisk til forslaget om at det ikke skal foreligge en personundersøkelse som et vurderingskriterie for en eventuell ungdomsstraff. Dette på bakgrunn av at friomsorgen henter inn vesentlig informasjon fra flere instanser i personundersøkelsen som redgjør for barnets psykiske helse, skole/opplæring, familieforhold og nettverk m.m. Dette vil gi gode indikasjoner på ungdommens behov, oversikt over de resursser ungdommen har i livet sitt og ikke minst hva som mangler av ressurser.

I § 25 er det en beskrivelse av en Ungdomseplan med forslag om innhold. Bjørgvin fengsel finner at det er lite fokus på skole eventuelt opplæring. I forhold til opplæring er det et stort spekter med mange muligheter og man kunne med fordel hatt med en representant fra skole/fagopplæringskontoret i kordineringsgruppen for å etablere et tilbud til barnet på som det kan bygge videre på etter endt straffegjennomføring.

Kriminalomsorgen region vest

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Olav Bjordalsvei 63

Telefon: 55 25 11 90
Telefaks: 55 25 11 91

Org.nr: 890286712

Saksbehandler:
Gørbitz Siren-Beathe (Bjørgvin fengsel)

E-post: postmottak.bjorgvin-fengsel@kriminalomsorg.no

I § 52 a, 3 ledd åpnes det opp for på at man sammen med ungdomsstraff kan idømmes ubetinget fengselstraff på inntil 6 mnd når særlige grunner tilsier det. Bjørgvin fengsel ser at dette i noen saker kan være positivt for man vil da kunne få ungdommen vekk fra et negativt miljø i en periode, og legge til rette for at ungdommen kommer inn i et skoleløp, får oppfølging i forhold til en eventuell rusproblematikk og får etablert et behandlingsforløp i forhold til psykisk helse. Imidlertid vil dette krever et nært samarbeid og god kordinering med konfliktrådet slik at de tiltak som påbegynnes under straffegjennomføringen fortsetter under ungdomsstraffen. Videre bør det sees hen til at det er begrensede plasser i ungdomstiltakene i Norge, samt at barn bare skal fengsles når det er tvingende nødvendig og for kortest mulig tid. Ungdomsenheten må således ikke bli brukt for å få barn bort fra gaten i påvente av at man får på plass gode tilbud i ungdomsstraffen.

Forslag om bruk av elektronisk kontroll som et vilkår i gjennomføring av ungdomsstraff. Dersom man finner ungdom egnet til ungdomsstraff settes det spørsmål med at man skal ta i bruk elektronisk kontroll som er en egen straffegjennomføringsform. Det naturlig er da at barnet ikke illegges ungdomsstraff men ubetinget fengsel hvor soningen gjennomføres av friomsorgen.

Vedrørende utsettelse av straffegjennomføringen. Det fremkommer i forslaget at ungdomskordinatoren skal ha vedtakskompetanse i disse sakene. Bjørgvin fengsel er da usikker på om man i disse sakene vil få en lik praksis. Historisk sett var det politiet som tidligere behandlet alle saker om soningsutsettelse frem til det ble overført til kriminalomsorgen. Dersom kriminalomsorgen gis vedtakskompetanse også for de som avsoner ungdomsstraff/ungdomsoppfølging vil man i større grad sikre en lik praksis for alle straffegjennomføringsformer.

Med vennlig hilsen

Ørjan Fond
fengselsleder

Siren Beathe Gørbitz
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
202013392-15

Dato:
02.11.2020

SVAR PÅ HØRING - ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV. – STRAFFERETTLIGE REAKSJONER OG TVANGSMIDLER FOR UNGDOM

Viser til brev i fra Justis- og beredskapsdepartementet angående forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv. – strafferettslige reaksjoner og tvangsmidler for ungdom, datert 1.9.2020.

Forslagene knytter seg i hovedsak til de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Det foreslås blant annet utvidet adgang til bruk av enkelte tvangsmidler overfor ungdom, herunder økt bruk av elektroniske og digitale kontrolltiltak.

Region Sørvest har mottatt innspill ifra Agder friomsorgskontor og Rogaland friomsorgskontor, som er vedlagt i sin helhet.

Kriminalomsorgen region sørvest har noen merknader til forslaget.

Merknad til punkt 1.2.3: Strafferettslige reaksjoner for barn mellom 15 og 18 år.

Det er problematisk med å ilegge strafferettslige reaksjoner som for eksempel ubetinget fengsel, er at det vil stride med straffelovens § 33 og internasjonale konvensjoner som FNs barnevernkonvensjon som Norge har ratifisert. Regiondirektøren har opplevd i flere saker at tingretten ikke har tatt begjæring til følge fordi det ville vært i strid med norske internasjonale avtaler å idømme ungdommen den subsidiære fengselsstraffen. Dette til tross for at det foreligger klare brudd på ungdomsstraffen, samt at konfliktrådet har tilrettelagt ungdomsstraffen svært godt for ungdommen.

Merknad til punkt 2: Systematikk og lovspråk i konfliktrådsloven

Regiondirektøren anser det som svært positivt at konfliktrådslovens systematikk og lovspråk vil forenkles. Dette har vært ønskelig lenge da domstolen ofte lurer på hva de ulike fasene i ungdomsstraffen betyr. Derfor bør begreper som for eksempel ungdomsoppfølging, ungdomsstormøte og andre begreper under ungdomsstraffen defineres tydeligere.

Kriminalomsorgen region sørvest

Postadresse:
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Gjesdalveien 34 3.etasje

Telefon: 51 97 39 00
Telefaks: 51 97 39 01
Org.nr: 911 830 868
mva

Saksbehandler:
Zaki Ullah Munawar
E-post: sorvest@kriminalomsorg.no

Det er ønskelig at det i minst mulig grad blir tatt med henvisninger til andre lovbestemmelser, samt at det ikke vises til flere bestemmelser i samme paragraf. Dette har ofte skapt misforståelser og uklarheter i tolkningen.

Videre bør det enten benyttes «domfelte» eller «ungdommen» da det gir riktig beskrivelse av personen da han allerede har blitt dømt i forkant av ungdomsstraffen.

Merknad til punkt 3: Informasjonsdeling

Regiondirektøren mener at det å fjerne samtykkekravet om innhenting av opplysninger om ungdommen ikke er løsningen. Det bør heller iverksette effektive rutiner slik at informasjonen kan innhentes raskere når vergen eller ungdommen har samtykket til ungdomsstraffen. Derfor er det viktig at ungdommen/vergen blir forklart om hva som ligger i samtykkekravet. Erfaringene våre viser også at samtykke hindrer unødige tidsbruk for å innhente informasjon fra samarbeidspartnere.

Merknad til punkt 4: Målgruppe – egnethet og samtykke

I dag oppleves det at ungdommen samtykker til ungdomsstraff for å unngå ubetinget fengsel. Dette kommer fram i flere saker hvor ungdommen blir ilagt ungdomsstraff, og hvor han senere trekker samtykket under straffegjennomføringen.

Det blir gjennomført en egnethetsvurdering/personundersøkelse av ungdommen i forkant av hovedforhandlingen. Det kan stilles spørsmål om samtykket fra ungdommen er reelt, og ikke proforma for å slippe ubetinget fengsel. Omstendighetene rundt samtykket fra ungdommen må analyseres nærmere, muligens under personundersøkelsen, slik at man er forberedt på om man møter en motivert ungdom som ønsker å gjennomføre ungdomsstraffen. Løsningen er imidlertid ikke å fjerne samtykkekravet og erstatte denne med en motivasjonselement i egnethetsvurderingen, men heller å ha med både motivasjon og samtykkekravet i egnethetsvurderingen.

Merknad 4.4.3.2: Ungdomsstraff i kombinasjon med ubetinget fengsel.

Regiondirektøren mener at dagens praksis ikke er holdbar. I flere saker hvor ungdommen har begått alvorlig kriminalitet slipper ungdommen ubetinget fengsel fordi retten er tilbakeholden med å idømme ubetinget fengsel. både allmennpreventive og individualpreventive hensyn taler for å idømme ungdommen en kortere fengselsstraff i de mest alvorlige sakene. Da er det viktig at det gis tydeligere signaler til domstolen om dette.

Merknad til punkt 5.2: fullbyrdelse av idømt straff

Regiondirektøren erfarer også at flere saker tar for lang tid fra dommen blir avsagt til iverksettelse av ungdomsstraffen. Den samme problematikken gjelder når begjæring om brudd på ungdomsstraff ikke blir tatt til følge. Utfordringene er som det også fremgår i høringsforslaget at ungdommen begår nye forhold under denne tiden. Her må både tingrettene, kriminalomsorgen og konfliktrådet forsøke å få laget rutiner som tar kortest mulig tid. Det kan derfor være hensiktsmessig å sette 1 ukes frist fra dom til iverksettelse.

Merknad til punkt 6.2.2.1: Oppdeling av dagen ungdomsstormøte

Det er flere saker som viser at fornærmede ikke har ønsket å møte til gjenopprettende samtaler med domfelte. Dette skyldes muligens på grunn av frykt for represalier. Det bør komme tydeligere fram hvordan den fornærmede blir ivaretatt, og hvilken oppfølging vedkommende kan få i etterkant av en slik samtale.

Merknad til punkt 6.2.4: Oppstart av straffegjennomføring

Vi har hatt en sak der det ble fremlagt utkast til ungdomsplan, og en prøveordning for å se om domfelte ville klare å gjennomføre ungdomsstraffen. Dette ble sterkt kritisert av lagmannsrettsdom, saksnummer 19-109377 AST-ALAG. I den konkrete saken fikk konfliktrådet sterkt kritikk av lagmannsretten, og det bør derfor komme tydeligere fram når gjennomføringstiden løper. Gjennomføringstiden bør løpe fra det tidspunktet ungdomsstraffen blir iverksatt, eventuelt når dommen blir rettskraftig.

Merknad til punkt 7.4: Godkjenning av ungdomsplan

Det kommer klart fram i flere dommer at tiltakene som er iverksatt i ungdomsplanen ikke er realistiske eller mulig å gjennomføre for ungdommen. I de fleste sakene har ungdommen atferdsproblemer og rusproblemer, og som gjør oppfølgingen utfordrende. Det bør legges opp til at ungdommen aktivt bidrar til å utarbeide tiltak sammen med ungdomsteamet, samt belyser hvilke tiltak vedkommende er motivert til. Det bør også legges opp til en utvidet adgang til å endre eller fjerne tiltak som viser seg å være urealistiske underveis i straffegjennomføringen. I noen av sakene våre har tingretten kommet med sterk kritikk mot konfliktrådet for at ungdomsplanen har hatt tiltak som har vært urealistiske.

Merknad til punkt 8.2: Klageadgang

Regiondirektøren mener at innføring av klagerett på ungdomsplanen og andre avgjørelser av forvaltningsmessig karakter er et godt forslag. Det vil bidra til å ivareta rettsikkerheten, i tillegg til økt motivasjon dersom ungdommen føler at han ikke har blitt tilstrekkelig hørt eller ivaretatt under utarbeidelsen av ungdomsplanen. Imidlertid kan tidsbruken for å behandle klagesaken være en ulempe da det vil gå tid før man får klagen sin behandlet, og i mellomtiden vil saken settes i bero. Dette medfører igjen fare for brudd under straffegjennomføringen av ungdomsstraffen.

Merknad til punkt 10: Brudd på vilkår for straffegjennomføring

Regiondirektøren har erfart i ungdomsstraffsakene at domstolene er veldig tilbakeholdne med å idømme ubetinget fengselsstraff. Dette på grunn av hensynet til ungdommens alder, samt progresjonen ungdommen har hatt i tiden før saken skal opp til retten. I flere saker har ungdommen endret seg fra negativ til positiv adferd. Det er ulike årsaker til dette, for eksempel at ungdommen har sett alvoret og er motivert, eller frykten for å risikere å sone den subsidiære fengselsstraffen i fengsel.

I Agder lagmannsretts dom, saksnummer 20-079122AST-ALAG, har lagmannsretten tatt stilling til spørsmålet om adgangen til å idømme deldom og ubetinget fengsel. Saken gjaldt en ungdom som først trakk samtykke sitt, og deretter ombestemte seg for å samtykke til ungdomsstraff igjen. Dommen er grundig, og bør ha en viss veiledningsverdi, til tross for at den ikke ble påanket til Høyesterett.

Merknad 10.6.2: Ankekompetanse ved brudd på vilkår for ungdomsstraff

Det bør ikke endres til kriminalomsorgen, men bør fremgå spesifikt at det gjelder regionale nivå da det er disse som har ansvaret for å sende begjæringen til retten i alle type bruddsaker som samfunnsstraff, brudd på program mot ruspåvirket kjøring etc.

Merknad til punkt 17: Elektroniske og digitale kontrolltiltak under gjennomføring av ungdomsstraff

Regiondirektøren støtter forslaget om at det kan benyttes en eller annen form for elektronisk kontroll eller digital kontroll som fotlenke. Fotlenke vil være mindre inngripende enn fengsling. Vår erfaring fra bruddsakene viser at det nærmest er umulig med omgjøring av den subsidiær straffen til fengselsstraff.

Generelle kommentarer:

Generelt er det viktig å få fram terskelen for å avbryte ungdomsstraffen ved brudd. I dag fremgår det av rettspraksis at terskelen er veldig høy, til tross for at konfliktrådet har strukket seg veldig langt for å ikke avbryte straffegjennomføringen. Det bør derfor også være noen tydeligere retningslinjer på hvilke saker som ikke er egnet for ungdomsstraff for eksempel hvis ungdommen har et omfattende rusproblem.

Med hilsen

Agnes Inderhaug
ass.regiondirektør

Zaki Ullah Munawar
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Agder friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region sørvest - regionkontor Zaki Ullah Munawar

Deres ref:

Vår ref:
202013392-24

Dato:
30.10.2020

SVAR FRA AGDER FRIOMSORGSKONTOR -HØRING TIL ENHETENE REGION SØRVEST - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Agder friomsorgskontor viser til skriv fra region sørvest av 2.9.20 vedrørende høring for forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven, domstolloven, rettshjelploven, politiloven, folketrygdloven og stykkprisforskriften. Endringsforslagene knytter seg i hovedsak til de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Videre foreslås det utvidet adgang til bruk av enkelte tvangsmidler overfor ungdom, herunder økt bruk av elektroniske og digitale kontrolltiltak.

Enheten har følgende innspill til høringsutkastet:

Mye ansvar og makt ligger i dag hos tittelen «ungdomskoordinator», som gjennomgående brukes i lov- og regelverket knyttet til ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Etter enhetens syn bør dette harmoniseres med kriminalomsorgens lov- og regelverk, hvor det er kriminalomsorgen som står ansvarlig for straffegjennomføringen, og ikke den enkelte ansatte. «Ungdomskoordinator» bør derfor etter vårt syn erstattes med «konfliktrådet». En slik endring vil også kunne forhindre at det utvikler seg ulike praksis fra ungdomskoordinator til ungdomskoordinator.

Enheten støtter departementets vurdering av at det bør foreslås å åpne for å idømme ungdomsstraff i kombinasjon med en kortere ubetinget fengselsstraff. Ubetinget fengselsstraff kan sones både i ungdomsenhet og med elektronisk kontroll, og vil kunne føre til at den enkelte ungdom i større grad er rammet inn av kriminalomsorgen, er rusfri og med et bedre utgangspunkt for å kunne gjennomføre en betinget reaksjon ved oppstart av ungdomsstraffen.

Agder friomsorgskontor er videre usikre på hvilken funksjon en såkalt «egenthetsvurdering» skal ha i saksforberedelsen kontra nåværende personundersøkelse for mindreårige, og hvorvidt en egenhetsvurdering skal erstatte personundersøkelse, eller komme som et tillegg til denne. I denne forbindelse bør det, etter vårt syn, avklares hvem som skal skrive de ulike dokumentene. Det bør også vurderes hvorvidt en ytterligere kartlegging i form av egenhetsvurdering vil kunne

Kriminalomsorgen region sørvest

Postadresse:
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Tordenskjoldsgate 16
4612 Kristiansand

Telefon: 38 10 49 50
Telefaks: 38 02 55 83
Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Vivian Boldvik Vaabenø

få konsekvens for tidsbruken i forkant av rettssak. Friomsorgskontoret anbefaler at egnethetsvurdering legges inn som et moment i allerede eksisterende personundersøkelse, samt at et forslag til tiltak i ungdomsplanens første fase også skisseres i personundersøkelsen, på samme måte som personundersøkelser for narkotikaprogram med domstolskontroll er organisert per i dag.

Videre anbefales det at både personundersøkelse og straffegjennomføring legges til en etat, enten konfliktrådet eller kriminalomsorgen. Det er etter vårt syn uhensiktsmessig at kriminalomsorgen skal vurdere egenhet, motivasjon mv. for en straffereaksjon som konfliktrådet skal gjennomføre, og hvor konfliktrådet sitter med kompetansen og erfaringen.

Ellers ingen ytterligere innspill til høringsutkastet.

Med hilsen

Vivian B. Vaabenø
Fung. friomsorgsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Rogaland friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region sørvest - regionkontor Zaki Ullah Munawar

U.off § 13 offl.jfr fvl §
13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
202013392-26

Dato:
30.10.2020

SVAR PÅ HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Rogaland friomsorgskontor viser til Kriminalomsorgen region sørvests brev av 02.09.2020 hvor det bes om svar på ovennevnte høring. Rogaland friomsorgskontor har følgende kommentarer til høringsnotatet:

Pkt. 4.1 KOG

Rogaland friomsorgskontor støtter forslaget om at KOG bør lovfestes. En lovfesting bør inkludere klare retningslinjer for idømmelse av de ulike straffereaksjonene og KOGs sammensetning og funksjon slik at innholdet i de enkelte straffereaksjonene i større grad tilpasses alvorlighetsgraden av kriminalitet, den enkelte ungdoms forutsetninger og behov samt en risiko/sikkerhetsvurdering av en eventuell gjentakelsesfare, jf. prinsippene om likebehandling og rettsikkerhet.

En slik lovfesting vil også kunne bidra til en mer forpliktende deltakelse fra de ulike instansene og underbygge KOGs rolle som kvalitetssikrer av innholdet i straffereaksjonene.

En egnethetsvurdering i KOG før straffeutmåling vil i utgangspunktet kreve et noe bredere vurderingsgrunnlag enn de opplysninger som normalt framkommer av straffesaksdokumentene alene og eventuelle andre tilgjengelige opplysninger som i mange tilfeller er innhentet til annet formål. Rogaland friomsorgskontor mener derfor det bør fastsettes egen lovhjemmel både for innhenting og behandling av personopplysninger som bør innhentes i forbindelse med en slik egnethets vurdering i KOG.

Pkt 4.2.1 Egnethet

Det synes hensiktsmessig at det inntas et krav om egnethet knyttet til hvorvidt barnet/ungdommen antas å ha et oppfølgingsbehov og at barnet/ungdommen har tilstrekkelige forutsetninger og ressurser til å kunne nyttiggjøre seg tilgjengelige hjelpetiltak.

Pkt. 4.2.2 Samtykke

Rogaland friomsorgskontor er enig i departementets vurdering at det er flere betenkeligheter

Kriminalomsorgen region sørvest

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Verksgt 46
Stavanger

Telefon: 51 84 66 00
Telefaks: 51 84 66 01
Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Jorid A. Teien

forbundet med samtykke slik dette praktiseres i dag hvor samtykket også indirekte forutsetter en tilståelse av forholdene (som ligger i det at siktede også samtykker til gjenopprettende prosess). Det kan også være grunn til å betvile at samtykker gitt i forkant av domsavsigelse kan sies å være informert all den tid at innholdet i straffereaksjonen på tidspunkt før domsavsigelse ikke er fastsatt. Rogaland friomsorgskontor foreslår derfor at man ser hen til samfunnsstraffen hvor den siktede samtykker til selve straffereaksjonen og de vilkår som følger av denne og at ungdomsplanen, som ofte blir utarbeidet etter domsavsigelse, nedfelles i et enkeltvedtak som utløser klagerett, se også nedenstående punkter.

Pkt. 4.2.2.2 Motivasjon som en del av egnethetsvurderingen

Rogaland friomsorgskontor er svært usikker på hvorvidt det er formålstjenlig å stille et krav om egnethet knyttet til motivasjon i forbindelse med straffereaksjoner hvor målgruppen er mindreårig barn/ungdom. Barn og ungdom er under stadig utvikling har ulik bakgrunn i forhold til oppvekstvilkår, miljøtilknytning, mange brutte relasjoner osv. Dette er faktorer som tilsier svært ulike referanserammer hvorav noen også kan generere kriminalitet og pro-kriminelle holdninger og det er jo nettopp slike faktorer en ved etablering av gode relasjoner og hensiktsmessige tiltak i ungdomsplanen har mulighet for å kunne påvirke/endre i positiv retning i en individuell kriminalitetsforebyggende tilpasset straffereaksjon.

Pkt. 4.3 Særlig om personundersøkelse

Vår erfaring er at KOG ofte har lite eller ingen informasjon om den enkelte ungdommen i forhold til å kunne vurdere hvilke tiltak som vil egne seg i en eventuell straffegjennomføring og at diskusjoner i KOG har en tendens til å ha fokus på tilpassing av straffen i forhold til antakelser om ungdommens behov som ikke nødvendigvis står i forhold til lovbruddets alvorlighetsgrad og derved også kunne bli uforholdsmessig inngripende sett i et rettssikkerhetsperspektiv og at en personundersøkelse normalt vil gi et bedre grunnlag for straffeutmålingen.

Rogaland friomsorgskontor mener likevel, i likhet med departementet, at praktiseringen av når unntaket av når personundersøkelse er å anses som «åpenbart unødvendig» må ses i sammenheng med hvorvidt en personundersøkelse faktisk gir et bedre grunnlag for straffeutmålingen.

Rogaland friomsorgskontor er likevel skeptisk til at for mange unntak i realiteten blir et virkemiddel for å redusere den totale tidsbruken uten at en tar hensyn til prosessen som helhet og viktigheten av hensiktsmessig individuell tilpassing av innholdet til straffereaksjonene.

Rogaland friomsorgskontor mener derfor, at i de tilfellene det er kan være aktuelt å idømme **ungdomsstraff og/eller ubetinget fengsel**, alltid bør foreligge en personundersøkelse i forkant av rettsbehandlingen da en personundersøkelsen «åpenbart vil gi et bedre grunnlag for straffeutmålingen» og at unntaksreglene forbeholdes de saker der betinget dom, ungdomsoppfølging, oa kan være aktuelle reaksjoner.

Pkt. 4.4.2 Alder på handlingstidspunktet – lovbrudd begått før og etter fylte 18 år

Rogaland friomsorg støtter i utgangspunktet departementets oppfatning om at det bør være anledning til å idømme ungdomsstraff selv om lovbrøyteren har begått lovbrudd etter fylte 18 år, men mener at denne muligheten ikke nødvendigvis bør avgrenses til kun å gjelde mindre alvorlige lovbrudd, men at man vurderer å heve aldersgrensen til også å omfatte unge voksne, eks. inntil 23 år.

Pkt. 4.4.3 Adgangen til å kombinere ungdomsstraff med annen straff

Rogaland friomsorgskontor støtter også departementets forslag om anledning til å kombinere ungdomsstraff med andre straffereaksjoner.

Pkt. 4.4.3.2 Ungdomsstraff i kombinasjon med samfunnsstraff

Rogaland friomsorgskontor mener det i større grad bør vurderes å kunne benytte samfunnsstraff i de saker som ligger i nedre del av ungdomsstraffens anvendelsesområde. Retten vil da ha flere reaksjoner å vurdere i de aktuelle saker der ubetinget fengsel ikke vil være aktuelt eller hensiktsmessig,

Pkt. 4.4.4 adgang til å fastsette andre vilkår i dom på ungdomsstraff

Rogaland friomsorgskontor støtter departementets forslag om at det er naturlig at domstolen gis slik adgang. Rogaland friomsorgskontor er imidlertid svært kritisk til at kontroll av et eventuelt rusforbud skal overføres fra konfliktrådet til kriminalomsorgen, jf. straffeloven § 37 bokstav d, jf. 38 tredje punktum. Dette følger av at straffereaksjonene er underlagt Konfliktrådet og at det da også er naturlig at Konfliktrådet gis hjemmel og forestår oppfølging og kontroll av alle fastsatte vilkår i straffereaksjonene, inkludert rusforbud. Kriminalomsorgen har erfaringer som tilsier at det å følge opp og kontrollere vilkår kan være et godt pedagogisk virkemiddel i det individuelle endringsarbeidet både med tanke på motivasjon og positiv utvikling og at dette kan og bør ses i sammenheng med tilrettelegging og iverksetting av andre hensiktsmessige tiltak. Det er av den grunn derfor også naturlig at denne funksjonen legges til Konfliktrådet som er ansvarlig for den helhetlige straffegjennomføringen.

Pkt. 6.2.2 Nærmere om ungdomsstormøte, gjenopprettende prosess og annen relasjonsbygging

Rogaland friomsorgskontor støtter departementets forslag om at kriminalomsorgen ikke skal være obligatorisk deltaker på ungdomsstormøte. Rogaland friomsorgen støtter imidlertid ikke departementets forslag om at kriminalomsorgen skal være obligatorisk deltaker på ungdomsplanmøtet og heller ikke at det er kriminalomsorgen som skal kunne tilby samtaler om kriminalitetsforebygging. Effekten av slike samtaler betinger en trygg relasjon til barnet/ungdommen og det framstår som svært lite formålstjenlig at kriminalomsorgen skal etablere nok en relasjon til barn/ungdom som ofte har relasjonsvansker og mange brutte bånd bak seg. Rogaland friomsorgskontor finner det naturlig at Konfliktrådet v/ungdomskoordinator, som er hovedansvarlig for straffegjennomføringen, gis kompetanse og ressurser til å gjennomføre slike samtaler. Man vil da også få en bedre sammenheng mellom innholdet i ulike tiltak og individuelle støtte- og endringssamtaler som bidrar til en mer helhetlig straffegjennomføring.

Et annet moment når det gjelder kriminalomsorgens tenkte utvidede rolle i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging følger av kriminalomsorgens begrensede ressurstilgang. Kriminalomsorgen har hittil ikke blitt tilført ressurser i forbindelse med ungdomsstraffen, men bruker likevel forholdsvis mye ressurser på utarbeidelse av PUM, deltakelse i KOG, ungdomsplanmøter med mer. Forslaget til endring innebærer at enda flere oppgaver tillegges kriminalomsorg og dette skaper stor grunn til bekymring i forhold til kriminalomsorgens begrensede personalressurser når det gjelder oppfølging, etablering av tiltak og kontrolloppgaver, noe som i praksis kan føre til at barnet/ungdommen ikke gis et reelt tilbud om individuell oppfølging knyttet til de lovbrudd de er dømt for fordi kriminalomsorgen ser seg tvunget til å prioritere eget ansvarsområde.

Pkt. 6.2.4 Oppstart av straffegjennomføringen

Rogaland friomsorgskontor støtter departementets forslag om at gjennomføringstiden løper fra det tidspunkt ungdomsplanen fastsettes/vedtas.

Rogaland friomsorgskontor er positiv til at det iverksettes forebyggende og formålstjenlige tiltak overfor barn/ungdom på ethvert tidspunkt det synes hensiktsmessig. Prinsipielt vil det imidlertid kunne få svært negative konsekvenser hvis man i realiteten starter en straffegjennomføring før pådømmelse og som det vil være usikkerhet om hvorvidt kan godkjennes som del av straffegjennomføringen etter pådømmelse, eventuelt forventet å kunne komme til fradrag i gjennomføringstiden.

Pkt. 6.2.5 Reaksjonens innhold

Rogaland friomsorgskontor støtter forslaget at reaksjonene inneholder gjenopprettende prosess, med mindre ikke særlige grunner taler mot det. Forbeholdet begrunnes med at det kan oppstå tilfeller da gjenopprettende prosess ikke er mulig og kanskje heller ikke tilrådelig for en eller begge parter.

Pkt. 7 Ungdomsplan

Se pkt. 4.2.2 ovenfor

Pkt. 7.1.2.6 Møte for politiet eller kriminalomsorgen

Se pkt. 6.2.2.2 ovenfor

Pkt. 10.6.2 Ankekompetanse ved brudd på vilkår

Rogaland friomsorgskontor støtter departementets anbefalinger.

Pkt. 12.2.3 Rett til advokatbistand i klagesaker ved gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Rogaland friomsorgskontor støtter forslaget til endringer i klageadgangen og mulighet til fri rettshjelp. Barn/ungdom er en sårbar gruppe som ofte kan være i konflikt med sine foresatte og/eller andre personer og instanser og endringen det her er tale om vil sikre at domfelte får nødvendig veiledning i straffegjennomføringen.

Pkt 17.1 Oppholdspåbud med elektronisk kontroll som varetektssurrogat

Rogaland friomsorgskontor støtter forslaget.

Pkt. 17.2 Elektroniske og digitale kontrolltiltak under gjennomføring av ungdomsstraff

Rogaland friomsorgskontor støtter de anbefalinger som framkommer av høringsnotatet.

Begge ovenstående tiltak vil imidlertid også medføre økte oppgaver for kriminalomsorgen, noe som i et samfunnsøkonomisk perspektiv synes å være hensiktsmessig. Som før nevnt, vil imidlertid kriminalomsorgen være avhengig av å få tilført tilstrekkelige ressurser for å kunne ivareta oppgavene knyttet til slik straffegjennomføring på en formålstjenlig måte.

Med hilsen

Jorid A. Teien

friomsorgsleder Rogaland friomsorgskontor

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:
202013392-7

Vår ref:
202013393-28/008

Dato:
02.11.2020

REGION SØR - SVAR PÅ HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Det vises til KDIs brev av 08.09.20 om forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv. Endringsforslagene knytter seg i hovedsak til de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Høringsfristen er satt til søndag 1. november. Det antas vi er innenfor fristen ved at merknader oversendes i dag 2. november, som er første virkedag etter utløpet av fristen.

Høringsforslaget er oversendt enhetene i region sør. Vi har mottatt høringssvar fra Vestfold friomsorgskontor og Buskerud overgangsbolig og friomsorgskontor.

Konfliktrådet er ansvarlig for gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Regionskontoret har derfor begrenset erfaring med disse strafferettslige reaksjonene. Regionskontoret håndterer bruddsaker, men vi har fått oversendt svært begrenset antall saker fra Konfliktrådet.

Friomsorgskontorene er obligatoriske deltakere i ungdomsstormøte og oppfølgingsteamet, samt at de utarbeider personundersøkelser (PUM).

Ettersom friomsorgskontorene således har et mye bedre erfaringsgrunnlag til å uttale seg i saken, oversendes herved høringsuttalelsene fra friomsorgskontorene i sin helhet uten at regionalt nivå kommenterer enkeltenhetene, med ett unntak;

Regionalt nivå er ikke enig i Vestfold friomsorgskontor forslag om at kriminalomsorgen bør behandle sakene om soningsutsettelse. Dette bør behandles av Konfliktrådet og Sekretariatet for konfliktrådene som foreslått i høringsutkastet.

Kriminalomsorgen region sør

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Kjelleveien 21
Tønsberg

Telefon: 33 20 70 00
Telefaks: 33 33 35 72
Org.nr: 911 830 868

Saksbehandler:
Jon Haske
E-post: postmottak.region-
sor@kriminalomsorg.no

Regionalt nivå støtter heller ikke forslaget i høringsutkastet om at kriminalomsorgen bør ha prosesskompetansen til å føre slike saker for retten etter straffeprosessloven. Ettersom dette gjelder vedtak fattet av Konfliktrådet og Sekretariatet for konfliktrådene bør myndigheten legges dit.

Med hilsen

Erling Fæste
assisterende regiondirektør

Jon Haske
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Vestfold friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region sør - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
202013392-16

Dato:
18.10.2020

FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN MV. - HØRINGSUTTALELSE FRA VESTFOLD FRIOMSORGSKONTOR

Vi viser til KDIs høringsbrev av 08.09.2020 og Region sørs videresending av høringen i brev av 14.09.2020. Vestfold friomsorgskontor har forelagt høringen for de saksbehandlere som jobber med ungdomssakene ved vårt kontor. Disse har kommet med innspill og kommentarer til høringen. Videre er høringens punkter om elektronisk kontroll som varetektssurrogat og som vilkår under ungdomsstraff gjennomgått og kommentert av avdelingsleder ved elektronisk kontroll. Vestfold friomsorgskontor var også representert på konfliktrådets møte den 26.10.2020 der høringensnotatet ble drøftet med medlemmer av KOG i Vestfold og Telemark.

For enkelthetens skyld benyttes begrepet ungdomsreaksjoner der vi omtaler ungdomsstraff og ungdomsoppfølging samlet.

Overordnet ønsker Vestfold friomsorgskontor å kommentere at høringen adresserer flere av de punktene som har syntes problematiske, uklare eller vanskelige å håndtere ut fra dagens ordning, inkludert straffegjennomføringenes vektlegging av samtykke i alle ledd og mangel på klageadgang. På dette området synes det som ungdomsreaksjonene nærmere seg øvrig straffegjennomføring i samfunnet i sin oppbygning. Vestfold friomsorgskontor støtter fjerning av samtykkekravet underveis i straffegjennomføringen, og at ungdom og verge som en erstatning for dette gis mulighet for å uttale seg. Dette sikrer, slik vi ser det, anledningen til også å sette vilkår som er hensiktsmessige i et kriminalitetsforebyggende perspektiv, men som ungdommen ønsker å forhandle seg bort fra.

Videre tar høringen for seg problematikken rundt forutsetningen om at ungdommen må erkjenne de faktiske forhold for å finnes egnet for ungdomsreaksjonene. Etter vår erfaring har dette vært vanskelig å akseptere allerede på stadiet for personundersøkelsen for ungdom som ikke erkjenner straffeskyld og deres verger. Det er en ønsket utvikling at ikke mangel på erkjennelse skal utelukke ellers egnede ungdommer fra en hensiktsmessig straffegjennomføring i samfunnet, noe som i ytterste instans i de mest alvorlige sakene kan medføre at det ikke finnes andre alternativer enn ubetinget fengsel.

Kriminalomsorgen region sør

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Kjelleveien 21
3125 Tønsberg

Telefon: 33207050
Telefaks:
Org.nr: 911 830 868

Saksbehandler:
Synnøve Skilnad Lerdal
E-post: postmottak-
9321@kriminalomsorg.no

Vi vil nedenfor kommentere enkelte av punktene i høringen nærmere. Da særlig de punkter som omhandler vår virksomhet.

Personundersøkelse for mindreårige (PUM)

Vestfold friomsorgskontor finner det nyttig at man gjør en tydeligere avgrensning på når personundersøkelser for mindreårige anses å være åpenbart unødvendig. Vi er imidlertid av den oppfatning at denne avgrensingen synes å være svært vid. Vi slutter oss til forslaget om mulighet for unntak fra ettårsregelen i mindre alvorlige saker der det ikke er vesentlige endringer i ungdommens livssituasjon.

Når det kommer til å erstatte PUM med en egnethetsvurdering i koordineringsgruppen (KOG) synes det vanskeligere å forstå hvordan dette skal bedre kvaliteten i vurdering av egnethet. Under personundersøkelsen gjennomføres en grundig kartlegging av ungdommen og dennes oppfølgingsbehov. Videre brukes møtene til å gi utførlig informasjon til ungdommen og dennes verge om straffegjennomføring, og til å kartlegge motivasjon og egnethet samt mulige deltakere til et oppfølgingsteam og mulig innhold i ungdomsreaksjonen der dette er aktuelt. PUM synes på denne bakgrunn bedre egnet til å formidle ungdommens stemme i saken enn en egnethetsvurdering i KOG. I disse sakene har vi også et tett samarbeid med ungdomskoordinator for å sikre gode vurderinger, relevant informasjon og kontinuitet mot fremtidig straffegjennomføring. Prosessen i en personundersøkelse gir gjennom dette anledning til å istandsette ungdommen for straffegjennomføring, og sikrer at vurdering av egnethet er godt fundert og forankret både hos kriminalomsorg og konfliktråd.

Vi minner videre om at personundersøkelsen også danner grunnlag for øvrig straffegjennomføring for ungdommen, det være seg ubetinget fengselsstraff eller samfunnsstraff. Det synes derfor underlig, sett fra vårt perspektiv, at PUM anses «åpenbart unødvendig» dersom KOG vurderer at ungdommen ikke har noe oppfølgingsbehov. Vestfold friomsorgskontor er videre usikre på hva som menes med at det skal skrives en «egenrapport» for å sikre hensynet til kontradiksjon, og hvem som skal ha ansvaret for denne (jf. opplisting på høringsnotatet s.39 punkt 2b).

I de minst alvorlige sakene kan vi i større grad støtte noen av disse avgrensingene. I de alvorlige sakene som skal vurderes av retten er vi imidlertid av den oppfatning at PUM er nødvendig, og at en egnethetsvurdering i KOG vanskelig kan erstatte dette arbeidet.

Vestfold friomsorgskontor er kjent med at personundersøkelsen kan være et forsinkende ledd i enkelte saker, men kunne ønske oss at man også så på tidsbruken i forkant av at anmodning om personundersøkelse oversendes friomsorgen. Vi vil videre vektlegge at et ensidig fokus på tidsbruk i liten grad tar inn over seg behovet for å levere kvalitetsmessig gode personundersøkelser.

En praksis der påtalemyndighet skal varsle forsvarer om at man ikke vil innhente personundersøkelse, og forsvarer ved uenighet må melde tilbake om dette, vil etter vår vurdering kunne skape ytterligere forsinkelser i prosessen.

Når det kommer til utvidet mulighet oppnevning av midlertidig verge under straffegjennomføringen (jf. høringsnotatets kapittel 12), ønskes en avklaring på om dette også kan gjelde for bruk av verge under personundersøkelsen. *De anføres som gjør seg gjeldende knyttet til at foreldrene ikke alltid er de som kan ivareta barnets beste, og at deres involvering i enkelte tilfeller kan oppleves som en tilleggsbelastning for ungdommene gjør seg også gjeldende på dette stadiet.* Dersom slike hensyn kan imøteses også under personundersøkelsen, ønskes en

nærmere avklaring på hvilke momenter som bør tas med i vurderingen for å sikre at ikke er små uoverensstemmelser mellom ungdommen og verge som gir grunnlag for slik oppnevning.

Koordineringsgruppen

Vestfold friomsorgskontor er positivt innstilt til lovfesting av KOG. En slik lovfesting har vært etterspurt over tid. Det er også positivt at man konkret lovfester de oppgaver som skal ligge til KOG, for eksempel å vurdere egnethet og vurdere hvilke tiltak som kan være aktuelle. Dette synes å være en formalisering av dagens praksis i Vestfold. Dersom egnethetvurderingene skal skriftliggjøres og begrunnes av ungdomskoordinator synes dette å være en oppgave som overlapper med det arbeidet som i dag gjøres under utarbeidelsen av PUM. Det forutsettes at man opprettholder samarbeidsstrukturer som hindrer dobbeltarbeid og nye oppgaver som trekker tidsbruken ut.

Vi registrere at man har avgrenset seg fra muligheten for å drøfte aktive enkeltsaker i KOG, og at disse skal tas i det enkelt oppfølgingsteam. Etter vår erfaring har tverrfaglige drøftinger i KOG vært en kvalitetssikring av oppfølgingen. De kan videre ha en funksjon knyttet til likebehandling, ved at de faste deltakerne diskuterer flere ulike saker og sånn sett får erfaring med praksis. Vi mener dette særlig har vært nyttig knyttet til vilkårsbrudd og reaksjoner på dette.

Fastsettelse av gjennomføringstid

En mulighet for skjønnsmessig adgang til å vektlegge omfang og intensitet i hjelpetiltak ungdommen har underlagt seg i perioden mellom lovbrudd og reaksjonsfastsettelse kan etter vår vurdering bidra til motivasjon for ungdommen til å la seg følge opp umiddelbart etter lovbruddet. Dette forutsetter imidlertid at ordningen er kjent, og at en eventuell forkortelse av gjennomføringstiden oppleves å stå i forhold til den innsats som har vært nedlagt. Vestfold friomsorgskontor ønsker en presisering av hvordan slike hensyn skal ivaretas, og hvem som skal informere ungdom og deres nærstående om denne muligheten. Det er viktig at det sikres notoritet på området, og at eventuelle hjelpetiltaks utstrekning kan dokumenteres for retten/påtalemyndigheten. Vi vil også påpeke at for kortere ungdomsoppfølgingssaker, kan den resterende gjennomføringstiden bli for kort til at konfliktrådet klarer å levere kvalitativt godt når straffegjennomføringen kommer i gang.

Denne anledningen synes derfor å være mest hensiktsmessig i alvorlige saker, der man vet det vil ta lang tid før man får en avgjørelse, og man ser at det kan settes inn hensiktsmessige tiltak i mellomtiden. Det er en utfordring ved ordningen KOG/konfliktrådet som gjør vurderingene i forkant ikke kan forskuttere rettens beslutning knyttet til en eventuell forkorting av gjennomføringstiden.

Skisse til ungdomsplan:

Vestfold friomsorgskontor er enig i at forslaget om å skissere innholdet i en ungdomsplan vil gjøre innholdet i straffegjennomføringsformen mer forutberegnelig og kan sikre at både ungdommen, verge og retten/påtalemyndigheten i større grad vet hva innholdet i straffen vil være i forkant av at det fattes avgjørelse i saken. Dette trygger også rettssikkerheten. Når dette er sagt, så er det allerede praksis at forlag til innhold skisseres i personundersøkelsen der ungdommene er akutte for ungdomsreaksjoner. Vi vil også her påpeke at det blir viktig å unngå at man legger opp til strukturer som generer dobbeltarbeid, men at personundersøkelsen sammenholdt med drøftinger i KOG kan være et godt utgangspunkt for en mer konkret skisse.

Det synes noe uklart hvor bindende skissen er, og hva som må til for at ungdomskoordinator, kan legge inn andre og potensielt strengere vilkår i den endelige planen. Klageadgang på ungdomsplanen som sådan eller enkelte vilkår i denne antas å kunne bøte på rettssikkerhetsproblemet.

Det er anført at det må være en konkret vurdering av om domfeltes klage over enkeltvedtak skal, eller ikke skal få oppsettende virkning. Vi antar at en hovedregel om at klagen ikke skal ha oppsettende virkning med mindre noe annet er bestemt, vil være best egnet til å forhindre at domfelte kan trenere oppstart av tiltak i ungdomsplanen som ungdomskoordinator mener ungdommen må akseptere. Dette er den hovedregelen som følger av klage på de vedtak som friomsorgen gjør i sine saker.

Endret fokus knyttet til de gjenopprettende prosessene

Vi viser til den generelle kommentaren over knyttet til at man ønsker å åpne for at erkjennelse av de faktiske forholdene ikke er et krav for å finnes egnet til ungdomsreaksjonene. Dette innebærer blant annet at et gjenopprettende møte med den fornærmede skal tilstrebes, men ikke er et krav. Endringen synes hensiktsmessig med tanke på likebehandling og evne til å favne ungdom som ikke erkjenner forholdene, men som har et klart oppfølgingsbehov. Endringen synes likevel å hule ut noe av det som har vært en grunnforutsetning i ungdomsreaksjonene, og som i sin tid var del av begrunnelsen for at straffereaksjonen ble lagt til konfliktrådene.

Man ønsker nå økt fokus på gjenopprettende prosesser på områder av ungdommenes liv som ikke direkte berører straffesaken, for eksempel gjenoppretting av viktige relasjoner. Vi bemerker at dette er en bruk av gjenopprettende prosesser som kriminalomsorgen lenge har lagt til grunn når vi skal sikre at alle domfelte under sin straffegjennomføring får tilbud om gjenopprettende prosess (jf. straffegjennomføringsloven § 2).

Nye straffbare forhold

Vestfold friomsorgskontor støtter departementet i adskillelsen av nye straffbare forhold fra øvrige vilkårsbrudd. Vi mener det er uhenksmessig og vil oppleves som dobbel straff dersom er nytt straffbart forhold både gir grunnlag for en ny særskilt dom og bruddsamtale, skjerpede vilkår og/eller nytt ungdomsstormøte i en pågående ungdomsreaksjon.

Vi ser videre at det er hensiktsmessig at ungdommer som er siktet for nye straffbare forhold fortsetter straffegjennomføringen frem til ny straffesak er avgjort. Dette vil medføre at ungdom som for øvrig følger opp sine forpliktelser i straffereaksjonen kan fortsette med oppfølging, fremfor opphold i straffegjennomføringen. Denne ordningen likner på tilsvarende ordning under narkotikaprogram med domstolskontroll, og kan bidra til å hindre glippsoner for ungdommen. Det er naturligvis en viss fare for manglende motivasjon til å følge opp straffegjennomføringen dersom man venter på ny dom. Dette synes dekket av muligheten for at påtalemyndigheten likevel kan beslutte avbrudd dersom ungdommen ikke følger opp sine forpliktelser.

Rettens kompetanse ved brudd på vilkår og idømmelse

Vestfold friomsorgskontor vurderer det hensiktsmessig at ungdomsstraff i enkelte tilfeller kan kombineres med en kortere ubetinget straff. Dette åpner for eksempel for en kombinasjon av ubetinget og ungdomsstraff der enkelte av forholdene er begått før fylte 18 år, og enkelte etter. Videre gir det anledning til å idømme ungdomsstraff også i tilfeller der man er i tvil om reaksjonen er tilstrekkelig streng, og om den gir de nødvendige rammer. Det blir viktig med et

tett samarbeid mellom konfliktråd/ungdomsordinator og kriminalomsorgen i disse tilfellene, slik at man unngår glippsoner mellom soning og oppstart av ungdomsstraffen.

Oppholdspåbud med elektronisk kontroll som varetektssurrogat

Vestfold friomsorgskontor har en rekke innvendinger knytte til forslaget om elektronisk kontroll som varetektssurrogat for ungdom mellom 15 og 18 år. For det første synes hovedargumentet å være å forhindre isolasjon. Etter vår erfaring kan straffegjennomføring med elektronisk kontroll innebære stor grad av isolasjon. Det er derfor et viktig prinsipp under slik straffegjennomføring at domfelte skal ha sysselsettingsaktiviteter å gå til. Slik vi ser det vil isolasjonsproblematikk kunne avhjelpes i de tilfeller der det vurderes at ungdommen samtidig kan følge skolegang, arbeid eller behandling.

Vestfold friomsorgskontor mener videre at man i høringsnotatet har tatt lite høyde for den belastningen en slik ordning kan ha på familierelasjonene. I praksis vil et varetektssurrogat kunne innebære at ungdommen må være sammen med sin familien 24 timer i døgnet. Vi forventer at dette kan dreie seg om ungdom med utagerende atferd og familierelasjoner som kan være belastet. Vi forutsetter at de samtykkene som innhentes fra samboende over 18 år må kunne trekkes tilbake på ethvert tidspunkt. Vi bemerker at det for mange foreldre vil være vanskelig å trekke et slikt samtykke dersom det kan resultere i at deres barn blir satt inn i fengsel.

Man anslår at ordningen vil gjelde en svært liten gruppe ungdommer. Vi merker oss imidlertid at høringsnotatet åpner for at flere ungdommer enn de som fengsles i dag vil undergis dette surrogatet. Vi ønsker i den forbindelse å understreke at dette kan være et til dels svær belastende tiltak både for ungdommen og dennes familie/samboende.

Når det kommer til den praktiske gjennomføringen antar vi at egnethetsvurderinger og samtykkehåndtering vil tilfalle friomsorgen. Det må i tilfellet utarbeides retningslinjer knyttet til egnethet, der barnets beste må være et viktig vurderingsmoment. Det ønskes også en nærmere presisering av hva man mener med «kriminalomsorgens oppfølging og tilrettelegging under gjennomføringen» (jf. s.147 i høringsnotatet). Vi ønsker å understreke at en slik ordning vil kreve opplæring og oppfølging av ansatte ved friomsorgen. Til tross for at det trolig vil dreie seg om få saker, må ansatte settes i stand til å håndtere sakene innenfor et gitt rammeverk. Vestfold friomsorgskontor ser i denne sammenheng at vi vil få en særlig rolle knyttet til vårt landsdekkende ansvar nattetid. Vi må anta at det da kan komme henvendelser fra både ungdom og nærstående i de tidspunktene da de lokale kontorene ikke er tilgjengelige. Vår erfaring fra innføring av tilsvarende kontaktordning for straffegjennomføring etter § 12 tilsier at det er krevende å holde god kompetanse knyttet til gjennomføringsformer man sjelden kommer i berøring med.

Elektroniske og digitale kontrolltiltak under gjennomføringen av ungdomsstraff

Det foreslås videre en anledningen til å fastsette vilkår om elektroniske eller digitale kontrolltiltak for ungdom som er idømt ungdomsstraff dersom det er nødvendig for å kontrollere at vedkommende overholder eventuelle fastsatte vilkår om oppholdssted eller kontaktforbud. I den grad man benytter fotlenke for å kontrollere innetid i bolig vil det være behov for å innhente samtykker av samboende over 18 år, og vurdere boligens egnethet. Det ønskes en presisering av hvem som skal ha ansvar for dette. Videre må det foreligge en tydelig instruks på hvordan kriminalomsorgen skal håndtere eventuelle brudd knyttet til forbudssoner. Her har man referert til ordningen med omvendt voldsalarm, der politiet har et tydelig ansvar for oppfølging dersom

domfelte beveger seg inn i forbudssonen, og der kriminalomsorgens ansvar er begrenset til alarmovervåkning og håndtering av utstyr.

Yrkesskadedekning etter folketrygdloven

Vi bemerker at domfelte som gjennomfører narkotikaprogram med domstolskontroll heller ikke er tatt med i opplistingen i folketrygdloven § 13-12 som regulerer yrkesskadedekning, og at man ved en endring i denne bestemmelsen også må ta inn disse domfelte.

Soningsutsettelse

Søknad om soningsutsettelse i kriminalomsorgen avgjøres av den enhet som regionen utpeker til denne oppgaven. Ordningen sikrer likebehandling i sakene. Det kan synes vanskelig å få til en slik likebehandling dersom disse søknadene skal behandles av den enkelte ungdomskoordinator. Vi mener det ville være mer hensiktsmessig å benytte kriminalomsorgens vedtakskompetanse på feltet. Dette ville sikre likebehandling, samt at man ville harmonere praksis rundt soningsutsettelse med øvrige straffegjennomføringsformer.

Sluttkommentarer

Avslutningsvis vil vi kommentere at vi opplever et tett og godt samarbeid med konfliktrådet i ungdomssaken i dag. Vi ser høringen som en oppstramming av regelverket knyttet til reaksjonene som vi i all hovedsak tror er nyttig. Samtidig synes det fremdeles underlig at denne straffegjennomføringsformen skal ligge til konfliktrådet, fremfor kriminalomsorgen. Dette særlig med tanke på at man nå uthuler kravet til de gjenopprettende prosessene som i sin tid var en hovedbegrunnelse for at konfliktrådet skulle ha dette ansvaret. Konfliktrådet har et fagmiljø som er lite og sårbart. Vi vil bemerke at den innsats kriminalomsorgen legger i disse reaksjonene får lite oppmerksomhet, noe kapittel 18 om økonomiske og administrative konsekvenser bærer preg av.

Med hilsen

Britt Wiese
friomsorgsleder

Synnøve S. Lerdal
ass. friomsorgsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Buskerud overgangsbolig og friomsorgskontor
avdeling Buskerud friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region sør - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
2020/13392-22/008

Dato:
27.10.2020

FORSLAG TIL ENRINGER I KONFLIKTRÅDSVLOVEN MV - HØRINGSUTTALELSE FRA BUSKERUD OVERGANGSBOLIG OG FRIOMSORGSKONTOR

Vi viser til brev av 14.09.2020 fra regionkontoret med oversendelse av høring – forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv. Høringen er forelagt alle ansatte ved Buskerud overgangsbolig og friomsorgskontor som har hatt anledning til å komme med innspill. Høringsuttalelsen er skrevet av fagansvarlig for ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og PUM ved enheten og barneansvarlige støtter innspillene.

Vi har følgende kommentarer:

Til punkt 4.1 Koordineringsgruppe (KOG)

Vi synes det er positivt at man vurderer å lovfeste KOG. Det vil kunne føre til at KOG må prioriteres i de enkelte etater. Dette vil også kunne medføre en likere praksis og forhåpentligvis sørge for at gruppen får en base av faste medlemmer. Det er viktig å ha faste medlemmer av KOG. De skal sitte på kompetanse om straffegjennomføringene og ha et helhetsblikk, da KOG vil få et større ansvar for å vurdere egnethet og bidra i planlegging av straffegjennomføring.

Til punkt 4.1.2.2 Organisering – oppgaver og deltakere

Tidligere har det vært slik at ungdomskoordinator har holdt KOG løpende oppdatert på saker som er under straffegjennomføring. I det nye høringsforslaget foreslås det at KOG ikke skal benyttes til å diskutere enkeltsaker eller brudd. Dette har trolig sammenheng med taushetsplikten og at man fjerner samtykkene som ungdommen før måtte gi skriftlig for å åpne for at KOG kunne diskutere saken før og under straffegjennomføring. Det er godt forståelig at man vurderer at all informasjon ikke er nødvendig for alle medlemmene i KOG. Samtidig skal KOG ha en stor rolle i å vurdere egnethet. Det vil derfor kunne være et behov for å kunne diskutere enkeltsaker også fremover for å kunne høste erfaringer av egnethetsvurderingene man har gjort i saken. Det er foreslått i høringsnotatet at problemstillinger kan løftes frem i KOG men da som generelle problemstillinger. Dette vil i praksis på endel steder vanskelig la seg gjøre da mange av de samme aktørene som følger opp ungdommen også er medlemmer av KOG. Det vil derfor enkelt være gjenkjennbart hvilke saker som er grunnlag for problemstillingen. Da mister man litt hensikten med at enkeltsaker ikke skal drøftes.

Kriminalomsorgen region sør

Postadresse:
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Grønland 32b
3045 Drammen

Telefon: 32 23 44 70
Telefaks:
Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Karin Aaland
E-post: Buskerud-
OF@kriminalomsorg.no

Til punkt 4.2.2 Samtykke

I høringsnotatet vurderes det som hensiktsmessig å fjerne samtykkene som er knyttet til straffegjennomføringen. Både det innledende KOG samtykket som åpnet for at ungdommen kan diskuteres i KOG og det informerte samtykket som innhentes før dom. Samtykkene skal isteden erstattes av en egnethetsvurdering. På den ene siden kan dette føre til at man får mulighet til å diskutere ungdom som tidligere har motsatt seg vurdering for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging på et tidlig tidspunkt i prosessen. Dette mener vi er positivt. Erfaringsmessig er det slik at det er nettopp disse ungdommene vi gjerne skulle hatt muligheten til å vurdere i KOG. Man kan også si at samtykkene ofte ikke har vært reelle eller gode nok. Samtykkene er kompliserte for ungdommen og verge å forstå. Samtidig er de involverte i en presset situasjon hvor det er fare for at man tar ugjennomtenkte beslutninger. Det er også noen aspekter ved dette man kan være kritisk til. Hvis samtykkene fjernes vil ungdommen kunne diskuteres i KOG uten å kunne si sin mening og uten å kunne påvirke. I mange tilfeller kan man tenke at dette er til barnets beste. På den annen side har vi også artikkel 12. i barnekonvensjonen om barns rett til å gi uttrykk for sin mening. Barnet skal settes i stand til å danne egne synspunkter, gi uttrykk for dem og deres synspunkter skal tillegges vekt. Hvem skal sørge for denne medvirkningen når man ikke lenger må informere og innhente samtykke før man har de innledende diskusjonene i KOG? Samarbeidet med ungdommen kommer utover i prosessen, men vi er noe kritisk til fjerning av det innledende samtykket.

Til punkt 4.3 Personundersøkelse (PUM)

I høringsnotatet legger man opp til en presisering av når personundersøkelse er å anse som åpenbart nødvendig. Det beskrives noen forslag til hvilke omstendigheter som gir rom for å fravike kravet om PUM. Punkt 4.3.2, 2a gir rom for at personundersøkelse ikke er åpenbart nødvendig hvis KOG gjennom innledende kartlegging og informasjonsdeling kommer til at de har nok informasjon til å egne vedkommende og påstå straff. Dette unntaket gir et stort rom for tolkning av hva som er nok informasjon. Det kan være fare for at denne reglen vil bli brukt mer en intensjonen for å spare tid. Det kan fort bli slik at KOG deltakere samler inn informasjon på forhånd for å undersøke om man kan ha nok informasjon til å unngå PUM. Vi stiller spørsmål ved om dette er heldig? Slik det fungerer i dag møter ungdommen personer med sosialfaglig bakgrunn når de skal gjennomføre PUM. Disse har erfaring i å informere, berolige og støtte. I tillegg har PUMsituasjonen vært den situasjonen der ungdomskoordinator har møtt ungdommen for første gang slik vi har praktisert det i Buskerud. Dette har skapt en rød tråd i straffegjennomføringen. PUM har også være et tidspunkt hvor man blir kjent med ungdommen og kan ta imot deres tanker og synspunkter om prosessen. Vi er bekymret for at det kan bli mindre helhetlig fokus på ungdommens innspill og meninger i egnethetsprosessen hvis PUM blir utelatt? Hvem har ansvaret for å involvere ungdommen og hvordan skal dette gjøres?

Til 6.2.2 Stormøte. Gjenopprettende prosess

Man åpner i høringsnotatet for å fjerne kravet til å gjennomføre et gjenopprettende møte mellom fornærmede og domfelte. Dette kan føre til at mange velger å motsette seg denne prosessen. Det kan være svært uheldig da det ligger et stort læringspotensial i gjenopprettende møte. Erfaringsmessig er det i dette møtet ungdommen får forståelse av rekkevidden ens handlinger kan ha hatt. Pr dags dato praktiseres det at straffegjennomføringer i visse tilfeller gjennomføres uten gjenopprettende møte. Da skrives det isteden avvik. De man fanger opp med å endre reglen er de ungdommer som ikke egnes fordi de motsetter seg gjenopprettende møte for eksempel i PUMprosess. I praksis har vi allikevel flere ganger egnet ungdommer fra denne gruppen fordi man anser utviklingspotensialet til å være til stede og at man med tid vil kunne forsøke modne

ungdommen til å likevel delta. Hvis denne regelen skal fravikes så kan man også spørre seg på nytt hvorfor denne formen for straffegjennomføring er lagt utenfor kriminalomsorgen.

Det foreslås også at kriminalomsorgen og politiet ikke skal være obligatoriske parter i gjenopprettende møte. Vi er positive til denne endringen. Det er et møte som ofte er svært personlig og det bør kun være personer tilstede som har en tilknytning til hendelsen, samt deltakere fra konfliktrådet.

Til pkt 7.4 Godkjenning av ungdomsplanen og pkt 10.1.1 fastsettelse av vilkår

Det er positivt at man nå vurderer at det er ungdomskoordinator som godkjenner ungdomsplanen, men at ungdom og verger skal bli hørt. Slik det har fungert i praksis frem til nå har ungdom og verger hatt stor mulighet til å motsette seg tiltak i planen. De har også hatt mulighet til å motsette seg vilkår etter brudd. Tiltakene/vilkårene er ofte vurdert av oppfølgingsteamet til å være viktige eller nødvendige men kan måtte legges til side på grunn av manglende samarbeid hos ungdom eller verger. Det synes mer fornuftig at de skal bli hørt og at man får mulighet til å klage. I praksis vil det alltid være behov for å etterstrebe godt samarbeid i et oppfølgingsteam og behovet for å fastsette tiltak/vilkår som ungdom eller verger motsetter seg vil trolig kun skje der det er ansett som strengt nødvendig.

Til pkt 10.4 Rettens kompetanse ved brudd på vilkår under gjennomføring av ungdomsstraff

Vi finner det fornuftig at retten gis større fleksibilitet til å fullbyrde eller omgjøre subsidiær fengselsstraff til samfunnsstraff eller delvis betinget fengsel. Slik vi ser det er det for lite fleksibilitet pr dags dato.

Til pkt 12. Midlertidig verge

Vår erfaring er at det per dags dato er komplisert å få oppnevnt midlertidig verge, og vi synes det er fornuftig at man vurderer å gjøre det enklere. Vi opplever i noen saker at ungdom ikke får den oppfølgingen de trenger av sine verger og at dette går ut over ungdommens muligheter til å motta hjelp. Men det er også svært fornuftig at det ikke er ment som en mulighet for ungdommen til å enkelt kunne forkaste verger på grunn av mindre konflikter. Det er imidlertid noe uklart hvem som skal gjøre denne vurderingen og hvor grensene går.

Til pkt 16. Tvangsmidler

Generelt må det være vel gjennomtenkt om man bruker sterke tvangsmidler mot denne målgruppen. Det er derfor fornuftig at man rydder opp i lovverket slik at det er likhet innenfor sammenlignbare straffegjennomføringer. Man ser at det er ungdommer i straffegjennomføring som av ulike grunner har en slik atferd at man trenger å ramme dem inn. Det oppleves fornuftig at man kan avhente ungdom som bevisst unndrar seg viktige elementer i straffegjennomføringen. Spesielt i de tilfeller der ungdom kanskje ikke forstår rekkevidden av å unndra seg og derfor trenger informasjon. Både avhenting og pågripelse bør kun brukes i helt nødvendige tilfeller hvor alle andre løsninger er forsøkt. Trolig er allerede terskelen for å benytte disse midlene høy, men man bør følge nøye med slik at det ikke utvikler seg vaner ved å bruke tvang for å gjennomføre straff. Fordi det er et så inngripende middel bør det tydeliggjøres når de kan benyttes. Det bør avklares hvem som skal drøfte om man skal bruke slike tvangsmidler og hvilke andre metoder skal være forsøkt før man kan benytte tvangsmidler.

Til punkt 17. Forslag til bruk av elektronisk kontroll og digital kontroll

Det er en utfordring i dag at noen av tiltakene som man gjerne ønsker sette inn i en ungdomsplan ikke kan kontrolleres. Ved å kunne bruke elektronisk kontroll i noen tilfeller vil det kunne gi

sanksjoner og tiltak mer tyngde. Vi mener det er fornuftig om bruken begrenses til de saker hvor det er helt nødvendig.

Avslutningsvis vil vi gjerne bemerke at vi håper at endringene i konfliktrådsloven vil medvirke til at prosessen fra rekvisisjon av personundersøkelse for mindreårige (PUM) til en ungdomsstraff/ungdomsoppfølging blir iverksatt, går raskere.

Med hilsen

Karin Aaland
enhetsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

U.off § 13 offl.jfr fvl §
13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
202013392-29

Dato:
04.11.2020

REGION NORD - SVAR PÅ HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN OG STRAFFEPROSESSLOVEN

Vi viser til Kriminalomsorgsdirektoratets høringsbrev av 08.09.2020 om forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv. - strafferettslige reaksjoner og tvangsmidler for ungdom.

Kriminalomsorgen region nord har sendt høringsbrevet ut til våre enheter. Innspill er kommet fra Trøndelag friomsorgskontor og Troms og Finnmark friomsorgskontor. Regionkontoret har nedenunder sammenfattet enhetenes uttalelse, og samtidig kommet med sine merknader. Enhetenes innspill vedlegges høringsbrevet.

Innledning

Kriminalomsorgen region nord vil innledningsvis bemerke at vi støtter departementet i ønsket om å videreutvikle de eksisterende ungdomsreaksjonene og innføre mer effektive virkemidler for å forebygge ny kriminalitet. Vi anser det som viktig at lovverket videreutvikles i samsvar med det endrede kriminalitetsmønsteret hos ungdom. I all hovedsak anser vi endringen å være hensiktsmessige for de fleste ungdommer som er ilagt en ungdomsreaksjon. Vi vil spesielt fremheve følgende forslag til endringer, og som vil forbedre ungdomsreaksjonene:

- sikre raskere iverksettelse av straffegjennomføringen
- redusere bruk av samtykker (kombinert med å innføre klageadgang)
- tydeliggjøre ungdomsplanens innhold
- tydeliggjøre reglene for brudd og bruddhåndtering
- fastsetting av hjemmel til å fastsette tilleggsvilkår om elektroniske og digitale kontrolltiltak under gjennomføring av ungdomsstraff.

Nordlandsforskning har gjennomført en evaluering av de nye reaksjonene. Evalueringen viser at mange ungdommer får hjelp, men også at det er enkelte utfordringer. Blant annet tar det for lang tid fra ungdom begår et lovbrudd til straffegjennomføringen starter. Det viser seg også at det

Kriminalomsorgen region nord

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Brattørkaia 15, 7010
Trondheim

Telefon: 73 56 16 10
Telefaks:
Org.nr: 982348048

Saksbehandler:
Nina Skjelbakken Nordås

mangler tiltak som kan hjelpe ungdommen som sliter med rus, volds- og aggresjonproblemer og skadelig seksuell atferd.

Kriminalomsorgen har ansvar for straffegjennomføring av barn mellom 15-18 år både i fengsel og i samfunn. Hurtig iverksettelse av straffegjennomføring har høy prioritet i kriminalomsorgen. I tråd med den endrede utviklingen på de unges lovbruddsproblematikk, er det nødvendig med faglig utviklingsarbeid både når det gjelder sikkerhet og risikovurderinger, innhold i straffegjennomføringen og samarbeid med andre. Barnekonvensjonen artikkel 40 presiserer at behandlingen skal ta hensyn til barnets alder og fremme re-integrering i samfunnet. Dette krever at alle fagpersoner som er involvert i behandlingen av unge lovbrøyttere, har kunnskaper om barn og barns utvikling. Dette er også gjeldende for de som har ansvar for Ungdomsstraff og Ungdomsoppfølging.

Selv om det ikke er bedt om synspunkter på organiseringen og oppgavefordelingen i ungdomsreaksjonene, ønsker vi likevel innledningsvis å påpeke at de endringene som foreslås flytter ungdomsreaksjonenes struktur og reelle innhold meget tett opp mot samfunnsstraffen, som kriminalomsorgen allerede forvalter. Det kan imidlertid stilles spørsmål til om det er hensiktsmessig for de relativt få sakene (ca 70 ungdomsstraffer 2019) at man velger å fortsette arbeidet med å bygge opp enda en straffegjennomføringsetat med oppgaver som allerede ivaretas av kriminalomsorgen. Denne løsningen kan medføre dobbeltarbeid, overlappende oppgaver, samt redusere muligheter for fleksibilitet og helhetlig tenking i straffegjennomføringen samlet sett. Vi stiller spørsmål ved om svaret er å spre forvaltningen av straffereaksjonene over flere etater.

Troms og Finnmark friomsorgskontor bemerker følgende i sitt innspill:

«Innledningsvis ønsker en å bemerke at de foreslåtte endringene i all hovedsak anses å være gode og hensiktsmessige for de aller fleste ungdommer som blir ilagt en ungdomsreaksjon, og da særlig ungdomsoppfølging. Friomsorgen er imidlertid bekymret for de ungdommer som det er knyttet stor bekymring til, de som er tvangsplassert på institusjoner med hjemmel i barnevernloven og derfor har opphold i andre kommuner og politidistrikt. De fleste bemerkninger som følger er knyttet til denne gruppen».

«Videre er det bekymring for om den foreslåtte strukturen vil kunne ivareta bruken av andre, og i enkelte tilfeller mer egnede straffereaksjoner som samfunnsstraff, betinget dom, vurdering av EK og § 12».

«Slik det er foreslått vil Kriminalomsorgen få ytterligere oppgaver knyttet til ungdomsreaksjonene varetekssurrogatet samt bruk av EK og sporingsteknologi under ungdomsstraff. Dette kan ikke absorberes i organisasjonen, det må tilføres midler».

Kommentarer til høringen

Til punkt 2.2 - Departementets vurdering og forslag (systematikk og lovspråk)

Kriminalomsorgen region nord støtter departementets forslag om at det inntas en ny definisjonsbestemmelse innledningsvis i konfliktrådsloven § 2 a som definerer hva som i loven menes med «straffesak», «sivil sak», «ungdomsstraff», «ungdomsoppfølging» og «oppfølging i konfliktråd». Det foreslås at bestemmelsen også lister opp de ulike overføringsgrunnlagene, slik at det ikke er behov for å gjenta hjemlene videre i lovteksten. Vi er positiv til endringer i lovspråket. Et klart lovspråk som er tilpasset brukerne bidrar til avklaring og effektivisering. Det

bør tilstrebes å gjøre lovspråket så presist så mulig. Vi mener at overnevnte endringsforslag vil bidra til å gjøre det enklere å navigere i lovverket.

Til punkt 4.1 – Koordineringsgruppen (KOG)

Kriminalomsorgen region nord er positiv til et forslag om å lovfeste koordineringsgruppe og å tydeliggjøre koordineringsgruppens ansvar, oppgaver og sammensetning i en ny bestemmelse i konfliktrådsloven § 22 a. Lovfestingen vil bidra til en mer enhetlig og avklart rolle for gruppen. Dette mener vi skal kunne bidra til en mer lik praksis rundt om i landet og til et effektivt tverrfaglig samarbeid. Gjennom å etablere gode samarbeidsstrukturer, vil arbeidet og samarbeidet bli mer systematisk og mindre personavhengig.

Vi stiller imidlertid spørsmål til hvorvidt ungdommen vil få tilstrekkelig tillit til å åpne seg og fortelle om sin livssituasjon ovenfor Koordineringsgruppen når egnethetsvurderingen foretas. Koordineringsgruppen består av flere instanser og etater. Ungdommen er avhengig av å oppnå relasjon med Koordineringsgruppen for å skulle tørre å dele. Vi tror at den nevnte løsning med at Koordineringsgruppen skal foreta egnethetsvurderingen og at personundersøkelsen for mindreårige i mindre grad foretas, vil gjøre det vanskeligere for ungdom å dele informasjon om sin egen livssituasjon ovenfor de som skal tilpasse ungdomsstraffen. Når ungdommen ikke vil dele informasjon, vil en egnethetsvurderingen kunne bli utfordrende.

Vi viser videre til Troms og Finnmark friomsorgskontors innspill hvor enheten har en klar bekymring:

- «Hvordan sikre at en sak er tilstrekkelig opplyst i KOG? Hvordan undersøke motivasjon for straffegjennomføring og ønsket endring? Hvordan sikre nok kunnskap for de ungdommer som bor midlertidig i politidistriktet?
- Hvordan sikre at ungdommen får være med å uttale seg om valg av straffalternativ når det er begått mer alvorlige lovbrudd?
- Troms og Finnmark friomsorgskontor deltar i seks ulike KOGer, hvorav Tromsø-kontoret møter i tre ulike KOG. Organiseringen beror på politiets organisering, såkalte GDE-område. For enheten vil faste møtepunkt minimum hver 14. dag generere 12 månedlige møter. Legger man til grunn at et møte varer to timer tilsvarer dette 24 timers arbeid per måned. Det er utover dette anbefalt at man skal kunne ha hyppigere møtepunkt ved behov. Erfaringsmessig er det vanskelig å få i stand et møte på kort tid hvor de faste KOG-medlemmene skal delta. Som skissert er KOG en betydelig del av arbeidet Friomsorgen deltar i, men som ikke på noen måte generer midler eller som måles eller fremkommer på annet vis. Utover KOG deltar Friomsorgen aktivt som deltakere i oppfølgingsteam i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, samt bidrar med eksempelvis sinnemestring og andre tiltak inn i en straffegjennomføring.
- Hvordan sikre rask saksbehandlingstid i de saker hvor det anmodes om PUM? I de tilfeller det anmodes om PUM må man anta at ungdommen er særlig sårbar, og det er stor bekymring for ny kriminalitet. Ut fra saksflytskjema kan man tillate å anta at det kan ta mellom 2-4 uker før det anmodes om PUM. Dette er uheldig, og kan ikke være i tråd med intensjonen til de foreslåtte endringer.»

Videre bemerker Troms og Finnmark friomsorgskontor:

«Friomsorgen vurderer at det er helt nødvendig at Ungdomskoordinator (UK) før egnethetsvurdering i KOG må møte ungdommen, gjøre en kartlegging for å gjøre en førstevurdering med tanke på motivasjon og egnethet for reaksjon. På dette tidspunkt bør UK og påtalemyndighetene vurdere behovet for PUM, samt anmode om PUM».

Til punkt 4.2.1 – Egnethet

Vi stiller oss positive til at kravet om egnethet lovfestes som et vilkår i straffeloven § 52 a første ledd bokstav d. Dette for å sikre at konfliktrådet mottar egnede saker og for å sikre sammenheng i regelverket. Vi er enige med departementet om at det bør foreligge et visst oppfølgningsbehov for at sakene skal anses å egne seg for ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging.

Ungdomsstraffen inneholder et omfattende oppfølgningsregime. I tillegg krever ungdomsstraff og ungdomsoppfølging en stor grad av egeninnsats fra ungdommen, herunder å gjennomføre ulike aktiviteter og delta i møter. Det vil være lite hensiktsmessig å idømme ungdomsstraff dersom ungdommen ikke har et oppfølgningsbehov. Da vil andre reaksjoner passe bedre.

Det bør klargjøres hva som gjør saken egnet. Dette kan være forhold rundt domfelte (alder, lovbrudd mv), men skal det ha betydning hvilke tiltak som kan inngå i den konkrete saken? Det antas å kunne variere mellom ulike kommuner hvilke tiltak som kan iverksettes/er tilgjengelig.

Til punkt 4.2.2 - Samtykke

Kriminalomsorgen region nord er positive til departementets forslag om å erstatte kravet til samtykke med en egnethetsvurdering. Vi mener at ved å erstatte samtykkekravet med en egnethetsvurdering vil vi unngå at det gis samtykker som ikke er reelle, og det vil bidra at kun ungdom som er egnet vil gjennomføre ungdomsstraff. Vi anser det som problematisk at ungdom i flere tilfeller ikke forstår hva han eller hun har samtykke til. Når ungdom ikke forstår hva oppfølgingen går ut på eller rekkevidden av de tiltak han eller hun forplikter seg til, herunder hva det innebærer å delta i et ungdomsstormøte, vil ungdomsstraff vanskelig kunne fungere etter sitt formål. I tillegg har ungdomskoordinatorne gitt uttrykk for at arbeidet med å sikre et reelt og informert samtykke i mange tilfeller krever mer grundighet enn det er praktisk mulig å få til, blant annet i form av møter med hver enkelt ungdom.

Videre er vi enige med departementet om at man vil kunne fange opp ungdom som konfliktrådet vurderer det som mulig å jobbe for å få motivasjon til å gjennomføre reaksjonen. Samtidig, vil en sikre at ungdommen har forutsetninger for å gjennomføre ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging.

Vi er imidlertid opptatt av at ungdommens mening skal bli hørt og at ungdommens medvirkning til valg av straffereaksjon blir sikret på en annen måte, da ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er inngripende reaksjoner. Dermed er vi positiv til forslaget om at det inntas en ny bestemmelse i konfliktrådsloven § 22 b hvor ordlyden er som følger: «*Det skal legges stor vekt på ungdommens uttalelse i saken*». På bakgrunn av at ungdommens uttalelse i saken sikres, er vi positive til forslaget i konfliktrådsloven § 22 b at ungdomskoordinator skal vurdere om ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging er egnet for ungdommen og avgi sin innstilling til påtalemyndigheten, som treffer avgjørelse i saken eller oversender saken til domstolen.

På bakgrunn av forslaget om å fjerne samtykkekravet og erstatte det med en egnethetsvurdering, stiller vi spørsmål til konsekvensen av at ungdommen underveis i gjennomføringen av ungdomsstraffen ikke lenger ønsker å gjennomføre ungdomsstraffen. I saker som for eksempel samfunnsstraff og betinget dom med vilkår om gjennomføring av program mot ruspåvirket kjøring, kan domfelte trekke sitt samtykke underveis i straffegjennomføringen og få omgjøringsdom, slik at domfelte soner resterende straff i fengsel. Når det ikke lenge eksisterer et krav om samtykke, men i stedet et krav om egnethet, stiller vi spørsmål til om det vil være mulig for ungdommen å trekke sitt samtykke til ungdomsstraff underveis i straffegjennomføringen, og i stedet få en omgjøringsdom. Vil det være anledning for ungdommen å få omgjort

ungdomsstraffen til en annen straffegjennomføringsform? Det bør klart og tydelig nedfelles i regelverket konsekvensen av at ungdommen ikke lenger ønsker å gjennomføre ungdomsstraffen underveis i straffegjennomføringen.

Det vises videre til Troms og Finnmark friomsorgskontors uttalelser vedrørende punkt 4.2.2:

«Det vurderes som positivt at man anbefaler å redusere kravet til det informerte samtykke. Slik det praktiseres i dag er det mange krevende forhold ved dette, som er godt belyst i høringsnotatet. Friomsorgen anbefaler at det skal innhentes et enklere samtykke, og viser da til samtykkene som gis til samfunnsstraff, program mot ruspåvirket kjøring og lignende. Dette gir en reel valgmulighet, og ansvarliggjøring av den som er i straffegjennomføringen. Videre fremmer dette den domfeltes mulighet til å kunne trekke samtykket, og styrker således rettsvernet. Dette valget bør ungdommene ha. Ungdomsreaksjonene må sies å ta som mål å oppnå endring i ungdommens liv. Det vil være svært krevende å jobbe med ungdomsreaksjoner når ungdommer ikke ønsker denne reaksjonen. Den beste rammen for straffegjennomføring vil derfor være at ungdommen både er vurdert egnet og samtykker til ungdomsreaksjonene. Innhenting av samtykke bør gjøres av UK før drøfting i KOG. Dette bør ikke påvirke tidsbruken».

Til punkt 4.3 - Særlig om personundersøkelse

Vi viser til Trøndelag friomsorgskontors bemerkninger:

«Kartlegging i forkant av reaksjonsfastsettelse foretas i dag ved personundersøkelse for mindreårige (PUM). Det foreslås at egnethetsvurdering til ungdomsreaksjonene skal utføres av ungdomskoordinatorne (UK) som del av koordineringsgruppen (KOG), og at egnethetsvurderingen skal erstatte ungdommens samtykke til å gjennomføre ungdomsreaksjonen. Det skal gis en vurdering av oppfølgingsbehov og motivasjon. Forslaget om å erstatte PUM med en slik egnethetsvurdering begrunnes i mer effektiv tidsbruk. Det legges imidlertid opp til at det fortsatt vil være aktuelt med PUM i etterkant dersom det ikke blir idømt en ungdomsreaksjon for å avklare egnethet, motivasjon og tiltak til eventuelt andre reaksjoner.»

«Dersom medlemmer av KOG skal bidra til kildeinnhenting og gi vurderinger krever dette inngående kjennskap til ungdommen og lokale forhold i ungdommens nærområde. Alle etater og kommuner kan ikke være representert i KOG, og opplysningene må uansett innhentes lokalt og på en forsvarlig og systematisk måte. I praksis vil neppe mange av de direkte kildene til egnethetsvurderingen sitte i KOG, forutsatt at dette organet ikke er ment å bli veldig omfattende. Vi tror derfor det fortsatt vil bli nødvendig med utstrakt bruk av samtykker for å få tak i nødvendige kildeopplysninger på lovlig måte for å gi en god egnethetsvurdering. Noen må også fortsatt gjøre jobben, enten UK eller øvrige medlemmer i KOG. Det er derfor ikke innlysende at en egnethetsvurdering kan gjøres mer effektivt i regi av UK/KOG enn ved PUM. Mer effektive løsninger må også sees opp mot kravene til rettssikkerhet og ungdommens mulighet til å ha innsyn i kildeopplysningene for vite grunnlaget for egnethetsvurderingen».

«Dersom kritikken mot PUM begrunnes i at denne er for omfattende, kan PUM eventuelt justeres til å samsvare mer med oppdragsgivers behov. Vi har hittil ikke fått signaler om dette. Det er som oftest utfordringer utenfor kriminalomsorgens kontroll som gir lang tidsbruk. Det kan være selve kildeinnhenting, eller utfordringer med å få ungdommen eller verger i tale. Dette endres sannsynligvis ikke med foreliggende forslag. Vi mener at kriminalomsorgens metoder, prosedyrer og kompetanse, herunder kjennskap til de ulike straffegjennomføringsmuligheter som finnes, gjør at Kriminalomsorgen er best kvalifisert til å vurdere slik egnethet, og PUM, eventuelt i en justert form, er det mest hensiktsmessige verktøyet.»

«En aktiv deltakelse, eksempelvis i oppfølgingsteamet, er en forutsetning for å kunne ivareta ambisjonen om at kriminalomsorgen skal kunne gjennomføre kriminalitetsforebyggende samtaler med ungdommen, samt at Kriminalomsorgens programmer skal bli mer benyttet ved ungdomsstraffen. I dag har vi mulighet til å bygge en relasjon til ungdommen både gjennom utarbeidelse av PUM og at vi deltar i oppfølgingsteam. Utfases PUM, vil vi få mindre mulighet til relasjonsbygging og påvirkning til å kunne nå inn til ungdommen med tiltak som vi har i kriminalomsorgen. Med forslagene som foreligger forsterkes UK sin rolle både som saksbehandler og relasjonell kontakt for ungdommen, og det oppleves etter hvert som mer fjernt at kriminalomsorgen skal inn på tiltakssiden. Det bør vurderes i hvilken grad dette er hensiktsmessig i det videre arbeidet. Kriminalomsorgens ressursbruk i ungdomsstraffen blir for øvrig i dag ikke registrert i våre fagsystemer. Dette bør fremkomme mer tydelig så lenge det rent faktisk er en del av vår portefølje».

Det vises videre til Troms og Finnmark friomsorgskontors bemerkninger:

«Friomsorgen i Troms og Finnmark erfarer at det er etablert en god praksis for terskel for anmodning om PUM i vårt område. PUM er en krevende rapport, som involverer mange parter. Vi har tidsfrist på ferdigstilling innen 4 uker. Dette er en frist vi i all hovedsak overholder. I de tilfeller denne ikke overholdes er dette i forståelse med påtalemyndigheten. Erfaringene er at særlig på Østlandet overholdes ikke disse frister».

«I 2019 ble det ved friomsorgskontoret i Tromsø skrevet 17 PUM. 6 av disse ungdommene ble ikke vurdert egnet til ungdomsreaksjoner, eller at de selv ikke samtykket. For 4 av disse ble det anbefalt samfunnsstraff og for 2 ble det anbefalt en betinget dom. Samtlige dommer ble avsagt i henhold til PUMens anbefaling for straffalternativ. Dette viser nødvendigheten av at ungdommene gis informasjon om straffereaksjoner og at man gjør konkrete vurderinger i den enkelte sak. Friomsorgen vurderer at med den foreslåtte strukturen må man anta at antallet U18 dommer på samfunnsstraff vil synke kraftig».

Til punkt 4.4.3 - Adgangen til å kombinere ungdomsstraff med annen straff

Kriminalomsorgen region nord stiller seg positiv til adgangen til å kombinere ungdomsstraff med mulighet for inntil 6 måneder ubetinget fengsel. En mulighet for kombinasjon av ungdomsstraff med ubetinget fengsel vil blant annet øke domstolenes fleksibilitet i reaksjonsfastsettelsen og gi domstolen større mulighet til å ta individuelle vurderinger. Det er et behov for et strengere straffalternativ ettersom det synes å være en negativ utvikling i enkelte ungdomsmiljøer. Videre er det fremhevet at det på Østlandsområdet er særlige utfordringer knyttet til gjengproblematikk, der ungdom kommer sammen og begår alvorlig kriminalitet som grov og uprovosert vold og ran. Det opplyses også at det i enkelte ungdomsmiljøer er en oppfatning av at lovbrudd som ran og voldskriminalitet kun vil straffes med straffereaksjoner i det fri, noe som ikke anses som tilstrekkelig avskrekkende fra å begå ny kriminalitet.

Vi vil imidlertid fremheve at en ubetinget fengselsstraff kan virke ødeleggende på motivasjonen og arbeidet med å endre atferdsmønster under ungdomsstraffen. Dette kan under omstendigheter virke forstyrrende på gjennomføringen av reaksjonen. Vi anser det likevel som hensiktsmessig å innføre en adgang i å kombinere ungdomsstraff med ubetinget fengsel. Vi legger avgjørende vekt på at arten og alvorligheten i enkelte saker kan tilsi at en straff i frihet i noen tilfeller ikke anses å være tilstrekkelig for ungdommen. Det legges til grunn at domstolen vil utvise varsomhet med å idømme ubetinget fengselsstraff. Dersom høringsforslaget blir en realitet, vil det imidlertid kunne medføre et økt behov for flere soningsplasser for mindreårige, eventuelt noe eldre ungdom. Kriminalomsorgen vil i så fall ha behov for tilførsel av ressurser.

Videre anser vi det som viktig at ungdommen får en skånsom overgang fra å gjennomføre ubetinget fengselstraff og til en straff i frihet som en del av ungdomsstraffen.

Vi viser til Trøndelag friomsorgskontors bemerkninger:

«Vi mener det er positivt med mulighet for inntil 6 mnd ubetinget fengsel i kombinasjon med ungdomsstraff i enkelte tilfeller, spesielt dersom første del av straffen gjennomføres ved ungdomsenhetene, med EK eller kombinasjoner av dette. Man kan da gå over på ungdomsstraff i siste del og det blir anledning til å sy et godt tilbud rundt ungdommen i forkant av løslatelse. Man har her i utgangspunkt mulighet til å jobbe sømløst i overgangene og opprette et sikkerhetsnett rundt ungdommen i overgangsfasen. Det fremstår imidlertid som noe snodig at saken i slike tilfeller skal oversendes til konfliktrådet for videre administrasjon av straffen midt i gjennomføringen».

Videre vises det til Troms og Finnmark friomsorgskontors bemerkninger:

«Friomsorgen tiltrer at det i enkelte saker kan være behov for å kombinere ungdomsstraff med ubetinget fengsel. Vi er imidlertid skeptisk til bruk av dette i de saker hvor domfelte er fylt 18 år. Kriminalomsorgens praksis er at barn som skal sone innsettes ved ungdomsenhetene, men når de fyller 18 år skal de sone i ordinære fengsler. Friomsorgen vurderer at etatene er i utakt, og dette gjelder også lovverket for vurdering av bruk av EK – hvor Kriminalomsorgens lovverk legger til grunn alder på søknadstidspunkt. Friomsorgen anbefaler at etatenes regelverk må samkjøres om man skal kombinere straffereaksjonene. Videre vil det kreve særlig godt samarbeid mellom etatene å legge til rette for at UK under soning av ubetinget straff skal kunne jobbe godt med tiltak som skal være på plass ved løslatelse. Det samme vil være gjeldende om den ubetingede straffen sones ved EK eller § 12. Dersom man ikke oppnår dette vil ungdommen være særlig sårbar ved løslatelse».

Til punkt 4.4.4 – Adgangen til å fastsette andre vilkår i dom på ungdomsstraff

Vi stiller oss positiv til at departementet foreslår å innta et nytt fjerde ledd i straffeloven § 52 a der det fremgår at domstolen ved idømmelse av ungdomsstraff også kan sette særvilkår som nevnt i straffeloven § 37 bokstav a, b, d, e, g, h og k. Særlig kan det være praktisk at ungdommen avstår fra rusmidler i tiden mellom domstidspunktet og fastsettelsen av ungdomsplanen.

I særlige tilfeller kan det også være aktuelt å sette vilkår om institusjonsopphold, jf. straffeloven § 37 bokstav g og h. Ved idømmelse av institusjonsopphold forutsettes at det er ledig kapasitet. Det kan ikke tas for gitt at domfelte får plass på institusjon for eksempelvis rusbehandling. Det forutsettes imidlertid at dette undersøkes først og at det foreligger en god dialog med behandlingsinstitusjonen både før og etter reaksjonsfastsettelse.

Til punkt 5.1 - Utsettelse av fullbyrdelse

Kriminalomsorgen region nord er positiv til at regelen gjøres preseptorisk. Hensynet til sammenhengen i rettssystemet tilsier en slik løsning. Dersom ungdommen er blitt alvorlig sinnslidende eller helsetilstanden ellers gjør fullbyrding utilrådelig, er ungdommen ikke i stand til å sone ungdomsstraff. Vi ser ingen grunner for at det ved ungdomsstraff skal foreligge en deklatorisk regel, når frihetsstraff og samfunnsstraff opererer med en preseptorisk regel. Likehetsbetraktninger får avgjørende vekt.

Det forslås videre at vedtakskompetansen skal ligge til ungdomskoordinatorene i konfliktrådene og at vedtakene kan påklages til Sekretariatet for konfliktrådene. Videre foreslår departementet at

møterett i tingretten og lagmannsretten ved uenighet tilknyttet fullbyrdelse av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, skal ligge til Kriminalomsorgen.

Det fremstår for oss som uheldig at Kriminalomsorgen skal føre saken for retten når Kriminalomsorgen verken har vedtakskompetanse eller kan klagebehandle i saker om soningsutsettelse ved ungdomsstraff. Vi støtter derfor ikke forslaget fra departementet, om at kriminalomsorgen skal føre slike saker for retten. Dersom vedtakskompetansen for utsettelse av fullbyrdelse legges til ungdomskordinator vil det imidlertid være viktig at det sikres tilstrekkelig dokumentasjon før vedtak treffes. En bedre løsning kan imidlertid være at Sekretariatet fører disse sakene for retten, ettersom Konfliktrådet/Sekreteriatet er foreslått å skulle treffe vedtak og behandle klager.

Til punkt 5.2 - Fullbyrdelse av idømt straff

Kriminalomsorgen region nord er enig i at det er behov for å lovfeste en frist for oversendelse av rettskraftig avgjørelse til konfliktrådet. En raskere iverksetting av ungdomsstraffen vil øke muligheten for at ungdommen lykkes med å overholde tiltak som fastsettes i ungdomsplanen og andre pålegg som fastsettes under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. En rask iverksettelse er også viktig for å kunne ivareta straffens individualpreventive effekt.

Til kapittel 6 - Organisering av ungdomsstormøtet

Kriminalomsorgen region nord er positive til at «ungdomsstormøte» forbeholdes det gjenopprettende møtet, fortrinnsvis mellom ungdommen og fornærmede, og at ungdomsplanen utformes i et separat «ungdomsplanmøte». Nordlandsforskning har vist at det allerede eksisterer en praksis flere steder hvor arbeidet med ungdomsplanen holdes adskilt fra ungdomsstormøtets gjenopprettende del. Vi anser det som naturlig at møtene holdes adskilt, da fornærmede uansett ikke skal være til stedet under utarbeidelsen av ungdomsplanen. Dermed er det hensiktsmessig at utarbeidelsen av ungdomsplan legges til et eget møte.

Til punkt 6.2.2.1 – Ungdomsstormøte

Vi viser til Trøndelag friomsorgskontors bemerkninger:

«I forslaget foreslås det som nevnt ovenfor å erstatte samtykke til ungdomsreaksjonene med en egnethetsvurdering som kartlegger oppfølgingsbehov og motivasjon. Som følge av dette foreslås det at gjenopprettende prosess med fornærmede «bør tilstrebes eller være en intensjon, men ikke et lovkrav». Dette har gjennom nordlandsforsknings rapport også vist seg å være uhensiktsmessig og vanskelig å få til i mange ungdomssaker. De påpekte at elementet fremstod som «Alice in wonderland». Slike møter har imidlertid i introduksjonen av ordningen vært løftet fram som det helt sentrale elementet i ungdomsreaksjonenes fortreffelighet fremfor eksempelvis samfunnsstraff, og at ordningen derfor måtte administreres av konfliktrådet. At man nå fraviker dette prinsippet virker logisk, men det tar etter vår mening bort siste flik av argument for at reaksjonen fortsatt skal forvaltes av konfliktrådet. Kriminalomsorgen har i mange år sett at gjenopprettende prosess ikke er en quick-fix. Det vurderes imidlertid i alle saker, og offerperspektivet står sentralt».

Til kapittel 7 – Ungdomsplan

Vi viser til Trøndelag friomsorgskontors bemerkninger:

«Det foreslås at det skal foreligge en skisse til ungdomsplan før idømmelse av reaksjonen. Denne ordningen samsvarer i noen grad med Kriminalomsorgens ordning gjennom ND. Her utarbeider kriminalomsorgen, i personundersøkelsen, et utkast til gjennomføringsplan som retten godkjenner. I disse sakene blir veldig mye av grunnlaget for straffegjennomføringen lagt under personundersøkelsesfasen. Det innhentes kilder for kartlegging av livssituasjonen, og det avklares hvem som skal sitte i ansvarsgruppen/oppfølgingsteam under en eventuell straffegjennomføring. Disse opplysningene gir videre grunnlag for å konkretisere hva innholdet i en straffegjennomføring vil være, og det utarbeides som del av personundersøkelsen et forslag til gjennomføringsplan (tilsvarende en ungdomsplan). Tidsfristen for hele prosessen er seks uker. Det er i disse sakene tett dialog med påtalemyndigheten, og det blir raskt satt opp dato for rettsak. Iverksettelsen av straffegjennomføringen begynner å løpe så fort saken er rettskraftig, noe som er uproblematisk da innholdet og aktørene som skal delta allerede er satt. En tilsvarende og justert framgangsmåte ved ungdomsstraff ville imøtekommet de fleste av de utfordringene som i forslaget ønskes løst ved en særegen ordning gjennom KOG. Det foreslås at PUM fortsatt skal benyttes der det er vurdert som ikke aktuelt med ungdomsreaksjon, og dette vil føre til dobbeltarbeid. Vi mener at en kartlegging/egnethetsvurdering bør sees samlet opp mot alle aktuelle straffereaksjoner (både ungdomsstraff, samfunnsstraff og fengselsstraff, eks i form av EK) slik PUM gjør i dag».

Til punkt 7.1.2.1 – Tiltak i ungdomsplanen

I konfliktrådsloven § 25 nevnes det tiltak som planen «blant annet» kan gå ut på. Det foreslås at uttrykket «blant annet» utgår og erstattes av et nytt punkt i oppregningen i § 25 første ledd bokstav i, hvor det åpnes for å fastsette andre tiltak. Det foreslås å tydeliggjøre at de tiltak som fastsettes i medhold av denne bestemmelsen må være hensiktsmessige og egnet til å ivareta ungdommens behov og derved forebygge ny kriminalitet.

Kriminalomsorgen region nord anser at det som positivt at lovspråket klargjøres og at det inntas en ny bestemmelse hvor det foreslås å fastsette andre tiltak. «Blant annet» er svært vid og gir liten veiledning for hvilke tiltak som kan fastsettes. Vi anser det imidlertid som nødvendig at Konfliktrådet har rom til å gjøre individuelle vurderinger og foreta et individuelt tilpasset opplegg, utenfor det som allerede er oppregnet i lovbestemmelsen. Dermed vil det være nødvendig at det inntas en egen bestemmelse som gir konfliktrådet muligheten til å fastsette andre tiltak. Det anses som nødvendige begrensninger i at tiltakene må være hensiktsmessige og egnet til å ivareta ungdommens behov og derved forebygge ny kriminalitet.

Til punkt 7.1.2.4 - Samfunnsnyttige oppgaver

Det vises til Troms og Finnmark friomsorgskontors bemerkning om bestemmelsen i konfliktrådsloven § 25 første ledd bokstav c:

«Friomsorgen erfarer at dette er lite brukt. Det er behov for en mer tydeliggjøring, herunder hvorvidt om det er friomsorgens ansvar å legge til rette for dette tiltaket i ungdomsreaksjonen. Friomsorgen anbefaler at dersom det i en ungdomsreaksjon skal brukes samfunnsnyttig oppgave må ansvaret for formidling, oppfølging, forsikring med mer legges til Konfliktrådet. Videre anbefaler Friomsorgen at det skal gjennomføres jevnlig individuelle samtaler mellom UK og ungdommen som er i straffegjennomføring. Friomsorgen har over tiår erfaring med at individuelle samtaler under en straffegjennomføring gir best kjennskap til den dømte, man har best oversikt over saken, kontroll av tiltak og situasjonen til den dømte. Dette gir mulighet for å jobbe relasjonelt, ikke bare koordinere tiltak. Videre vil man i samtalene ha fokus på gjenoppretting, mulighet for å motivere til gjenopprettende prosesser, offerfokus, mulighet for å raskt oppfatte brudd eller andre uønskede situasjoner».

Til kapittel 8 - Klageadgang

Vi anser det som positivt at det innføres en klagerett. Ettersom ungdomsplanen inneholder inngripende forpliktelser ovenfor domfelte, anser vi det som en viktig rettssikkerhetsgaranti for domfelte at han/hun gis mulighet til å klage ungdomsplanen inn til overordnet nivå.

Til punkt 8.2.2 - Organisering

Kriminalomsorgen region nord er positiv til at det innføres klageadgang i samsvar med forvaltningsloven. Dersom det er Konfliktrådet som skal treffe vedtak, så bør klagebehandling også foretas av samme etat. Likeså bør samme etat føre eventuelle saker for retten. Vi viser for øvrig til øvrige merknader i høringssvaret, vedrørende kriminalomsorgens rolle som straffegjennomføringsetat.

Det vises til Trøndelag friomsorgskontors innspill:

«Det er positivt at det foreslås flere kjøreregler med bruk av vedtak og påfølgende klageadgang. Eksempelvis er reglene som foreslås om soningsutsettelse, utenlandsreiser og straffeavbrudd. Disse er de samme som hos Kriminalomsorgen, og som vi har bred erfaring med å forvalte. Klageadgangen medfører at det må opprettes et klageorgan som foreslås lagt til Konfliktrådssekretariatet. For å unngå ytterligere byråkrati ved at sekretariatet må bygge opp en slik kompetanse, foreslår vi at kriminalomsorgen, som uansett skal håndtere bruddsaker, også håndterer klagesakene. Kriminalomsorgen har mye erfaring på området, og kan ved avgjørelsene sammenligne praksis med øvrige straffereaksjoner. Det vil dessuten bidra til at forvaltningspraksisen i konfliktrådet i større grad kommer i samsvar med de saksbehandlingskrav og vurderingsmomenter som bør legges til grunn i enhver straffegjennomføring».

Til punkt 9.2.2 – Departementets vurdering og forslag

Vi støtter departementets forslag om at forbudet mot å begå straffbare handlinger «i gjennomføringstiden» i konfliktrådsloven § 27 annet ledd bokstav b endres til «før utløpet av gjennomføringstiden». Dette anser vi som en viktig presisering. Eventuelt kan lovteksten gjøres enda tydeligere, slik at den også nevner tiden mellom domsavsigelse og iverksettelse av ungdomsstraffen.

Til kapittel 10 – Brudd på vilkår for straffegjennomføring

Vi er positive til departementets forslag om at det ikke lenger oppstilles krav om at ungdommen eller ungdommens verger skal godkjenne nye vilkår som fastsettes etter konfliktrådsloven § 31 annet ledd eller § 33 annet ledd.

Til forslag om at konfliktrådsloven § 31 andre ledd endres til at ungdomskoordinatoren, etter samtykke fra representanter fra Kriminalomsorgen og politiet, kan fastsette nærmere vilkår dersom det er nødvendig for å motvirke nye brudd, bemerker Trøndelag friomsorgskontor følgende:

«I dag skal ungdommen selv, politi og kriminalomsorg samtykke før UK fastsetter nærmere vilkår i bruddsaker. Dette foreslås videreført uten krav til ungdommens samtykke, men vi antar at det gis klageadgang. Denne ordningen, som likevel innebærer at tre etater (konfliktråd, politi og kriminalomsorg) må være enig, fremstår som tungvint».

Videre bemerker Trøndelag friomsorgskontor:

«Det foreslås mer struktur i oppfølgingen og reaksjonene ved brudd, nær identisk med praksisen i kriminalomsorgen. Samtykke fra ungdommen erstattes med en klageadgang. Dette er positive

virkemiddel da det trengs mer tydelig bruddoppfølging i ungdomsreaksjonene».

«Ordningen med at brudd på særvilkår meldes til regionalt nivå i kriminalomsorgen for behandling i retten, ønskes videreført».

Til punkt 16.1.2 - Departementets vurdering og forslag (Avhenting)

Kriminalomsorgen region nord støtter forslaget om å åpne opp for at ungdom som er idømt ungdomsstraff kan avhentes på nærmere vilkår. Dette vil kunne bidra til at ungdommen på et tidligere tidspunkt kan fanges opp og forhindre brudd under straffegjennomføringen, herunder at det begås ny kriminalitet.

Til punkt 16.2 – Pågrepelse ved brudd

Vi støtter departementets forslag om at straffeprosessloven § 173 a endres slik at det åpnes for å pågripe ungdom som med skjellig grunn mistenkes for vilkårsbrudd som nevnt i straffeloven § 52 c første ledd. Det virker uryddig at det foreligger en hjemmel for pågrepelse ved brudd på samfunnsstraff og ungdomsoppfølging som vilkår for betinget fengsel, men ikke for brudd på ungdomsstraff. Til tross for at det foreligger høy terskel for å pågripe barn og ungdom, anses det som hensiktsmessig med en pågripelseshjemmel i enkeltsaker der det er behov for å få tak i ungdommen og følge opp brudd raskt. Pågripelsen bør bare skje som en siste mulighet for å hindre ytterligere brudd.

Til punkt 17.1 - Oppholdspåbud med elektronisk kontroll som varetektssurrogat

Vi viser til Troms og Finnmark friomsorgskontors innspill:

«Høringsnotatet vedrørende oppholdspåbud med elektronisk kontroll som varetektssurrogat er grundig belyst, og enheten tiltrer den innstilling som høringsnotatet kommer med. Det vil trolig være få barn som vil rammes av dette, men erfaringsmessig kan det tenkes at omfanget vil bli større enn antatt når det gis hjemmel for å bruke varetektssurrogat med EK/GPS».

Videre viser vi til Trøndelag friomsorgskontors innspill:

«Det foreslås å innføre elektronisk kontroll som varetektssurrogat for personer mellom 15 og 18 år. Vi støtter dette ut fra det som er beskrevet i forslaget».

Til punkt 17.1.4.7 - Praktisk gjennomføring av elektronisk kontroll som varetektssurrogat

Kriminalomsorgen region nord stiller spørsmål til hva som vil bli konsekvensen av at ungdommen bryter vilkårene for gjennomføringen av varetektssurrogatet med elektronisk kontroll. Bør konsekvensen av brudd lovreguleres i lov? Hvem beslutter at det foreligger brudd på vilkår? Vi mener at dette bør tydeliggjøres i loven.

Til punkt 17.2 - Elektroniske og digitale kontrolltiltak under gjennomføring av ungdomsstraff

Vi viser til Trøndelag friomsorgskontors bemerkninger:

«Det foreslås videre at UK kan beslutte bruk av EK under ungdomsstraff med samtykke fra politi og kriminalomsorg. Bruken skal vurderes fortløpende og opphøre når tiltaket ikke lenger er nødvendig. Her vil det raskt kunne bli uklarheter mht beslutningsmyndighet på flere områder. Bruk av slike virkemidler overfor ungdommene vil være utfordrende i seg selv, og faren for ansvarsfraskrivelse og -pulverisering antas å kunne øke ved at myndigheten og oppgavefordelingen er delt. Det antas at praktiske rutiner om ordningen i stor grad vil bli utarbeidet av konfliktrådet, og disse har kriminalomsorgen dermed mindre kontroll over. På

samme måte vil øvrige vedtak som fattes av UK/konfliktrådet under gjennomføringen få konsekvenser for kriminalomsorgen dersom ungdommen har EK som del av ungdomsstraffen. Også her frykter vi at deling av myndighet mellom etatene er egnet til å skape unødige utfordringer. Det fremgår eksempelvis at brudd skal håndteres av konfliktrådet. Vil dette kunne bety at Kriminalomsorgen må fortsette gjennomføringen av EK som del av ungdomsstraffen dersom et meldt brudd avvises av konfliktrådet? Det mener vi er uakseptabelt. På en annen side ser vi at man trenger virkemidler i ungdomsstraffen og at EK på mange måter vil kunne være et godt supplement eller alternativ for å unngå bruk av fengsel for barn og unge».

Det vises videre til Troms og Finnmark friomsorgskontors bemerkninger:

«Enheten tiltrer anbefalingen som følger av høringsnotatet. Det er imidlertid en forutsetning at kriminalomsorgen får tilført ressurser for ivarta oppgaven.»

Til kapittel 18 – Økonomiske og administrative konsekvenser

Kriminalomsorgen har i de senere årene fått redusert budsjettene. På grunn av knappe økonomiske ressurser vil det være en utfordring å ivareta flere av de forslåtte oppgaver.

Til punkt 18.2.4 - Fullbyrdelse

Kriminalomsorgen region nord har merket seg departementets uttalelse om at «adgangen til rettslig prøving vil bli benyttet i et begrenset omfang, da terskelen for utsettelse av straffegjennomføringen er høy». Kriminalomsorgen region nord vil bemerke, at det at terskelen for utsettelse er høy, ikke har innvirkning på omfanget av saker som kan bli brakt inn for retten.

Til punkt 19.1 - forslag til endringer i konfliktrådsloven

Konfliktrådsloven § 23 siste ledd - Gjennomføringstid

Bør det presiseres at dette gjelder ungdomsstraff?

Konfliktrådsloven § 31 andre ledd – Brudd under gjennomføring av ungdomsstraffen
Skal fastsettelsen av vilkår skje i form av enkeltvedtak? Dette bør i så fall presiseres.

Til punkt 19.5 - forslag til endringer i folketrygdloven

§ 13-12 Medlemmer som oppholder seg i institusjon, utfører samfunnsstraff, ungdomsstraff, ungdomsoppfølging eller oppfølging i konfliktråd

Hva med domfelte som gjennomfører straffegjennomføring med elektronisk kontroll, Narkotikaprogram med domstolskontroll samt program mot ruspåvirket kjøring; skal disse omfattes av bestemmelsen?

Oppsummering

Kriminalomsorgen region nord er generelt sett positive til forslagene til regelendringene i ungdomsstraffen. Det er positivt at ungdomsreaksjonene forbedres og det innføres mer effektive virkemidler i møte med det endrede kriminalitetsbildet hos ungdom. Vi vil med de overnevnte forslag stå bedre rustet til å forebygge at ungdom blir rekruttert til gjengmiljøer og begår alvorlig kriminalitet.

Avslutningsvis ønsker vi å framheve at kriminalomsorgen er under en mulig omorganisering, jf forslag om en tonivåmodell. Hvorvidt den foreslåtte omstruktureringen vil få følger for det foreslåtte regelverk, og i hvilken utstrekning, er for tiden usikkert. Vi ønsker likevel å bemerke dette, med hensyn til om det skal ses hen til den foreslåtte omorganiseringen i forbindelse med hvilken ordlyd som anses å være mest hensiktsmessig å bruke i foreliggende forslag («kriminalomsorgen» eller «regionalt nivå i kriminalomsorgen»). Situasjonen kan bli slik at det

senere må foretas nye regelendringer i det overnevnte regelverk, dersom en omorganisering av kriminalomsorgen blir vedtatt av Stortinget.

Det vises videre til Trøndelag friomsorgskontors oppsummering:

«Det er som nevnt mange gode forslag i høringen som vi antar vil forbedre ungdomsstraffen som straffereaksjon. I en tid med fokus på sømløshet samt krav om budsjettkutt i offentlig sektor fremstår arbeidsfordelingen i ordningen derimot som uhensiktsmessig. Dersom man forøvrig mener at potensialet i ungdomsstraffen tilsier at ordningen vurderes utvidet til 23 år, bør ungdomsstraff og samfunnsstraff snarest samordnes. For de som har store oppfølgingsbehov og får samfunnsstraff, bruker kriminalomsorgen i realiteten i dag de samme virkemidlene, så langt hjemlene strekker. Det er verdt å minne om at den gamle reaksjonen betinget dom med tilsyn/tilsynsprogram (som i stor grad ble brukt overfor unge lovbrystere) ble kritisert og etter hvert erstattet med samfunnsstraff blant annet fordi volumet i straffen (tiltakene) ble dimensjonert ut fra et hjelpebehov snarere enn lovbruddets grovhet. Rammene for straffepåføring (timeantallet) skulle i større grad styres av domstolen, og samfunnsstraffen ble opprettet. Ungdomsstraff har i seg mye av den samme utfordringen, og dette elementet er kanskje i dag det som først og fremst skiller disse reaksjonene».

«En mer rendyrket rolleavklaring mellom etatene vil i større grad oppnå det overordnede målet om sømløshet under straffegjennomføring for å motvirke kriminalitet. Det blir mer oversiktlig både for lovbrysterne, samarbeidspartnerne og publikum. Forslaget som foreligger vil føre til at konfliktrådet fortsatt må dimensjoneres opp på områder som i dag er integrert i Kriminalomsorgen, og dette vil føre til reduksjon og ytterligere utarming av kriminalomsorgens ressurser. Vi betviler at dette samlet sett fører til en bedre utførelse av samfunnsoppdraget hos både kriminalomsorgen og konfliktrådet».

Kriminalomsorgen region nord

Marita Sunde Rabben
ass. regiondirektør

Nina Skjelbakken Nordås
førstekonsulent

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Trøndelag friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region nord - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
202013392-14

Dato:
22.10.2020

OVERSENDELSE AV HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV. - TILBAKEMELDING FRA TRØNDELAG FRIOMSORGSKONTOR

Det vises til høringsbrev av 15.09.2020.

Innledning

Vi støtter departementet i ønsket om å videreutvikle de eksisterende ungdomsreaksjonene og innføre mer effektive virkemidler for å forebygge ny kriminalitet.

Vi vil spesielt fremheve følgende forslag til endringer, og som vil forbedre ungdomsreaksjonene:

- sikre raskere iverksettelse av straffegjennomføringen
- redusere bruk av samtykker (kombinert med å innføre klageadgang)
- tydeliggjøre ungdomsplanens innhold
- tydeliggjøre reglene for brudd og bruddhåndtering
- fastsetting av hjemmel til å fastsette tilleggsvilkår om elektroniske og digitale kontrolltiltak under gjennomføring av ungdomsstraff.

Selv om det ikke er bedt om synspunkter på organiseringen og oppgavefordelingen i ungdomsreaksjonene, ønsker vi likevel innledningsvis å påpeke at de endringene som foreslås flytter ungdomsreaksjonenes struktur og reelle innhold meget tett opp mot samfunnsstraffen, som kriminalomsorgen allerede forvalter. Det oppleves derfor både ressursmessig og kvalitativt som meget betenkelig at man for disse relativt få sakene (ca 70 ungdomsstraffer i 2019) velger å fortsette arbeidet med å bygge opp enda en straffegjennomføringsetat med oppgaver som allerede ivaretas av kriminalomsorgen. Denne løsningen medfører dobbeltarbeid, overlappende oppgaver samt reduserte muligheter for fleksibilitet og helhetlig tenking i straffegjennomføringen samlet sett. I en tid hvor vi jobber intenst for å oppnå sømløshet er ikke svaret å spre forvaltningen av straffereaksjonene over flere etater.

Kriminalomsorgen region nord

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Kongensgt. 60,
Trondheim
Sannangata 3, Steinkjer

Telefon: 73 88 47 30
Telefaks: 73 88 47 60
Org.nr: 911 830 868

Saksbehandler:
Tore Råen

E-post:
trondelag.friomsorg@kriminalomsorg.no

Vi har følgende kommentarer til enkelte momenter i høringen:

KOG

KOG er i dag organisert veldig ulikt, og deltakerne er representert fra ulike relevante etater, og fra ulike nivåer i egen organisasjon. Vi støtter derfor forslaget om å lovfeste KOG for å få en mer enhetlig og avklart rolle for dette organet.

PUM

Kartlegging i forkant av reaksjonsfastsettelse foretas i dag ved personundersøkelse for mindreårige (PUM). Det foreslås at egnethetsvurdering til ungdomsreaksjonene skal utføres av ungdomskoordinatorene (UK) som del av koordineringsgruppen (KOG), og at egnethetsvurderingen skal erstatte ungdommens samtykke til å gjennomføre ungdomsreaksjonen. Det skal gis en vurdering av oppfølgingsbehov og motivasjon. Forslaget om å erstatte PUM med en slik egnethetsvurdering begrunnes i mer effektiv tidsbruk. Det legges imidlertid opp til at det fortsatt vil være aktuelt med PUM i etterkant dersom det ikke blir idømt en ungdomsreaksjon for å avklare egnethet, motivasjon og tiltak til eventuelt andre reaksjoner.

Dersom medlemmer av KOG skal bidra til kildeinnhenting og gi vurderinger krever dette inngående kjennskap til ungdommen og lokale forhold i ungdommens nærområde. Alle etater og kommuner kan ikke være representert i KOG, og opplysningene må uansett innhentes lokalt og på en forsvarlig og systematisk måte. I praksis vil neppe mange av de direkte kildene til egnethetsvurderingen sitte i KOG, forutsatt at dette organet ikke er ment å bli veldig omfattende. Vi tror derfor det fortsatt vil bli nødvendig med utstrakt bruk av samtykker for å få tak i nødvendige kildeopplysninger på lovlig måte for å gi en god egnethetsvurdering. Noen må også fortsatt gjøre jobben, enten UK eller øvrige medlemmer i KOG. Det er derfor ikke innlysende at en egnethetsvurdering kan gjøres mer effektivt i regi av UK/KOG enn ved PUM. Mer effektive løsninger må også sees opp mot kravene til rettssikkerhet og ungdommens mulighet til å ha innsyn i kildeopplysningene for vite grunnlaget for egnethetsvurderingen.

Dersom kritikken mot PUM begrunnes i at denne er for omfattende, kan PUM eventuelt justeres til å samsvare mer med oppdragsgivers behov. Vi har hittil ikke fått signaler om dette. Det er som oftest utfordringer utenfor kriminalomsorgens kontroll som gir lang tidsbruk. Det kan være selve kildeinnhenting, eller utfordringer med å få ungdommen eller verger i tale. Dette endres sannsynligvis ikke med foreliggende forslag.

Vi mener at kriminalomsorgens metoder, prosedyrer og kompetanse, herunder kjennskap til de ulike straffegjennomføringsmuligheter som finnes, gjør at Kriminalomsorgen er best kvalifisert til å vurdere slik egnethet, og PUM, eventuelt i en justert form, er det mest hensiktsmessige verktøyet.

Adgangen til å kombinere ungdomsstraff med annen straff

Vi mener det er positivt med mulighet for inntil 6 mnd ubetinget fengsel i kombinasjon med ungdomsstraff i enkelte tilfeller, spesielt dersom første del av straffen gjennomføres ved ungdomsenhetene, med EK eller kombinasjoner av dette. Man kan da gå over på ungdomsstraff i siste del og det blir anledning til å sy et godt tilbud rundt ungdommen i forkant av løslatelse. Man har her i utgangspunkt mulighet til å jobbe sømløst i overgangene og opprette et sikkerhetsnett rundt ungdommen i overgangsfasen. Det fremstår imidlertid som noe snodig at saken i slike tilfeller skal oversendes til konfliktrådet for videre administrasjon av straffen midt i gjennomføringen.

Ungdomsplan

Det foreslås at det skal foreligge en skisse til ungdomsplan før idømmelse av reaksjonen. Denne ordningen samsvarer i noen grad med Kriminalomsorgens ordning gjennom ND. Her utarbeider kriminalomsorgen, i personundersøkelsen, et utkast til gjennomføringsplan som retten godkjenner. I disse sakene blir veldig mye av grunnlaget for straffegjennomføringen lagt under personundersøkelsesfasen. Det innhentes kilder for kartlegging av livssituasjonen, og det avklares hvem som skal sitte i ansvarsgruppen/oppfølgingsteam under en eventuell straffegjennomføring. Disse opplysningene gir videre grunnlag for å konkretisere hva innholdet i en straffegjennomføring vil være, og det utarbeides som del av personundersøkelsen et forslag til gjennomføringsplan (tilsvarende en ungdomsplan). Tidsfristen for hele prosessen er seks uker. Det er i disse sakene tett dialog med påtalemyndigheten, og det blir raskt satt opp dato for rettsak. Iverksettelsen av straffegjennomføringen begynner å løpe så fort saken er rettskraftig, noe som er uproblematisk da innholdet og aktørene som skal delta allerede er satt. En tilsvarende og justert framgangsmåte ved ungdomsstraff ville imøtekommet de fleste av de utfordringene som i forslaget ønskes løst ved en særegen ordning gjennom KOG. Det foreslås at PUM fortsatt skal benyttes der det er vurdert som ikke aktuelt med ungdomsreaksjon, og dette vil føre til dobbeltarbeid. Vi mener at en kartlegging/ egnethetsvurdering bør sees samlet opp mot alle aktuelle straffereaksjoner (både ungdomsstraff, samfunnsstraff og fengselsstraff, eks i form av EK) slik PUM gjør i dag.

Gjenopprettende prosess

I forslaget foreslås det som nevnt ovenfor å erstatte samtykke til ungdomsreaksjonene med en egnethetsvurdering som kartlegger oppfølgingsbehov og motivasjon. Som følge av dette foreslås det at gjenopprettende prosess med fornærmede «bør tilstrebes eller være en intensjon, men ikke et lovkrav». Dette har gjennom nordlandsforsknings rapport også vist seg å være uhensiktsmessig og vanskelig å få til i mange ungdomssaker. De påpekte at elementet fremstod som «Alice in wonderland». Slike møter har imidlertid i introduksjonen av ordningen vært løftet fram som det helt sentrale elementet i ungdomsreaksjonenes fortreffelighet fremfor eksempelvis samfunnsstraff, og at ordningen derfor måtte administreres av konfliktrådet. At man nå fraviker dette prinsippet virker logisk, men det tar etter vår mening bort siste flik av argument for at reaksjonen fortsatt skal forvaltes av konfliktrådet. Kriminalomsorgen har i mange år sett at gjenopprettende prosess ikke er en quick-fix. Det vurderes imidlertid i alle saker, og offerperspektivet står sentralt.

Friomsorgens rolle som tiltaksleverandør

En aktiv deltakelse, eksempelvis i oppfølgingsteamet, er en forutsetning for å kunne ivareta ambisjonen om at kriminalomsorgen skal kunne gjennomføre kriminalitetsforebyggende samtaler med ungdommen, samt at Kriminalomsorgens programmer skal bli mer benyttet ved ungdomsstraffen.

I dag har vi mulighet til å bygge en relasjon til ungdommen både gjennom utarbeidelse av PUM og at vi deltar i oppfølgingsteam. Utfases PUM, vil vi få mindre mulighet til relasjonsbygging og påvirkning til å kunne nå inn til ungdommen med tiltak som vi har i kriminalomsorgen. Med forslagene som foreligger forsterkes UK sin rolle både som saksbehandler og relasjonell kontakt for ungdommen, og det oppleves etter hvert som mer fjernt at kriminalomsorgen skal inn på tiltakssiden. Det bør vurderes i hvilken grad dette er hensiktsmessig i det videre arbeidet. Kriminalomsorgens ressursbruk i ungdomsstraffen blir for øvrig i dag ikke registrert i våre fagsystemer. Dette bør fremkomme mer tydelig så lenge det rent faktisk er en del av vår portefølje.

Brudd

Det foreslås mer struktur i oppfølgingen og reaksjonene ved brudd, nær identisk med praksisen i kriminalomsorgen. Samtykke fra ungdommen erstattes med en klageadgang. Dette er positive virkemiddel da det trengs mer tydelig bruddoppfølging i ungdomsreaksjonene. I dag skal ungdommen selv, politi og kriminalomsorg samtykke før UK fastsetter nærmere vilkår i bruddsaker. Dette foreslås videreført uten krav til ungdommens samtykke, men vi antar at det gis klageadgang. Denne ordningen, som likevel innebærer at tre etater (konfliktråd, politi og kriminalomsorg) må være enig, fremstår som tungvint.

Ordningen med at brudd på særvilkår meldes til regionalt nivå i kriminalomsorgen for behandling i retten, ønskes videreført.

Bruk av elektronisk og digital kontroll

Det foreslås å innføre elektronisk kontroll som varetektssurrogat for personer mellom 15 og 18 år. Vi støtter dette ut fra det som er beskrevet i forslaget.

Det foreslås videre at UK kan beslutte bruk av EK under ungdomsstraff med samtykke fra politi og kriminalomsorg.

Bruken skal vurderes fortløpende og opphøre når tiltaket ikke lenger er nødvendig.

Her vil det raskt kunne bli uklarheter mht beslutningsmyndighet på flere områder.

Bruk av slike virkemidler overfor ungdommene vil være utfordrende i seg selv, og faren for ansvarsfraskrivelse og -pulverisering antas å kunne øke ved at myndigheten og oppgavefordelingen er delt. Det antas at praktiske rutiner om ordningen i stor grad vil bli utarbeidet av konfliktrådet, og disse har kriminalomsorgen dermed mindre kontroll over. På samme måte vil øvrige vedtak som fattes av UK/konfliktrådet under gjennomføringen få konsekvenser for kriminalomsorgen dersom ungdommen har EK som del av ungdomsstraffen. Også her frykter vi at deling av myndighet mellom etatene er egnet til å skape unødige utfordringer. Det fremgår eksempelvis at brudd skal håndteres av konfliktrådet. Vil dette kunne bety at Kriminalomsorgen må fortsette gjennomføringen av EK som del av ungdomsstraffen dersom et meldt brudd avvises av konfliktrådet? Det mener vi er uakseptabelt.

På en annen side ser vi at man trenger virkemidler i ungdomsstraffen og at EK på mange måter vil kunne være et godt supplement eller alternativ for å unngå bruk av fengsel for barn og unge.

Klageadgang

Det er positivt at det foreslås flere kjøreregler med bruk av vedtak og påfølgende klageadgang. Eksempelvis er reglene som foreslås om soningsutsettelse, utenlandsreiser og straffeavbrudd.

Disse er de samme som hos Kriminalomsorgen, og som vi har bred erfaring med å forvalte.

Klageadgangen medfører at det må opprettes et klageorgan som foreslås lagt til

Konfliktrådssekretariatet. For å unngå ytterligere byråkrati ved at sekretariatet må bygge opp en slik kompetanse, foreslår vi at kriminalomsorgen, som uansett skal håndtere bruddsaker, også håndterer klagesakene. Kriminalomsorgen har mye erfaring på området, og kan ved avgjørelsene sammenligne praksis med øvrige straffereaksjoner. Det vil dessuten bidra til at forvaltningspraksisen i konfliktrådet i større grad kommer i samsvar med de saksbehandlingskrav og vurderingsmomenter som bør legges til grunn i enhver straffegjennomføring.

Oppsummering

Det er som nevnt mange gode forslag i høringen som vi antar vil forbedre ungdomsstraffen som straffereaksjon. I en tid med fokus på sømløshet samt krav om budsjettkutt i offentlig sektor fremstår arbeidsfordelingen i ordningen derimot som uhensiktsmessig. Dersom man forøvrig mener at potensialet i ungdomsstraffen tilsier at ordningen vurderes utvidet til 23 år, bør ungdomsstraff og samfunnsstraff snarest

samordnes. For de som har store oppfølgingsbehov og får samfunnsstraff, bruker kriminalomsorgen i realiteten i dag de samme virkemidlene, så langt hjemlene strekker. Det er verdt å minne om at den gamle reaksjonen betinget dom med tilsyn/tilsynsprogram (som i stor grad ble brukt overfor unge lovbyggere) ble kritisert og etter hvert erstattet med samfunnsstraff blant annet fordi volumet i straffen (tiltakene) ble dimensjonert ut fra et hjelpebehov snarere enn lovbruddets grovhet. Rammene for straffepåføring (timeantallet) skulle i større grad styres av domstolen, og samfunnsstraffen ble opprettet. Ungdomsstraff har i seg mye av den samme utfordringen, og dette elementet er kanskje i dag det som først og fremst skiller disse reaksjonene.

En mer rendyrket rolleavklaring mellom etatene vil i større grad oppnå det overordnede målet om sømløshet under straffegjennomføring for å motvirke kriminalitet. Det blir mer oversiktlig både for lovbyggere, samarbeidspartnere og publikum. Forslaget som foreligger vil føre til at konfliktrådet fortsatt må dimensjoneres opp på områder som i dag er integrert i Kriminalomsorgen, og dette vil føre til reduksjon og ytterligere utarming av kriminalomsorgens ressurser. Vi betviler at dette samlet sett fører til en bedre utførelse av samfunnsoppdraget hos både kriminalomsorgen og konfliktrådet.

Med hilsen

Tore Råen
Friomsorgsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Troms og Finnmark friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region nord - regionkontor Marita Sunde Rabben

Deres ref:

Vår ref:
202013392-20

Dato:
22.10.2020

SVAR PÅ REGION NORD ANMODNING - OVERSENDELSE AV HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I KONFLIKTRÅDSLOVEN, STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSESSLOVEN MV.

Det vises til mottatt høring på forslag til endring i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv. Under følger Troms og Finnmark friomsorgskontor svar på høringen.

Friomsorgs innledning:

Innledningsvis ønsker en å bemerke at de foreslåtte endringene i all hovedsak anses å være gode og hensiktsmessige for de aller fleste ungdommer som blir ilagt en ungdomsreaksjon, og da særlig ungdomsoppfølging. Friomsorgen er imidlertid bekymret for de ungdommer som det er knyttet stor bekymring til, de som er tvangsplassert på institusjoner med hjemmel i barnevernloven og derfor har opphold i andre kommuner og politidistrikt. De fleste bemerkninger som følger er knyttet til denne gruppen.

Videre er det bekymring for om den foreslåtte strukturen vil kunne ivareta bruken av andre, og i enkelte tilfeller mer egnede straffereaksjoner som samfunnsstraff, betinget dom, vurdering av EK og § 12.

Slik det er foreslått vil Kriminalomsorgen få ytterligere oppgaver knyttet til ungdomsreaksjonene varetekssurrogatet samt bruk av EK og sporingsteknologi under ungdomsstraff. Dette kan ikke absorberes i organisasjonen, det må tilføres midler.

Friomsorgen erfarer at den foreslåtte saksgangen vil gi en følgende saksflyt:

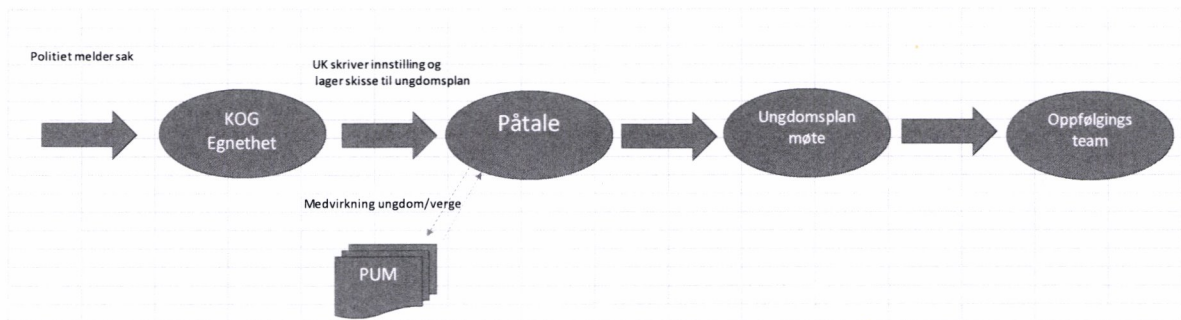
Kriminalomsorgen region nord

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Fredrik Langes gate 19-
21
9008 Tromsø

Telefon: 77 66 19 00
Telefaks:
Org.nr: 974719584

Saksbehandler:
Tordis Keiledal
E-post: post.troms.finnmark@
kriminalomsorg.no

Ad. punkt 4.1 - Koordineringsgruppen, KOG

En tiltreter at KOG lovfestes for slik å fremme et forpliktene tverretatlig samarbeid. Dette vil videre gi lik KOG-praksis over hele landet. Det er videre positivt at man avklarer rolle og mandat. Det vurderes som hensiktsmessig at KOG ikke skal brukes til å drøfte pågående straffegjennomføringer.

Det er foreslått i punkt 4.1.2.2 at KOG skal gjøre en egnethetsvurdering basert på kunnskap om ungdommen. Fra høringsnotatet side 29 hitsettes: «Departementet foreslår derfor å lovfeste at koordineringsgruppen skal vurdere hvorvidt ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging kan være egnede reaksjoner for ungdommen, herunder kartlegge og vurdere hvilke tiltak som kan være aktuelle og hensiktsmessige i ungdomsplanen. Drøftelsen bør finne sted så snart det lar seg gjøre, med mindre det foreligger omstendigheter ved etterforskningen som tilsier noe annet»

Ut fra ovennevnte saksflyt har enheten en klar bekymring for:

-Hvordan sikre at en sak er tilstrekkelig opplyst i KOG? Hvordan undersøke motivasjon for straffegjennomføring og ønsket endring? Hvordan sikre nok kunnskap for de ungdommer som bor midlertidig i politidistriktet?

- Hvordan sikre at ungdommen får være med å uttale seg om valg av straffalternativ når det er begått mer alvorlige lovbrudd?

-Troms og Finnmark friomsorgskontor deltar i seks ulike KOGer, hvorav Tromsø-kontoret møter i tre ulike KOG. Organiseringen beror på politiets organisering, såkalte GDE-område. For enheten vil faste møtepunkt minimum hver 14. dag generere 12 månedlige møter. Legger man til grunn at et møte varer to timer tilsvarer dette 24 timers arbeid per måned. Det er utover dette anbefalt at man skal kunne ha hyppigere møtepunkt ved behov. Erfaringsmessig er det vanskelig å få i stand et møte på kort tid hvor de faste KOG-medlemmene skal delta.

Som skissert er KOG en betydelig del av arbeidet Friomsorgen deltar i, men som ikke på noen måte generer midler eller som måles eller fremkommer på annet vis. Utover KOG deltar Friomsorgen aktivt som deltakere i oppfølgingsteam i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, samt bidrar med eksempelvis sinnemestring og andre tiltak inn i en straffegjennomføring.

- Hvordan sikre rask saksbehandlingstid i de saker hvor det anmodes om PUM? I de tilfeller det anmodes om PUM må man anta at ungdommen er særlig sårbar, og det er stor bekymring for ny kriminalitet. Ut fra saksflytskjema kan man tillate å anta at det kan ta mellom 2-4 uker før det anmodes om PUM. Dette er uheldig, og kan ikke være i tråd med intensjonen til de foreslåtte endringer.

Frimsorgen vurderer at det er helt nødvendig at UK før egnethetsvurdering i KOG må møte ungdommen, gjøre en kartlegging for å gjøre en førstevurdering med tanke på motivasjon og egnethet for reaksjon. På dette tidspunkt bør UK og påtalemyndighetene vurdere behovet for PUM, samt anmode om PUM.

Ad. punkt 4.2.2 – Samtykke

Det vurderes som positivt at man anbefaler å redusere kravet til det informerte samtykke. Slik det praktiseres i dag er det mange krevende forhold ved dette, som er godt belyst i høringsnotatet.

Frimsorgen anbefaler at det skal innhentes et enklere samtykke, og viser da til samtykkene som gis til samfunnsstraff, program mot ruspåvirket kjøring og lignende. Dette gir en reel valgmulighet, og ansvarliggjøring av den som er i straffegjennomføringen. Videre fremmer dette den domfeltes mulighet til å kunne trekke samtykket, og styrker således rettsvernet. Dette vaglet bør ungdommene ha.

Ungdomsreaksjonene må sies å ta som mål å oppnå endring i ungdommens liv. Det vil være svært krevende å jobbe med ungdomsreaksjoner når ungdommer ikke ønsker denne reaksjonen. Den beste rammen for straffegjennomføring vil derfor være at ungdommen både er vurdert egnet og samtykker til ungdomsreaksjonene.

Innhenting av samtykke bør gjøres av UK før drøfting i KOG. Dette bør ikke påvirke tidsbruken.

Ad. punkt 4.3 – Personundersøkelse for mindreårig (PUM)

Frimsorgen i Troms og Finnmark erfarer at det er etablert en god praksis for terskel for anmodning om PUM i vårt område.

PUM er en krevende rapport, som involverer mange parter. Vi har tidsfrist på ferdigstilling innen 4 uker. Dette er en frist vi i all hovedsak overholder. I de tilfeller denne ikke overholdes er dette i forståelse med påtalemyndigheten. Erfaringene er at særlig på Østlandet overholdes ikke disse frister.

I 2019 ble det ved frimsorgskontoret i Tromsø skrevet 17 PUM. 6 av disse ungdommene ble ikke vurdert egnet til ungdomsreaksjoner, eller at de selv ikke samtykket. For 4 av disse ble det anbefalt samfunnsstraff og for 2 ble det anbefalt en betinget dom. Samtlige dommer ble avsagt i henhold til PUMens anbefaling for straffalternativ.

Dette viser nødvendigheten av at ungdommene gis informasjon om straffereaksjoner og at man gjør konkrete vurderinger i den enkelte sak.

Frimsorgen vurderer at med den foreslåtte strukturen må man anta at antallet U18 dommer på samfunnsstraff vil synke kraftig.

Ad punkt 4.4.3 – Adgang til å kombinere ungdomsstraff med andre reaksjoner

Frimsorgen tiltrer at det i enkelte saker kan være behov for å kombinere ungdomsstraff med ubetinget fengsel. Vi er imidlertid skeptisk til bruk av dette i de saker hvor domfelte er fylt 18 år. Kriminalomsorgens praksis er at barn som skal sone innsettes ved ungdomsenhetene, men når de fyller 18 år skal de sone i ordinære fengsler. Frimsorgen vurderer at etatene er i utakt, og dette gjelder også lovverket for vurdering av bruk av EK – hvor Kriminalomsorgens lovverk legger til grunn alder på søknadstidspunkt.

Frimsorgen anbefaler at etatenes regelverk må samkjøres om man skal kombinere straffereaksjonene.

Videre vil det kreve særlig godt samarbeid mellom etatene å legge til rette for at UK under soning av ubetinget straff skal kunne jobbe godt med tiltak som skal være på plass ved løslatelse. Det samme vil være gjeldende om den ubetingede straffen sones ved EK eller § 12. Dersom man ikke oppnår dette vil ungdommen være særlig sårbar ved løslatelse.

Ad punkt 7.1.2.4 - Samfunnsnyttige oppgaver

Friomsorgen erfarer at dette er lite brukt. Det er behov for en mer tydeliggjøring, herunder hvorvidt om det er friomsorgens ansvar å legge til rette for dette tiltaket i ungdomsreaksjonen. Friomsorgen anbefaler at dersom det i en ungdomsreaksjon skal brukes samfunnsnyttig oppgave må ansvaret for formidling, oppfølging, forsikring med mer legges til Konfliktrådet.

Videre anbefaler Friomsorgen at det skal gjennomføres jevnlige individuelle samtaler mellom UK og ungdommen som er i straffegjennomføring. Friomsorgen har over tiår erfaring med at individuelle samtaler under en straffegjennomføring gir best kjennskap til den dømte, man har best oversikt over saken, kontroll av tiltak og situasjonen til den dømte. Dette gir mulighet for å jobbe relasjonelt, ikke bare koordinere tiltak. Videre vil man i samtalene ha fokus på gjenoppretting, mulighet for å motivere til gjenopprettende prosesser, offerfokus, mulighet for å raskt oppfatte brudd eller andre uønskede situasjoner.

Ad punkt 17.1 - Oppholdspåbud med elektronisk kontroll som varetektssurrogat

Høringsnotatet vedrørende oppholdspåbud med elektronisk kontroll som varetektssurrogat er grundig belyst, og enheten tiltrer den innstilling som høringsnotatet kommer med. Det vil trolig være få barn som vil rammes av dette, men erfaringsmessig kan det tenkes at omfanget vil bli større enn antatt når det gis hjemmel for å bruke varetektssurrogat med EK/GPS.

Ad punkt 17.2 – Elektroniske og digitale kontrolltiltak under gjennomføring av ungdomsstraff

Enheten tiltrer anbefalingen som følger av høringsnotatet. Det er imidlertid en forutsetning at kriminalomsorgen får tilført ressurser for ivarta oppgaven.

Med hilsen

Jens Egil Holand
friomsorgsleder

Tordis Keiledal
ass. friomsorgsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.